

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุรา
ในการแข่งขันกีฬา งานบุญฮีตสิบสอง ของกลุ่มเยาวชน
3 หมู่บ้าน ในชุมชนโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ อำเภอศรีบุญเรือง
จังหวัดหนองบัวลำภู

โดย
นายฉัตรสิทธิ์ สมเหนือ และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เมษายน 2553

RDG51E0060

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุรา

ในการแข่งขันกีฬา งานบุญฮีตสิบสอง ของกลุ่มเยาวชน
3 หมู่บ้าน ในชุมชนโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ อำเภอศรีบุญเรือง
จังหวัดหนองบัวลำภู

โดย

นายฉัตรสิทธิ์ สมเหนือ และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เมษายน 2553

รายชื่อทีมวิจัย

1. นายล้งสิทธิ์	สมเหนือ	ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน บ้านศรีอุดม หัวหน้าทีมวิจัย	
2. นางสุกัญญา	ดวงเจริญกุล	ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	ทีมวิจัย
3. นายโสภณ	เพียบปลัด	ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน บ้านโนนสมบูรณ์	ทีมวิจัย
4. นายบุญจันทร์	แสนแก้ว	ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านศรีอุดม	ทีมวิจัย
5. นายเสถียร	สิงห์ทุย	ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านโนนสมบูรณ์	ทีมวิจัย
6. นายสุรัช	บุบผา	ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลยางหล่อ	ทีมวิจัย
7. นายสมมิตร	ฉลาดคิด	ตำแหน่งครู	ทีมวิจัย
8. นางนพพร	พหลทัพ	ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	ทีมวิจัย
9. นายปพิบูลย์	กาพย์มณี	ตำแหน่ง ครูชำนาญการ	ทีมวิจัย
10. นางทองคำ	ศรีบุญเรือง	กลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านโนนสมบูรณ์	ทีมวิจัย
11. นายเกษม	นาเทพา	เยาวชน	ทีมวิจัย
12. นางสาวอัมพร	แพงน้อย	เยาวชน	ทีมวิจัย
13. นางสาวกัลยาณี	เย็นวัฒนา	เยาวชน	ทีมวิจัย
14. นายอานนท์	เกตุสินา	เยาวชน	ทีมวิจัย
15. นางสาววนิดา	ละคำภา	เยาวชน	ทีมวิจัย
16. นางสาวมลิวรรณ	พรมหล้า	เยาวชน	ทีมวิจัย
17. นายณกมล	พิมพวัน	เยาวชน	ทีมวิจัย
18. นางสาวทัศนีย์	ศรีเมืองใหม่	เยาวชน	ทีมวิจัย
19. นางสาวสุภาพร	โสภากย์	เยาวชน	ทีมวิจัย
20. นางสาวดุษฎี	เพียบปลัด	เยาวชน	ทีมวิจัย
21. นางสาวธัญญารัตน์	บุบผา	เยาวชน	ทีมวิจัย
22. นางสาวพลอยไพลิน	สรไชย	เยาวชน	ทีมวิจัย

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราในการแข่งขันกีฬา งานบุญฮิตสิบสอง ของกลุ่มเยาวชน 3 หมู่บ้าน ชุมชนโนนสมบูรณ์ ต.ยางหล่อ ปี 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุรา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการดื่มสุรา รวมทั้งศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกิดจากการดื่มสุราในกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 10-24 ปี จากนั้นจึงสร้างรูปแบบทดลองในการแก้ไขปัญหาจากข้อมูลการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการ แก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนกลวิธีดำเนินงานเบื้องต้นที่มิวิจัยได้ใช้เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามและ แบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนและผู้ใหญ่ ร่วมกับการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมผ่านเวทีเสวนากลุ่ม ใหญ่และกลุ่มย่อย ตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่มีโอกาส

จากการศึกษาพบข้อมูลที่แปลกใหม่อย่างหลากหลาย สบถ้างแนวคิดเดิมๆของคนในชุมชนที่มีมุมมอง ด้านเด็กและเยาวชนเป็นต้นตอของการเกิดปัญหาแต่เพียงฝ่ายเดียว ข้อมูลวิจัยพบว่าปัญหาการดื่มสุราในกลุ่ม เด็กและเยาวชนนั้นมีหลายปัจจัย เช่นปัจจัยภายในตัวเด็ก ครอบครัว สิ่งแวดล้อม สื่อ สำนึกของผู้ใหญ่ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชนที่นับวันจะแปรเปลี่ยนไร้คนสืบทอด การเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เด็กหลงลืมรากเหง้าของตนเอง วิ่งตามกระแสโดยไม่ยั้งคิด เชื่อฟังเพื่อน ชักชวนมากกว่าที่จะคิดเอง เลียนแบบสิ่งที่ไม่ดีจากผู้ใหญ่ที่ไร้จิตสำนึก ซึ่งเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นเหตุแห่งการเกิด ปัญหาส่งผลกระทบในชุมชนทั้งด้านตัวเด็กและเยาวชนเอง ครอบครัว และชุมชน ในการศึกษครั้งนี้ได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

1. มีโครงสร้างองค์กรของกลุ่มเยาวชน(สภาเยาวชน)เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการทำงาน
2. ชุมชนร่วมกันเสนอ / ระดมแนวคิดเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเยาวชนร่วมกัน
3. ทุกภาค/ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องการมีส่วนรับผิดชอบ
4. จัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา เช่น จัดการแข่งขันกีฬาเยาวชนปลอดเหล้า, จัดค่ายธรรมะ , จัดเวทีผู้ใหญ่ทำดีให้เด็กดู , สร้างเครือข่ายครอบครัวอบอุ่น และก่อตั้งชมรมเยาวชนเลิกเหล้า

กิจกรรมทดลองแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้ฐานข้อมูลจากงานวิจัย

1. โครงการกีฬา 3 วัยเป็นหนึ่งในได้ไม่ต้องพึ่งเหล้า

ผลการศึกษาพบว่าในการทำกิจกรรมครั้งนี้ได้พัฒนาภูมิตกติกของชุมชนในการห้ามดื่มสุราในงาน แข่งขันกีฬาได้และไม่พบผู้ที่ละเมิดกติกาที่ชุมชนได้ตกลงกันไว้ การปลูกกระแสผ่านการจัดกิจกรรม ได้รับการตอบรับที่ดีและสร้างการมีส่วนร่วมการทำงาน

2. โครงการค่าย 3 วัยเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่าพื้นฐานความรักความอบอุ่นของคนในครอบครัวและการที่มีผู้ใหญ่เป็นต้นแบบที่ดี ทำให้มีผลต่อบุคลิกภาพของเยาวชน เพราะฉะนั้นการดึงผู้ใหญ่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำของตนเองจึง น่าจะเป็นแนวทางในการทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างยั่งยืน

สรุปภาพรวมของการศึกษาพบว่าพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมทั้งสิ้นทุกคนในสังคม ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา

3. โครงการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์

จากการศึกษาพบว่าสิ่งที่ให้เด็กได้มารวมตัวกันและมีการพัฒนาระเบียบวิธีปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมทำให้เขามีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงขึ้นและเป็นการสร้างข้อต่อรองรับในการขอสนับสนุนงบประมาณจากองค์กร ภายนอกอีกช่องทางหนึ่ง

4. โครงการพัฒนาศักยภาพการเป็นวิทยากร

การพัฒนาความกล้าอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นหนทางสู่การพัฒนาตนเองและเป็นผู้นำคนอื่นได้ เด็กๆได้รับการฝึกฝนโดยผ่านกระบวนการค่ายทำให้เกิดการหลอมรวมไปในตัวและสามารถนำความรู้มาใช้ได้จริงใน ชุมชนของตนเองสามารถเป็นผู้นำในการเป็นวิทยากรจัดค่ายอบรมให้กับน้องๆในชุมชนของตนเองได้

การตกผลึกทางความรู้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ชุมชนได้ผ่านการจัดกระบวนการหลายอย่าง การ ทดลองแก้ไขภายใต้ข้อมูลจริงของชุมชนตนเอง จนได้รูปแบบการแก้ไขปัญหาที่เป็นบริบทของตนเองอย่าง แท้จริง การพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่งถือเป็นหัวใจหลักของความสำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ง
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขั้นตอนการดำเนินงาน	4
ระยะเวลาการดำเนินงาน	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
งบประมาณ	5
บทที่ 2 ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้	
แนวคิดการทำงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดหนองบัวลำภู	6
งานวิจัยที่นำมาศึกษา	7
ปัจจัยเสี่ยงต่อการดื่มสุราในเด็กและวัยรุ่น	7
เพศหญิงมีปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากการดื่มสุราต่างจากเพศชาย	9
รูปแบบการดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	10
พฤติกรรมพ่อแม่ขณะอยู่บ้านเป็นแบบอย่างให้ลูกวัย 10 ปี เริ่มต้นดื่มสุรา	13
เพื่อนเกเรมีส่วนร่วมทำให้เกิดการเริ่มต้นดื่มสุรา	14
บทที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงาน	
ค้นหาปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหา	15
เตรียมทีมวิจัยและชี้แจงโครงการ	16
ทบทวนวัตถุประสงค์และกำหนดประเด็นศึกษา	17
กำหนดกลุ่มเป้าหมาย	17
สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	18
วิธีการเก็บข้อมูล	18
การรวบรวมข้อมูล	21
การคืนข้อมูลวิจัย	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปผลการวิจัย	23
นำผลข้อมูลวิจัยไปทดลองปฏิบัติการ	23
บทที่ 4 บริบทชุมชน	
ด้านสังคม	24
ด้านการศึกษา	29
ด้านประชากร	29
ด้านเศรษฐกิจ	30
บทที่ 5 ผลการวิจัย	
ข้อมูลทั่วไป	31
พฤติกรรมการดื่มสุราในกลุ่มเด็กและเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์	33
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มสุราของเด็กและเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์	35
ผลกระทบจากการดื่มสุราของเด็กและเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์	36
ปรากฏการณ์จากชุดข้อมูลวิจัย	38
การตรวจสอบข้อมูลและนำผลสู่การปฏิบัติ	39
กิจกรรมพัฒนาภายใต้ชุดข้อมูลวิจัย	42
กิจกรรมขยายผลต่อหน่วยงานวิจัย	47
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	48
อภิปรายผล	50
บทเรียนรู้จากการทำงานวิจัย	51
ปัญหาและอุปสรรค	52
ข้อเสนอแนะ	53
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	
ภาคผนวก ข	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1. ลักษณะทางประชากรของเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี เฉพาะกลุ่มที่ดื่มสุรา ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551	32
ตารางที่ 2. แสดงพฤติกรรมการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนอายุ 10 -24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551	34
ตารางที่ 3. แสดงร้อยละของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551	35
ตารางที่ 4. แสดงผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราของเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551	37
ตารางที่ 5. แสดงร้อยละของข้อคิดเกี่ยวกับการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน 10 – 24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551	38

บทที่ 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ตำบลยางหล่อในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลยางหล่อ มีหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบทั้งหมด 15 หมู่บ้าน และเพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลยางหล่อจึงแบ่งเขตรับผิดชอบ ออกเป็น 4 โซน ดังนี้ โซนที่ 1 มี 3 หมู่บ้าน คือ บ้านคอนเล้า บ้านป่าคา และบ้านบุรพา โซนที่ 2 มี 4 หมู่บ้านคือ บ้านยางหล่อ บ้านหล่อพัฒนา บ้านไชยเจริญ และบ้านโนนสวนกล้วย โซนที่ 3 มี 4 หมู่บ้านคือบ้านดอนเกล็ด บ้านศรีนคร บ้านหนองเป็ด และบ้านโนนม่วงน้อย และโซนที่ 4 มี 4 หมู่บ้านคือบ้านโนนสมบูรณ์ บ้านศรีอุดม บ้านนาหว้า และบ้านสันป่าพลวง ชุมชนที่ศึกษาในครั้งนี้อยู่ในโซนที่ 4 ซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่าง 3 ตำบล คือตำบลยางหล่อ ตำบลโนนม่วง และตำบลหนองกุงแก้ว ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับอำเภอผาขาว จังหวัดเลย โดยมากโซนที่ 4 เป็นโซนที่มีการบริหารจัดการค่อนข้างลำบาก ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านการคมนาคม และด้านอื่นๆ จึงทำให้เกิดการพัฒนาที่ค่อนข้างล่าช้า ดังนั้นทางทีมวิจัยได้เลือกชุมชนโซนที่ 4 เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ (ในที่นี้จะยกเว้นบ้านสันป่าพลวงที่ทีมวิจัยจะไม่นำมาทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านอื่นภายในโซนอาจจะทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนได้) และให้ชื่อพื้นที่วิจัยว่า “ ชุมชนโนนสมบูรณ์ ”

เดิมทีเมื่อปี พ.ศ. 2497 มีผู้อพยพมาจากอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มาจับจองที่ทำกินอยู่บริเวณนี้รอบบริเวณมีต้นหว้ามากมาย ผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์ได้ผลผลิตมากจึงได้ตั้งรกราก และให้ชื่อหมู่บ้านนี้ว่าบ้านนาหว้าแต่ยังไม่เป็นทางการใช้เรียกกันเฉพาะเท่านั้น ในปี พ.ศ. 2503 มีผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี่เพิ่มขึ้นประมาณ 60 หลังคาเรือนจึงระดมความคิดส่งตัวแทน ขอจดทะเบียนจัดตั้งหมู่บ้านและให้ชื่อบ้านตามความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ประกอบกับตั้งอยู่พื้นที่ราบสูงหรือเนินจึงให้ชื่อว่า “บ้านโนนสมบูรณ์” มีนายถวิล เลิศชนะ เป็นผู้ใหญ่บ้านในปี พ.ศ. 2508 มีผู้อพยพมาจากอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภูเป็นจำนวนมาก เนื่องจากได้รับอุทกภัยน้ำท่วมอย่างรุนแรงไร้ที่อยู่อาศัย ไม่มีที่ทำกิน สาเหตุมาจากการสร้างเขื่อนอุบลรัตน์ นอกจากนี้ยังมีผู้อพยพมาจากถิ่นฐานอื่นๆเช่นกัน ทำให้บ้านโนนสมบูรณ์มีจำนวนประชากรมากขึ้นเรื่อยๆ ละเพิ่มจาก 60 ครัวเรือน เป็น 246 ครัวเรือนในปี พ.ศ. 2526 ชาวบ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เห็นควรให้แบ่งเขตการปกครองเพื่อให้ง่ายต่อการปกครองดูแล จึงขอแยกบ้านออกหนึ่งหมู่บ้านคือ “บ้านศรีอุดม” ตั้งชื่อบ้านตามชื่อสกุลผู้ที่มาอยู่เป็นคนแรก (คำว่าศรีอู้อยู่ บวกกับ ความอุดมสมบูรณ์) ซึ่งมีนายบุญมี เทชะ จันทน์ปกครองเป็นผู้ใหญ่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 93 ครัวเรือน แต่ทั้งนี้บ้านโนนสมบูรณ์ยังคงมีหลังคาเรือนเป็นจำนวนมาก และมีการย้ายถิ่นเข้ามาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงขอแยกหมู่บ้านออกอีกหนึ่งหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2528 และให้ชื่อ “ บ้านนาหว้า ” ตามลักษณะภูมิประเทศที่มีต้นหว้าขึ้นอยู่มากมายในแถบนั้น โดยมี นายทองสุข พิมยมาตร ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้นจนถึงปัจจุบัน เด็กเยาวชนที่มีอายุ 10

-24 ปี ในชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน รวมทั้งหมดมีจำนวน 180 คน เป็นเยาวชนชายทั้งหมด 86 คน และเยาวชนหญิงทั้งหมด 94 คน

ในปัจจุบันทั้ง 3 ชุมชนถึงแม้จะมีการแยกหมู่บ้านออกเป็น 3 หมู่บ้าน แต่ก็ยังคงมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันไม่แตกแยกกัน มีวัด โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน และสถานบริการด้านสุขภาพ ก็ยังใช้ร่วมกัน ช่วยกันดูแลรักษาเป็นอย่างดี แต่ประสบปัญหาที่แก้ไม่ตก คือปัญหาการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน แล้วสร้างความเดือดร้อนในชุมชน โดยเป็นการทะเลาะในกิจกรรมงานบุญประเพณีฮิตสิบสองที่ปฏิบัติร่วมกันมาช้านาน สาเหตุหลักที่สำคัญของการทะเลาะวิวาทมาจากการดื่มสุราในช่วงที่แข่งกีฬาในงานบุญประเพณีที่ยังปฏิบัติสืบทอดกันอยู่ ซึ่งงานประเพณีสำคัญที่ยังดำเนินอยู่ในชุมชนได้แก่

บุญต้อนรับปีใหม่ จัดขึ้นในช่วงวันที่ 1- 4 เดือนมกราคม ของทุกปีมีการทำบุญตักบาตรร่วมกันที่ศาลาอเนกประสงค์ของหมู่บ้าน หรืออาคารอเนกประสงค์ของโรงเรียน เนื่องจากมีพื้นที่มากเพียงพอต่อประชาชนในชุมชน และเพื่อให้คนในชุมชนพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน ทั้งนี้เพื่อสร้างพลังความสามัคคีปรองดองกันในชุมชนด้วยเช่นกัน โดยบทบาทของเยาวชนจะเน้นหนักในเรื่องของกีฬา คนในชุมชนช่วยกันจัดสถานที่ ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งในบางครั้งก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาล แต่ถ้าไม่มีงบประมาณมาให้ชาวบ้านและกลุ่มผู้นำก็จะช่วยกันระดมงบประมาณกันเองภายในชุมชน

บุญมหาชาติ หรือ ชาวบ้านเรียกกันว่า “ บุญผาเหวด ” จัดขึ้นในช่วงเดือน มีนาคม ของทุกปีกิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นพิธีทางศาสนารำลึกและถ่ายทอดความรู้เรื่องอดีตชาติ ของพระพุทธเจ้า ต่างๆและเน้นหนักในเรื่องชาดิกพุทธท่ายก่อนเป็นพระพุทธเจ้า คือ พระเวทสันดร คนในชุมชนทุกคนร่วมกันแห่ผ้าที่เขียนเล่าเรื่องพระเวทสันดรไปที่วัดเพื่อประกอบพิธีทางศาสนาต่อไป เป็นกิจกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามัคคีอย่างเต็มรูปแบบ ชี้ให้เห็นถึงการช่วยเหลือเรื่องเพื่อเผยแพร่ให้เยาวชนรุ่นหลังสืบทอดต่อไป

บุญปีใหม่ไทย(มหาสงกรานต์)จัดขึ้นในช่วงวันสงกรานต์คือ วันที่ 13 – 15 เมษายน ของทุกปี กิจกรรมร่วมกันทำบุญตักบาตรในช่วงเช้าของวันที่ 13 เมษายน หรือในวันที่ 15 เมษายน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชน และ มีการรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่ยังคงไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม ทำให้เยาวชนที่มาเข้าร่วมมีจำนวนไม่มากนัก แต่ ในปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา มีการรวมกลุ่มของเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรม แต่ก็ยังอยู่ในการจัดการของผู้ใหญ่ทำให้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร และจุดเด่นของชุมชนอีกด้านคือการจับกลุ่มกันเล่นพื้นบ้านตั้งแต่สมัยโบราณในช่วงเวลาว่างคั่น โดยขอใช้สถานที่วัดในชุมชนของตนเองในการเล่นนี้มีทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ในชุมชนร่วมกัน

บุญบั้งไฟ ส่วนใหญ่จัดขึ้นใน เดือนพฤษภาคม บางปีก็จัดในเดือนมิถุนายน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนโดยจะจัดขึ้นเพื่อขอฝนในฤดูการทำนากิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการแห่ขบวนผาแดง-นางไอ่ ในสมัยก่อนจะมีเฉพาะขบวนของผาแดง-นางไอ่ แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นนำเอาข้อคิด คติสอนใจไว้เตือนสติของนักดื่มลงในขบวนด้วย และหลังจากนั้นก็มีการแข่งขันบั้งไฟในวันถัดไป

บุญเข้าพรรษา จะตรงกับช่วงเดือนกรกฎาคม กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการทำบุญตักบาตร ในบางปีจะมี คณะผ้าป่าสามัคคี มาจากกรุงเทพฯที่จะจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาให้กับเด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ได้มีกิจกรรม ร่วมกัน กีฬาที่จัดส่วนใหญ่ก็จะเป็นกีฬาฟุตบอลเป็นหลักนอกจากนั้นก็จะมีกีฬาพื้นบ้านต่างๆเข้ามาเสริม เช่น วังกระสอบ, วังเปรี้ยวซูปเปอร์แมน เป็นต้น

บุญออกพรรษา และบุญกฐิน ส่วนใหญ่มักจะจัดขึ้นในเดือนเดียวกัน คือ เดือนตุลาคม มีคณะผ้าป่า จากที่ต่างๆมาในช่วงบุญนี้เป็นส่วนใหญ่ และมีการจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาทุกปีไม่ขาด ส่วนกีฬาที่ใช้แข่งขันก็ จะเป็นกีฬาประเภทเดียวกับกีฬาในงานบุญเข้าพรรษา

บุญออกกระทง จะจัดในช่วงเดือน พฤศจิกายน ของทุกปีกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการจัดประกวด นางนพมาศ และประกวดกระทงซึ่งจะมีหน่วยงานอื่นๆเข้าร่วมมากมาย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะ สนับสนุนในด้านงบประมาณ และในปัจจุบันได้มีการจัดประกวดสาวประเภทสองด้วย

กีฬาที่ใช้แข่งขันในงานบุญต่าง ๆ ก็จะเป็นกีฬาประเภทเดียวกันทั้งหมดและเน้นกีฬาที่ทุกคนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ฟุตบอล ชาย-หญิง และกีฬาพื้นบ้านต่างๆ ในบางครั้งใครที่มีความคิดสร้างสรรค์ก็จะคิด การละเล่นใหม่ๆ ขึ้นมาที่จะจัดอยู่ในประเภทกีฬาพื้นบ้าน เช่น วังเปรี้ยวซูปเปอร์แมน เด็กและเยาวชนก็จะ เข้าแข่งขันร่วมกับทีมของผู้ใหญ่ และมีทีมผู้นำชุมชน ทีมขององค์กรอื่นๆ ร่วมกัน โดยทางโรงเรียนก็จะ สนับสนุนบุคลากรตัดสินกีฬา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนด้านงบประมาณ และทาง สถานีอนามัยก็จะช่วยเหลือทางด้านเวชภัณฑ์ยา และอุบัติเหตุจากการเล่นกีฬา

สถานการณ์ในการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเด็กและเยาวชนมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เยาวชนในชุมชนโนน สมบูรณ์ส่วนใหญ่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุน้อย จากการสอบถามในกลุ่มเยาวชนพบว่าเยาวชนหลายคน เริ่มดื่มตั้งแต่อายุ 10 ปี โดยเฉพาะการดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงการแข่งขันกีฬาในงานบุญฮิตสิบสอง มีอัตรา การดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มเยาวชนเกือบร้อยละ 90 เมื่อเทียบกับการดื่มในโอกาสอื่นๆ ซึ่งในกลุ่มเยาวชนส่วน ใหญ่หลังจากดื่มแอลกอฮอล์แล้วมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ก่อการทะเลาะวิวาท ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ขับรถซิ่งและสร้างปัญหาอื่นๆ มากมาย ในปีพุทธศักราช 2549 พบว่าเยาวชนในชุมชนมีการดื่มแอลกอฮอล์ ในการแข่งขันกีฬา ในงานบุญฮิตสิบสอง และก่อการทะเลาะวิวาทเป็นประจำทุกครั้งที่มีการแข่งกีฬาในบุญฮิต สิบสองคิดเป็นร้อยละ 100 นอกจากนี้ในสถิติการให้บริการผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบจากการทะเลาะวิวาทของ เยาวชนในปีพุทธศักราช 2549 มีมากถึงร้อยละ 50 ของผู้ที่มีการบาดเจ็บจากสาเหตุอื่นๆ และในช่วงงานบุญ ประเพณีสงกรานต์ ในปี 2549 นี้เองมีเยาวชนที่ดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับรถซิ่งจนเกิดอุบัติเหตุเสียชีวิตถึง 2 ราย และได้รับบาดเจ็บในช่วงสงกรานต์ 5 ราย(เฉพาะสถิติที่มารับบริการที่สถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ ส่วนใน งานบุญฮิตที่ไม่ได้มีการแข่งขันกีฬาก็ยังมีพฤติกรรมที่ไม่ดีหลังจากการดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้ชุมชนขาดความ สงบสุขในชุมชน ส่วนในปี 2550 พบว่าการดื่มสุราเป็นสาเหตุปัญหาทะเลาะวิวาท จนต้องเข้ารับการรักษาราย 6 ราย(สาเหตุ 1 ราย) และมีสถิติการเกิดอุบัติเหตุถึง 9 ครั้ง เสียชีวิต 1 ราย(อายุ 22 ปี / เมษายน 2550) บาดเจ็บ สาเหตุ 5 ราย และบาดเจ็บเล็กน้อย 4 ราย

ดังนั้นทีมวิจัยมองเห็นความสำคัญของเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่จะบำเพ็ญประโยชน์ให้กับชุมชน และประเทศชาติต่อไปในอนาคต ถ้าหากว่าเยาวชนยังคงเป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดปัญหาอยู่ ชุมชนก็จะขาดกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน และสังคมทำให้ชุมชนนั้นล่าช้า และด้อยพัฒนาได้ ถึงแม้ว่าปัจจุบันบางชุมชนจะเริ่มมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถนำวิธีการนั้นไปประยุกต์ใช้แบบยั่งยืนได้ จึงทำให้ทีมวิจัยสนใจที่จะศึกษาทำความเข้าใจในพฤติกรรม การดื่มสุราในการแข่งขันกีฬาในงานบุญฮีตสิบสองของกลุ่มเยาวชน และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน และสังคม รวมทั้งศึกษาวัฒนธรรม ประเพณีในชุมชนที่อาจทำให้สามารถแก้ไขพฤติกรรม การดื่มที่ไม่เหมาะสมในกลุ่มเยาวชนได้ เพื่อให้ชุมชนสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าวได้แบบยั่งยืน และมั่นคงต่อไป

2. คำถามการวิจัย

1. มูลเหตุปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีการดื่มสุราในงานแข่งขันกีฬาในงานบุญประเพณีฮีตสิบสอง
2. การสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น โดยไม่มีการดื่มสุราด้วยวิธีใด

3. วัตถุประสงค์

1. ศึกษาพฤติกรรม การดื่มสุราในกลุ่มเด็กและเยาวชน
2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน
3. ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกิดจากการดื่มสุราของเยาวชนในการแข่งขันกีฬาในงานบุญฮีตสิบสอง
4. เพื่อหาแนวทางในการทำให้เยาวชนในชุมชน ลด / ละ / เลิกการดื่มสุรา

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. จัดเวทีร่วมกันค้นหา และพิจารณาประเด็นปัญหา คำถามการวิจัย
2. กำหนดกรอบ แนวคิดในการศึกษา วางแผนงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ และจัดทำโครงร่างวิจัย
3. ทีมวิจัยร่วมกันพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย
  - กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีช่วงอายุ 10 - 24 ปี
  - กลุ่มบิดา-มารดา และครอบครัวของเยาวชน
  - กลุ่มผู้นำชุมชน และตัวแทนกลุ่มต่างๆ ของชุมชน
4. ทีมวิจัยร่วมกำหนดประเด็นในการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม การสังเกต การสัมภาษณ์ และใช้เวทีสนทนากลุ่ม

5. อบรมที่วิจัยในการเก็บข้อมูล และลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มต่างๆ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนต่อไป
6. จัดเวทีเรียนรู้ร่วมถอดบทเรียนที่ได้จากการศึกษาวิจัย ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหจากข้อมูลวิจัย
7. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ และจัดทำรูปเล่มสรุปกระบวนการศึกษาค้นคว้าตลอดการทำวิจัย และผลของการศึกษาวิจัย

5. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลา ศึกษาวิจัย 1 มิถุนายน 2551- 30 ตุลาคม 2551

ระยะเวลาแก้ไข และพัฒนา 1 พฤศจิกายน 2551 - 30 ธันวาคม 2552

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชน และชุมชนทราบถึงสถานการณ์การดื่มสุราของกลุ่มเยาวชนในชุมชน
2. มีแนวทางในการทำให้เยาวชน ลด /ละ /เลิก การดื่มสุรา
3. มีนวัตกรรมด้านเด็กและเยาวชน
3. ท้องถิ่นมีการนำแนวทางไปดำเนินการขยายผลในระดับตำบล

7.งบประมาณ

จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทที่ 2

ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้

จังหวัดหนองบัวลำภูมีพื้นที่การเรียนรู้ด้านเด็กและเยาวชนที่เทศบาลนวมะเฟื่องมีการศึกษามาก่อนและได้ขยายผลการเรียนรู้ไปทั้งพื้นที่ของจังหวัดภายใต้ “โครงการเยาวชนฮักแพงบ้านเกิด” ซึ่งก็เป็นการขยายผลเพียงชั่วคราว ส่วนจากนั้นไปก็เป็นเรื่องของแต่ละพื้นที่ที่จะต่อยอดแนวคิดงานด้านเยาวชนต่อไป

พื้นที่ของชุมชนโนนสมบูรณ์ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งซึ่งมีโอกาสดำเนินการต่อยอดแนวคิดจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโครงการเยาวชนฮักแพงบ้านเกิด และที่สำคัญคือการที่พวกเราได้แรงบันดาลใจจากกลุ่มเยาวชนของเทศบาลนวมะเฟื่องที่เริ่มจากมีผู้ใหญ่ใจดีอยากเข้ามาร่วมด้วยช่วยกันเพื่อแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทในกลุ่มเยาวชน โดยจัดกระบวนการให้เกิดการมีส่วนร่วมมากที่สุดจนได้ผลการทำงานที่สะท้อนถึงต้นตอของปัญหาที่แท้จริงไม่ใช่เกิดจากเด็กเพียงฝ่ายเดียวผู้ใหญ่ต่างหากเป็นผู้สร้างสังคมที่ทำให้เด็กต้องแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ออกมา เด็กขอโอกาสในการทำความดีพร้อมทั้งขยายเครือข่ายความดีออกไปสู่สังคมภายนอก โดยมีผู้ใหญ่ใจดีคอยให้โอกาสและหนุนเสริมด้วยความรักความเข้าใจ

กระบวนการทำงานของทีมวิจัยเยาวชนเทศบาลนวมะเฟื่องใช้กระบวนการเข้าค่ายเป็นตัวเชื่อมโยงข้อมูลทั้งยังเป็นการเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ของน้องๆ เหล่าเยาวชนให้มีความรักความสามัคคีที่สำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด คือการที่เด็กเยาวชนเขาได้เข้าสู่กระบวนการพัฒนาทั้งทางด้านทักษะวิชาการและจิตวิญญาณไปพร้อมกับ การเจริญเติบโตแห่งเมล็ดพันธุ์ความดี

และยังมีอีกพื้นที่หนึ่งในจังหวัดหนองบัวลำภูที่ทีมวิจัยให้ความสนใจ คือตำบลหนองกั๊กศูนย์อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการดื่มสุราและการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน ซึ่งอาศัยกระบวนการการวิจัยเป็นตัวขับเคลื่อนจนสามารถประกาศเป็นนโยบายสาธารณะในระดับชุมชน 7 ประการสำหรับคนในชุมชนต้องปฏิบัติตามให้เกิดจิตสำนึกในใจเพื่อเป็นการปกป้องเด็กและเยาวชนให้รอดพ้นพิษภัยบุหรี่และน้ำเมาในพื้นที่ได้

นอกพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูทางทีมวิจัยก็ให้ความสนใจที่จะนำมาศึกษาซึ่งเลือกแห่งที่มีบริบทที่ใกล้เคียงกับตัวเองดังนี้ “โครงการเครือข่ายคลายทุกข์ ลด ละ เลิกดีกรีเยาวชน” ของสถานีอนามัยตำบลอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นนวัตกรรมบริการสุขภาพปฐมภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เสนอไว้ในรายงานว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เริ่มจากทุกข์ของชุมชนที่พบจากการสำรวจในกลุ่มเยาวชนมักมีเหตุทะเลาะวิวาทที่มีสาเหตุจากการดื่มสุรา ในกลุ่มของผู้ใหญ่ก็พบว่าข้อมูลการเสียชีวิตด้วยโรคที่มีพยาธิสภาพของตับ จึงนำกระบวนการที่ดึงเอาศักยภาพของทุนทางสังคมที่เขามีอยู่มาใช้เริ่มจากการศึกษาข้อมูลการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในชุมชนโดยใช้การทำแผนที่ศักยภาพชุมชน ภาวดี เครือข่าย กลุ่มแกนนำผ่านเวทีประชาคมแล้วใช้กระบวนการ “ใช้และพัฒนาศักยภาพทุนทางสังคมที่มีอยู่” มาออกแบบบริการสุขภาพนำสู่การออกกฎนโยบายสาธารณะของชุมชน

และอีกตัวอย่างศึกษาหนึ่งคือ “กระบวนการชุมชนเป็นสุขพ้นทุกข์จากเหล่า” ของสถานีอนามัยบัว
พักเกวียน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เริ่มต้นจากความทุกข์ของคนในชุมชนที่มีอัตราการดื่มสุราจนเกิด
ผลกระทบขึ้นมากมาย จึงได้คิดนวัตกรรมโดยใช้กระบวนการ 1. การสะท้อนปัญหาสุราในชุมชน
2. ค้นหาคนดื่ม/กลุ่มเสี่ยง 3. กำหนดเป้าหมาย และ 4. สื่อสารข้อมูลเติมพื้นที่ โดยมุ่งหวังที่จะให้ทุกภาค
ส่วนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลแก้ไขปัญหาช่วยกันในการเก็บข้อมูลเป็นการใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพ
ทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นการจับเข้าคุยกัน ผ่านเวทีเสวนา เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

งานวิจัยที่นำมาศึกษามีดังนี้

1. ปัจจัยเสี่ยงต่อการดื่มสุราในเด็กและวัยรุ่น

วัตถุประสงค์: เพื่อหาปัจจัยเสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่เด็กโตไปถึงวัยรุ่นตอนกลางโดยติดตามพฤติกรรม
การดื่มสุราที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่อายุ 9 ถึง 16 ปี

ประชากรเป้าหมาย: เด็ก 3 กลุ่มอายุ คือ อายุ 9 ปีจำนวน 139 คน อายุ 11 ปี จำนวน 138 คน และอายุ 13
ปีจำนวน 128 คน รวมทั้งสิ้น 405 คนและครอบครัว โดยสุ่มเลือกจากระบบการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์โดยใช้
คอมพิวเตอร์ช่วย (computer-assisted telephone interviewing system) จากหมายเลขทั้งหมด 72,412 สายใช้เวลา
มากกว่า 12.5 เดือน มีคนรับสายร้อยละ 45.5 มีเพียงร้อยละ 1.3 ที่เข้าเกณฑ์ ในจำนวนนี้มีร้อยละ 75 ที่ยินยอม
เข้าร่วมโครงการ

วิธีการศึกษา: เป็นงานวิจัยแบบศึกษาไปข้างหน้า มีการติดตามทุกปี นาน 4 ปี และมีการเยี่ยมบ้านทุกปี
กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กหญิงร้อยละ 48.4 ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติแอฟริกัน-อเมริกัน ร้อยละ 50.4 รองมาคือผิวขาว
(ร้อยละ 49.6) จากการติดตามและสร้างสมการ cohort sequential latent growth model คือ การดื่ม/ไม่ดื่มสุรา
ของเด็กเริ่มจากวัย 9 ปีไปจนถึง 16 ปี ขึ้นกับปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ เพศ,เชื้อชาติ,สถานภาพสมรสของพ่อแม่,
เศรษฐกิจของครอบครัว,การดื่มสุราของพ่อแม่,ประวัติครอบครัวมีปัญหาการดื่มสุรา,ความผูกพันของสมาชิก
ในครอบครัว,การให้คำปรึกษาแนะแนวของพ่อแม่,การคบเพื่อนไม่ดี,การดื่มสุราในกลุ่มเพื่อน และการกระตุ้น
จากหมู่เพื่อนฝูงให้มีการดื่มสุรา

เริ่มจากปี 1999 ผู้วิจัยทำการสำรวจสุขภาพเด็กวัยรุ่นในเมืองใหญ่เขตตะวันตกเฉียงเหนือ (Northwest)
ของสหรัฐอเมริกา เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มสุราในระยะ 30 วัน และ 1 ปี
คำตอบมีได้ตั้งแต่ 0 (ไม่ดื่ม) จนถึง 8 (ดื่มเท่ากับหรือมากกว่า 2-3 ครั้งต่อวัน),พฤติกรรมการดื่มของพ่อแม่/
ผู้ปกครอง คำตอบมีได้ตั้งแต่ 0 (ไม่ดื่ม) จนถึง 9 (ดื่มเท่ากับหรือมากกว่า 2-3 ครั้งต่อวัน),ประวัติครอบครัว
ญาติพี่น้องมีปัญหาการดื่มสุรา คำตอบ คือ 0 (ไม่มี) หรือ 1 (มี),ความผูกพันของสมาชิกในครอบครัวและการ
ให้คำปรึกษาแนะแนวของพ่อแม่ คำตอบมีได้ตั้งแต่ 0 (ไม่เคย) จนถึง 5 (เกือบตลอดเวลา),การคบเพื่อนไม่ดี
คำตอบมีได้ตั้งแต่ 1 (ไม่ทำเลย) จนถึง 5 (ทำบ่อยมาก),การดื่มสุราในกลุ่มเพื่อน คำตอบมีได้ตั้งแต่ 0 (ไม่

ดื่ม) จนถึง 8 (ดื่มเท่ากับหรือมากกว่า 2-3 ครั้งต่อวัน),การกระตุ้นจากหมู่เพื่อนฝูงให้มีการดื่มสุรา คำตอบมีได้ตั้งแต่ 1 (ห้ามปรามมาก) จนถึง 5 (กระตุ้นอย่างมาก),ค่านิยมเกี่ยวกับการดื่มในกลุ่มเพื่อน คำตอบมีได้ตั้งแต่ 1 (น้อยมาก) จนถึง 5 (เกือบทั้งหมด),สถานภาพสมรสของพ่อแม่ คำตอบคือ 0 (อยู่คนเดียว) หรือ 1(อยู่ด้วยกัน) และฐานะของครอบครัว คำตอบมีได้ตั้งแต่ 1 (รายได้น้อยกว่า \$5000) จนถึง 11 (มากกว่า \$90,000)

สถิติวิจัย ใช้ latent variable growth modeling (LGM) approach เป็น cohort-sequential LGM, testing fit model ใช้ Chi-square goodness of fit test and root mean square error of approximation

ผลการศึกษาวิจัย: พบว่า อัตราการดื่มสุราเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามอายุ (ตาราง 1)

อายุ	9	10	11	12	13	14	15	16
ร้อยละของผู้ที่มีการดื่มอยู่ (percentage of current alcohol users)								
กลุ่มอายุ 9 ปี	12.9	9.8	8.5	10.9				
กลุ่มอายุ 11 ปี			13.0	15.0	23.1	27.0		
กลุ่มอายุ 13 ปี					28.1	28.0	38.2	44.2

ปัจจัยเสี่ยงที่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือเพศหญิง และพ่อแม่ดื่มสุราซึ่งมีผลต่ออายุที่เริ่มดื่ม ยิ่งพ่อแม่ดื่มมาก, เด็กก็ยิ่งดื่มตั้งแต่อายุน้อย ตรงข้ามกับแรงยั่วยุจากเพื่อนซึ่งจะทำให้มีการดื่มสุราเมื่ออายุมากขึ้น ยังมีเพื่อนไม่ดีและชักชวนให้ดื่มจะยิ่งเพิ่มการดื่มมากขึ้นตามอายุ นอกจากนี้ปัจจัยเสี่ยงด้านเชื้อชาติผิวขาวและครอบครัวไม่สมบูรณ์ (พ่อแม่หย่าร้าง) มีอัตราการดื่มมากขึ้นด้วย

ความเห็นของผู้สรุป

ข้อมูลนี้เป็นงานวิจัยแบบไปข้างหน้า (cohort study) กลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ ผลการวิจัยสนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้จากสังคม (social learning theories) กล่าวคือ การดื่มสุราของเด็กเกิดจากเลียนแบบพ่อแม่และเพื่อนที่ดื่มสุรา ครอบครัวที่มีปัญหาการดื่มยิ่งส่งผลให้เด็กมีการดื่มสุรา เด็กเล็กที่เริ่มดื่มสุราครั้งแรกมักตั้งต้นที่บ้าน นอกจากนี้บรรยากาศในครอบครัว การเลี้ยงดูของพ่อแม่มีผลต่อพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น โดยเฉพาะพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราก็พัฒนาไปด้วย ยิ่งถ้าครอบครัวขาดความอบอุ่นพ่อแม่เลี้ยงลูกไม่เป็น (ขาดระเบียบวินัย, ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอน, ไม่มีการลงโทษเมื่อทำผิด และขาดการติดตามดูแล) เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญต่อการดื่มสุราในเด็กวัยรุ่น นอกจากนี้ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนโดยเฉพาะเพื่อนไม่ดี เป็นเหตุกระตุ้นให้เด็กวัยรุ่นดื่มสุราหรือใช้สารเสพติดในระยะวัยรุ่นตอนกลางและใกล้เป็นผู้ใหญ่

ข้อพิจารณาอีกที่อาจเกิดขึ้น คือ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือวัด ในการศึกษา นี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นแอฟริกัน-อเมริกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมักเป็นชนชั้นกลางถึงยากจน มีสภาพครอบครัวและบริบททางสังคมต่างจากคนผิวขาว ปัจจัยเสี่ยงที่ได้จากงานวิจัยนี้ อาจมีข้อจำกัดในการขยายผล เครื่องมือที่ใช้

อาจมีอคติในการตอบสนองแบบลบ (negative response bias) ผู้ตอบอาจเลี่ยงที่จะตอบตามความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มสุราของตน

ปัจจัยเสี่ยงต่อการดื่มสุราในเด็กวัยรุ่น มีทั้งมาจากพ่อแม่และกลุ่มเพื่อน ที่น่าสนใจ คือ จากพ่อแม่ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเริ่มดื่มตั้งแต่อายุน้อย ส่วนอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราเมื่อเด็กอายุมากขึ้น

ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยนี้ อาจนำไปใช้ในการป้องกันการดื่มสุราในวัยรุ่น โดยเน้นครอบครัวและโรงเรียน มีการคัดกรองและช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยงสูง(เด็กหญิงที่ครอบครัวแตกแยก, ดื่มตั้งแต่อายุน้อย และคบเพื่อนไม่ดี) มีการคัดกรองเรื่องการดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กวัยรุ่นเป็นระยะ

2. เพศหญิงมีปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ต่างจากเพศชาย

วัตถุประสงค์: เพื่อทบทวนวรรณกรรมเรียงร้อยถ้อยความ (narrative reviews) เพื่อหาความแตกต่างระหว่างหญิงและชายเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์

วิธีการศึกษา: ผู้นิพนธ์ค้นหาเอกสารงานวิจัยจากบทความวิจัยที่ตีพิมพ์จำนวน 250 ชิ้น ระหว่างปี 1979 ถึง 2002 ไม่มีเกณฑ์คัดเลือกเอกสารงานวิจัย ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ด้านคุณภาพและสถิติของชิ้นงานวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย: พบว่า ผู้หญิงดื่มแอลกอฮอล์น้อยกว่าแต่เกิดปัญหาจากการดื่มมากกว่าผู้ชาย จากงานวิจัยด้านระบาดวิทยาหลายชิ้นพบว่า ทั้งหญิงและชายมีการดื่มแอลกอฮอล์มากในวัยหนุ่มสาว แต่ในรายงานของ National Comorbidity Survey ปี ค.ศ. 1994 ผู้ชายมีอัตราความชุกชั่วชีวิต (lifetime prevalence) ของ alcohol abuse เท่ากับร้อยละ 12.5 แต่ผู้หญิงมีเพียงร้อยละ 6.4 ส่วน alcohol dependence ในผู้ชายพบร้อยละ 20.1 เทียบกับผู้หญิงพบร้อยละ 8.2 การสำรวจอีกครั้งโดย Grant ในปี ค.ศ. 1997 ก็พบความแตกต่างระหว่างเพศอยู่ โดยอัตราความชุกของ alcohol dependence ในผู้ชายเท่ากับร้อยละ 18.6 เทียบกับผู้หญิงซึ่งพบร้อยละ 8.4 ผู้หญิงและนอกจากนี้ ผู้หญิงยังมีความผิดปกติทางจิตที่สัมพันธ์กับการดื่มน้อยกว่าผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยเสี่ยงต่อการดื่มและเกิดปัญหา ทั้งด้านชีวะ-จิต-สังคม ไม่ชัดเจนเท่าผู้ชาย กล่าวคือด้านพันธุกรรมของโรคติดแอลกอฮอล์ ผู้ชายมีความเสี่ยงสูงชัดเจนกว่าผู้หญิง เนื่องจากมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อแอลกอฮอล์ต่ำกว่าทำให้ดื่มในปริมาณมากกว่าจะเมา ตรงข้ามกับผู้หญิงซึ่งดื่มน้อยแต่เมาง่ายกว่า ปัจจัยด้านจิตสังคมเป็นตัวป้องกันปัญหาการดื่มในผู้หญิงมากกว่า กล่าวคือผู้หญิงมีความภูมิใจในตน (self-esteem) ต่ำกว่าผู้ชาย มุมมองทางสังคมไม่ยอมรับการดื่มของผู้หญิงมีมากกว่า โดยเฉพาะลักษณะการดื่มแบบเมาอาละวาด ควบคุมพฤติกรรมไม่ได้ การดื่มเพื่อต้องการความตึงเครียด แก้ก้ม และว่ามต่อต้านสังคมพบได้น้อยในผู้หญิง อีกทั้งผู้หญิงมีความเป็นแม่สูง คือชอบให้บริการต้องการเป็นคนคอยดูแลช่วยเหลือคนอื่นทำให้ปกป้องตนเองจากการดื่มหนัก นอกจากนี้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์อย่างหนักมีผลเสียต่อสุขภาพรุนแรงมากกว่าทั้งที่ดื่มน้อย

กว่าผู้ชาย โดยเฉพาะด้านสติปัญญาและการเคลื่อนไหว การถูกทำร้ายร่างกายและทางเพศพบในผู้หญิงได้มากกว่า หลังจากติดตามไประยะหนึ่งมักเกิดปัญหาด้านระบบสืบพันธุ์

จากการศึกษาผลกระทบทางร่างกาย พบว่า ผู้หญิงมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดสูงกว่าผู้ชายในขณะที่ยังดื่มในปริมาณที่เท่ากัน ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า ผู้หญิงตัวเล็กกว่า ปริมาณน้ำในร่างกายน้อยกว่า ทำให้แอลกอฮอล์ที่กระจายในเลือดมีความเข้มข้นสูงกว่า การเผาผลาญแอลกอฮอล์ที่กระเพาะอาหารโดยเอนไซม์ alcohol dehydrogenase (ADH) ซึ่งสกัดกั้นไม่ให้แอลกอฮอล์ถูกดูดซึม ในผู้หญิงมี gastric ADH ต่ำกว่าผู้ชายสองเท่า ทำให้แอลกอฮอล์ถูกดูดซึมเข้าไปในเลือดสูง แต่ระดับ gastric ADH ในคนสูงอายุจะลดน้อยลงมากโดยเฉพาะผู้ชาย ทำให้ผู้ชายสูงอายุเมื่อดื่มแอลกอฮอล์จะมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดสูงกว่าผู้หญิง

กล่าวโดยสรุป ผู้หญิงดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณที่น้อยกว่า ทำให้พัฒนาไปจนถึงขั้นติดแอลกอฮอล์น้อยกว่าผู้ชาย เพราะมีปัจจัยเสี่ยงด้านชีวะ-จิต-สังคมน้อยกว่าผู้ชาย ด้านพันธุกรรมมีผลน้อย แต่ผลการศึกษาแต่ละชิ้นยังมีข้อจำกัด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างผู้หญิงติดแอลกอฮอล์มีน้อยที่เห็นชัดเจน คือผู้หญิงไวต่อแอลกอฮอล์ การดื่มเพียงเล็กน้อยก็เมาเร็ว ซึ่งเป็นเรื่องน่ากลัว ทำให้ผู้หญิงระมัดระวังการดื่ม นอกจากนี้บุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับการดื่มหนัก เช่น นิสัยก้าวร้าว ภู่วาม คึกคะนอง ดื่มแก้กลุ้ม พบได้น้อยในผู้หญิง ปัจจัยที่ช่วยป้องกันปัญหาการดื่มในผู้หญิง คือ การรับรู้ว่าสังคมรังเกียจผู้หญิงที่ดื่ม ค่านิยมเกี่ยวกับความเป็นหญิงที่อยากช่วยเหลือคนอื่น เป็นต้น ผลกระทบของแอลกอฮอล์ต่อสุขภาพผู้หญิงรุนแรงกว่าผู้ชาย แม้ว่าจะดื่มในปริมาณน้อยกว่า ผลกระทบรวมถึงปัญหาทางเพศ ปัญหาการเรียนรู้ รวมถึงการถูกทำร้ายร่างกายและทางเพศ การให้กำเนิดทารกพิการ ดังนั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของแอลกอฮอล์ต่อสุขภาพผู้หญิงจึงมีความจำเป็น แม้สื่อจะนำเสนอการดื่มอย่างปลอดภัย ก็ไม่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิง

3. รูปแบบการดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์: เพื่อวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อให้เห็นรูปแบบการดื่มแอลกอฮอล์และปัจจัยจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเด็กนักเรียนอายุ 6-17 ปี เรียนอยู่ชั้นปี 1-11 จากโรงเรียนสุ่มจากเขต 12 แห่งของเมือง Canton เมื่อกลางปี 1994 จำนวน 1964 คนที่อาศัยอยู่ใน Canton of Zurich, Switzerland จากโครงการวิจัย The Zurich Epidemiological Study of Child and Adolescent Psychopathology (ZESCAP) ซึ่งศึกษาแบบติดตามไปข้างหน้าเพื่อหาความชุกของโรคจิตเวช การดื่มสุราและสูบบุหรี่ การดำเนินโรค ปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ life events, coping capacities, self-related cognitions, family adaptability and cohesion, perceived parental behavior และ perceived school environment จนกระทั่งปี ค.ศ. 1997 มีกลุ่มตัวอย่างคงเหลืออยู่ 794 คน เป็นเด็กชาย 381 คน (48%) เด็กหญิง 413 คน (52%) อายุ 13-20 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในงานวิจัยนี้

ปัจจัยที่สำคัญ: อารมณ์และพฤติกรรม

วิธีการศึกษา: ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มไม่เคย์ดื่ม (abstainers, N=252) กลุ่มดื่มเฉพาะเข้าสังคม (social drinkers, N=337) กลุ่มดื่มหนัก (heavy drinkers, N=130) และกลุ่มที่มีปัญหาการดื่ม (problem drinkers, N=75) ตามผลจากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติการใช้สารเสพติด (substance use questionnaire พัฒนาขึ้นโดย Muller and Abnet เมื่อปี 1991 มี 22 ข้อคำถามเกี่ยวกับประวัติการใช้สารเสพติด รวมทั้งการดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา)

เครื่องมือใช้วัดปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยป้องกัน เช่น เหตุการณ์ชีวิตที่เป็นความเครียด บุคลิกภาพ พฤติกรรมพ่อแม่ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามชนิดต่างๆ ดังนี้ 1) Youth Self Report มี 112 คำถามเกี่ยวกับปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม แบ่งเป็น ลักษณะเก็บกดไว้ภายใน (internalizing i.e., withdrawn, somatic complaints, anxious/depressed) ลักษณะแสดงออกให้เห็น (externalizing i.e., delinquent, aggressive behavior); 2) Life Event Scale ดัดแปลงจากแบบสอบถาม life event ของ Compas et al., 1988 ถามเหตุการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้นในระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา มี 36 ข้อแบ่งเป็น 5 กลุ่มย่อยคือ ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวหรือเพื่อน ปัญหาการเรียน ปัญหาความรัก การเจ็บป่วยทางกายหรืออุบัติเหตุ การหย่าร้างของพ่อแม่ ให้ค่าคะแนน -2 to +2 แสดงถึง pleasant or unpleasant; 3) Coping Capacities พัฒนาโดย Seiffge-Krenke, 1989 มี 7 คำถาม แบ่งเป็น active coping กับ avoidant behavior; 4) Self-Related Cognition พัฒนาโดย Rosenberg, 1965 และ Filipp & Freudenberg, 1989 มี 10 คำถามใช้วัดความภาคภูมิใจ (self-esteem) และวัดการตระหนักรู้ในตนเอง (self awareness); 5) Family Adaptability and Cohesion Scales พัฒนาโดย Olson et al, 1985; 6) Perceived Parental Behavior พัฒนามาจาก Schaefer, 1965; Schludermann & Schludermann, 1970; Bronfenbrenner มี 32 ข้อคำถาม แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ พ่อแม่ยอมรับ(acceptance) พ่อแม่ปฏิเสธ(rejection) และพ่อแม่ควบคุม (control); 7) Perceived School Environment Scales พัฒนามาจาก Fend & Prester, 1986 มี 32 ข้อคำถาม แบ่งเป็น 5 ลักษณะคือ 1) นักเรียนต่างแก่งแย่งแข่งขันกัน (competition among pupils) 2) ครูควบคุมนักเรียนเหมือนเด็กเล็ก (control by the teacher) 3) เครียดการเรียน (performance stress) 4) ให้โอกาสและมีส่วนร่วมตัดสินใจ (possibility to participate) 5) เพื่อนให้การยอมรับ (peer acceptance) กลุ่มตัวอย่างจะตอบแบบสอบถามทั้งหมดในห้องเรียนโดยไม่มีครูอยู่ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

สถิติวิเคราะห์ ใช้ Chi square tests เพื่อเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ระหว่างกลุ่มดื่ม และไม่ดื่ม ใช้ analysis of variance model เพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนน ระหว่าง 4 กลุ่มย่อย (abstainer, social drinker, heavy drinker, and problem drinker) ใช้ multivariate analysis of co-variance model เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยต่างๆ

ผลการศึกษา: พบรูปแบบการดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กวัยรุ่น สามารถแยกให้เห็นความแตกต่างด้านความถี่และปริมาณของการดื่ม รวมถึงการมาได้ชัดเจนระหว่าง heavy drinker, problem drinker กับ social drinker นอกจากนี้ heavy drinker ต่างจาก problem drinker ตรงที่ความถี่ของปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยด้านสังคมและประชากรศาสตร์กับการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าเด็กหญิงไม่ดื่มมากกว่าเด็กชาย เด็กชายพบ heavy drinkers มากกว่า เมื่อเด็กอายุมากขึ้นก็ดื่มมากขึ้น social drinkers เริ่มต้นเมื่ออายุ 15 ปี ไม่พบความแตกต่างในด้านสังคมและเศรษฐกิจของทั้ง 4 กลุ่ม เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยด้านปัญหาอารมณ์และพฤติกรรม เพศ และอายุ กับการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า เมื่อเด็กอายุมากขึ้นมักมีปัญหาแยกตัว วิตกกังวล/ซึมเศร้า สมาธิไม่ดี คิดไม่ปกติ และมีพฤติกรรมเกร (delinquent behavior) มากขึ้น ซึ่งพบในเด็กชายมากกว่า กลุ่ม problem drinkers มีค่าคะแนนจาก Youth Self Report สูงทุกด้าน ยกเว้นปัญหาสังคม ทำให้แยกจาก heavy drinkers ได้ยาก ปัจจัยด้านจิตสังคมอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับการดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กวัยรุ่น เช่นกัน กลุ่ม heavy and problem drinkers มีเหตุการณ์ชีวิตหลายอย่าง เช่น ปัญหาเกี่ยวกับคนในครอบครัวและเพื่อน ปัญหาการเรียน ปัญหาความรักมากกว่า อีกทั้งในเด็กชายมี active coping น้อยกว่า กลุ่ม social drinkers and abstainers แต่เด็กผู้หญิงทั้ง 4 กลุ่มไม่มีความแตกต่าง นอกจากนี้ กลุ่ม problem drinkers มี self-esteem ต่ำกว่าและ self-awareness สูงกว่า social drinkers and abstainers

ปัจจัยครอบครัว พบว่า กลุ่ม heavy and problem drinkers มีความผูกพันในครอบครัวน้อยกว่า และได้รับการยอมรับจากพ่อแม่ น้อยมาก แต่รู้สึกถูกปฏิเสธจากพ่อแม่สูงกว่า เห็นชัดในเด็กชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ANOVA $F=2.63$, $df=3$, $p<0.05$) ในเด็กหญิงที่มีปัญหาการดื่ม มักคิดว่าพ่อแม่ควบคุมมากเกินไป

ปัจจัยในโรงเรียน พบว่า กลุ่ม heavy and problem drinkers เห็นนักเรียนร่วมชั้นต่างแข่งขันกัน ควบคุมเขาเหมือนเด็กเล็ก การเรียนเครียด ไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนกลุ่ม abstainer รู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากเพื่อนน้อยกว่า กลุ่ม social drinkers

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กวัยรุ่น คืออายุที่มากขึ้น ประสบเหตุการณ์ชีวิตหลายอย่างส่งผลกระทบต่อทัศนคติที่มีต่อพ่อแม่ เพื่อน ครู และตนเองในทางลบ ทำให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ คือ วิตกกังวล/ซึมเศร้า แยกตัว สมาธิไม่ดี วัยรุ่นหลายรายใช้วิธีเลี่ยงการเผชิญปัญหาด้วยการดื่ม

ความเห็นของผู้สรุป ข้อจำกัดของงานวิจัยเชิงพรรณนา ภาคตัดขวาง คือ ไม่สามารถบอกความเป็นเหตุและผลต่อกันได้ เพราะศึกษาทั้งเหตุและผลในเวลาเดียวกัน กล่าวคือผู้วิจัยได้ให้เด็กนักเรียนตอบแบบสอบถามทั้งชุดครั้งเดียว 2 ชั่วโมง เพื่อหาข้อมูลการดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งปัจจัยต่างๆ พร้อมกัน ดังนั้น กลุ่ม heavy and problem drinker ที่มีปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรม อาจเป็นผลจากการดื่มมาก ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ มีความเครียดในการเรียน พ่อแม่ยอมรับไม่ได้ ผิดหวังในตัวลูก ยิ่งทำให้เด็กรู้สึกท้อแท้ และความภาคภูมิใจลดลง นอกจากนี้ การจำแนกกลุ่มย่อยโดยใช้แบบสอบถามคัดกรอง ซึ่งมีโอกาสจำแนกคนผิดได้

(misclassification) เนื่องจากการตอบแบบสอบถาม มักประเมินการดื่มต่ำกว่าความเป็นจริง การตอบแบบสอบถามยาวๆ ใช้เวลานานถึง 2 ชั่วโมงมีโอกาสทำให้เด็กเกิดความล้า เบื่อ และตอบไม่ตรงความจริงได้ อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ติดตามมานานถึง 3 ปี ได้วัดตัวแปรเป็นระยะ การวิเคราะห์แบบ cohort study น่าจะได้คำตอบที่น่าเชื่อถือและใกล้เคียงความจริงมากกว่านี้

4. พฤติกรรมพ่อแม่ขณะอยู่ในบ้านเป็นแบบอย่างให้ลูกวัย 10 ปี เริ่มต้นสูบบุหรี่และดื่มสุรา

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจในโรงเรียนประถมศึกษา 41 แห่ง ที่เมืองคัวแนส (Kaunas) ประเทศลิทัวเนีย (Lithuania) โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของพ่อแม่และเด็กเมื่ออยู่ในบ้าน อายุที่เริ่มต้นสูบบุหรี่หรือดื่มสุรา ความถี่ของกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และสัมพันธภาพของคนในครอบครัว ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุ 10 ปี จำนวน 369 คน เป็นชาย 211 คน (คิดเป็นร้อยละ 57.2) หญิง 158 คน (คิดเป็นร้อยละ 42.8) อัตราตอบกลับของแบบสอบถามเท่ากับร้อยละ 80.7 นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังส่งแบบสอบถามให้พ่อแม่ของเด็กนักเรียน จำนวน 565 คน ซึ่งแม่ของเด็กเป็นผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 57.2 (คิดเป็นร้อยละ 96.1) พ่อของเด็กเป็นผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 42.8 (คิดเป็นร้อยละ 90.6) ในจำนวนเด็กนักเรียน 369 คน อาศัยอยู่กับพ่อ 267 คน และอยู่กับแม่ 336 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่ทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก คือ การเริ่มต้นสูบบุหรี่และดื่มสุรา ผู้วิจัยกำหนดค่าตัวแปรที่เรียกว่า Family time index (FTI) 2 ค่าคือ positive FTI (หมายถึง ครอบครัวที่ใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันดีมาก) และ negative FTI (หมายถึง ครอบครัวที่ใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันน้อยมาก) โดยใช้สถิติวิเคราะห์แบบ Chi-square ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ logistic regression analysis ผู้วิจัยพบว่า

1. เวลาที่ทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวมากที่สุด คือ เวลาที่ใช้สำหรับการรับประทานอาหาร ส่วนกิจกรรมที่ทำด้วยกันน้อย คือ การไปหาเพื่อนหรือเยี่ยมญาติ เดินด้วยกัน หรือเล่นกีฬา
2. มากกว่า 2 ใน 3 ของพ่อแม่เด็ก [คิดเป็นร้อยละ 81.5 ซึ่งเป็นแม่ 248 คน (ร้อยละ 77) พ่อ 207 คน (ร้อยละ 85.9)] รายงานว่ามีการจัดงานเลี้ยงฉลองในครอบครัวซึ่งมีการดื่มสุราร่วมด้วย อย่างน้อยเดือนละครั้ง
3. เกือบครึ่งหนึ่งของพ่อเด็ก (ร้อยละ 50.6) สูบบุหรี่ ส่วนแม่มีเพียง 1 ใน 5 (ร้อยละ 19.9%) ที่สูบบุหรี่
4. เด็กชายเริ่มสูบบุหรี่มากกว่าเด็กหญิง (23% : 6.6%, $p < 0.001$)
5. เด็กชายเริ่มดื่มสุรามากกว่าเด็กหญิง (40.1% : 31.16%, $p < 0.05$)
6. การดื่มสุราของเด็กสัมพันธ์กับการดื่มสุราของพ่อแม่และช่วงเวลาที่ทำกิจกรรมร่วมกันใน
7. ครอบครัว เช่น เด็กชายมีแนวโน้มจะดื่มสุราเมื่อพ่อดื่มสุราในงานเลี้ยงฉลองภายในครอบครัว แต่เด็กหญิงมีแนวโน้มดื่มสุราถ้าครอบครัวใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันน้อย

ผู้วิจัยสรุปว่า ครอบครัวที่ใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันน้อย ประกอบกับพ่อแม่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่และดื่มสุราให้เห็น อาจมีส่วนในการทำให้เด็กเริ่มดื่มสุราและสูบบุหรี่ จึงเสนอแนะให้มีรูปแบบการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ครอบครัวในเรื่องนี้

5. เพื่อนเกรมีส่วนทำให้เกิดการเริ่มต้นดื่มสุรา

ปัจจุบันมีการทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของเพื่อนที่มีผลต่อพัฒนาการการใช้สิ่งเสพติดมากขึ้น การศึกษาในลักษณะนี้เป็นการศึกษาสิ่งที่กระทบต่อพฤติกรรมภายนอก ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาภายในตัวผู้ถูกศึกษาเอง นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนก็มีส่วนที่จะนำไปสู่การใช้สิ่งเสพติด อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยไม่มากนักที่ให้ข้อมูลว่าการเลือกเพื่อนและการเข้าสังคมเป็นตัวตั้งต้นพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติด ถ้าทราบความสัมพันธ์ดังกล่าวก็อาจนำไปใช้เป็นข้อมูลในการทำงานป้องกันการเกิดพฤติกรรมดังกล่าว การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะพิสูจน์ว่าการเริ่มต้นใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นเป็นผลจากการใช้สิ่งเสพติดของกลุ่มเพื่อน หรือวัยรุ่นดื่มสุราและใช้สิ่งเสพติดด้วยตัวเอง โดยประเมินว่าปัญหาพฤติกรรมภายในและภายนอกสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (เกร) หรือเพื่อนที่เกรสัมพันธ์กับการเปลี่ยนพฤติกรรมภายในและภายนอก ผู้วิจัยทำการศึกษาระยะยาว 2 ปี ติดตามเยาวชนอายุ 9-12 ปีจำนวน 86 คน โดยครั้งแรกสัมภาษณ์เยาวชนและพ่อแม่ในห้องที่แยกกันใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและหลังจากนั้นอีก 1 ปี เยาวชนร้อยละ 71 เป็นชาย ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72) เป็นคนผิวขาว ค่ามัธยฐานของรายได้ครอบครัว 45,000 ดอลลาร์ ปัญหาพฤติกรรมที่เริ่มต้นจากภายในและภายนอกวัดจากคะแนน ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 จากคำตอบของพ่อแม่ ประเมินพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเพื่อนสนิทและเพื่อนทั่วไปโดยการสอบถามจากพ่อแม่เปรียบเทียบกับเยาวชนเอง จากข้อมูลที่ได้พบว่าคำตอบจากทั้งสองกลุ่มทั้งครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ ยังถามถึงการดื่มสุรา เช่น เบียร์ ไวน์ คลูลเลอร์ เหล้าสี โดยให้เยาวชนตอบเองเพื่อดูสาเหตุการเริ่มต้นดื่มสุรา ผลการศึกษาพบว่า ระดับการเบี่ยงเบนของเพื่อนจะสูงในกลุ่มเยาวชนที่อายุน้อย พฤติกรรมภายในสัมพันธ์กับการลดเพื่อนเกร ในขณะที่การมีเพื่อนเกรไม่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่น แต่เพื่อนเกรอาจจะเกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภายในและการดื่มสุรา และพฤติกรรมภายนอกอาจเกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเกรและการดื่มสุรา โดยสรุปแล้ว เพื่อนเกรมีส่วนทำให้เกิดการเริ่มดื่มสุรา พฤติกรรมภายในเป็นตัวป้องกันเพื่อนเกรและมีผลไปถึงการป้องกันการเริ่มดื่มสุราด้วย การศึกษานี้ให้ผลที่ชัดเจนในการนำไปสร้างรูปแบบการป้องกันพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดในเยาวชน ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมภายนอกเป็นข้อที่จำเป็นต้องแนะนำพ่อแม่ให้ละเลยการคบเพื่อนของลูก ซึ่งการคบเพื่อนเกรไม่มีผลกับพฤติกรรมของวัยรุ่นที่มีอายุน้อยเท่าใดนัก

บทที่ 3

ขั้นตอนในการดำเนินงาน

ในการศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษา 3 หมู่บ้านคือบ้านโนนสมบูรณ์ บ้านศรีอุดม และบ้านนาหว้า เดิมทีนั้นเป็นหมู่บ้านเดียวกันต่อมาภายหลังมีการแบ่งการปกครองหมู่บ้านจึงแยกเป็น 3 หมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดต่อกันจึงเรียกว่าเป็นชุมชนโนนสมบูรณ์ เริ่มจากที่มีผู้นำชุมชนบางส่วนและตัวแทนจากสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ได้มีโอกาสได้นำเสนอภาพปัญหาของชุมชนซึ่งเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดปัญหาต่างๆขึ้นมากมายที่ผู้ใหญ่เองก็เห็นมาตลอด จึงเกิดกระบวนการในการทำงานดังต่อไปนี้

1. ร่วมกันค้นหาปัญหา และกำหนดประเด็นปัญหา

22 เมษายน 2551 เริ่มพัฒนาโจทย์ครั้งแรกที่ห้องประชุมเทศบาลตำบลยางหล่อซึ่งมีผู้เข้าร่วมในครั้งนี้เป็นผู้นำชุมชนและตัวแทนจากองค์กรภาคีเครือข่ายในพื้นที่เขตปกครองของเทศบาลตำบลยางหล่อ ร่วมกับผู้ประสานงานสกว. จังหวัดหนองบัวลำภู (นายพิภพ หัสสา) ในช่วงการเปิดประเด็นปัญหานี้ทางชุมชนโนนสมบูรณ์ซึ่งมีคุณพ่อคลังสิทธิ์ สมเหนือ ผู้นำชุมชนบ้านศรีอุดมได้กล่าวถึงปัญหาการดื่มสุราของเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านของตนเองซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนมานานในส่วนของชุมชนเองก็มองเห็นปัญหาร่วมกันแต่ยังหาทางออกของเรื่องนี้อย่างจริงจังไม่ได้ จึงให้ข้อเสนอต่อที่ประชุมในประเด็นเรื่องนี้โดยมีนางนวพร พหลทัฬห ห้วยน้ำสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนเพิ่มเติม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดพื้นที่ทำงานวิจัยเรื่องนี้ขึ้นมา

ช่วงเดือนพฤษภาคม 2551 แรกทีเดียวเริ่มมีการพูดคุยเสนอความคิดเห็นในกลุ่มย่อยบางส่วน จากนั้นจึงเริ่มนำเสนอความคิดให้กับคนรอบข้างที่มีความสนใจและมองเห็นปัญหาร่วมกัน นำสู่การรวมทีมงานโดยการคัดเลือกทีมงานในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกโดยให้ทุกภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชน ข้าราชการในท้องถิ่น ครู หมออนามัย และองค์กรอื่นในชุมชนเช่นกลุ่มสตรีแม่บ้าน ได้จำนวนสมาชิกทั้งหมด 16 คน และได้ช่วยกันเลือกสรรทีมที่ปรึกษาอีก 4 คน ซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายกันทั้งหมด

มีการประชุมเพื่อค้นหาปัญหาโดยรวมวิเคราะห์สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจัดเรียงลำดับความสำคัญปัญหา ช่วยกันสังเคราะห์ไปแต่ละปัญหาโดยปัญหาที่ระดมกันในครั้งนี้ได้แก่ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาไฟฟ้าในฤดูแล้ง ปัญหาหนี้สิน ปัญหาการว่างงาน และปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน ซึ่งผลการระดมความคิดผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วทีมวิจัยได้มาให้ความสำคัญกับเรื่องของเยาวชนเป็นเสียงส่วนใหญ่แม้แต่ในกลุ่มของเยาวชนเองก็สนับสนุนปัญหานี้ด้วยเช่นกัน มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องเยาวชนว่าเป็นกลุ่มที่ต้องให้การดูแลเป็นพิเศษ เพราะเป็นวัยที่จะเป็นอนาคตของชาติ ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ อยากลองอยากรู้ ถ้าก้าวไม่ผ่านช่วงนี้

ไปได้ก็จะได้รับความล้มเหลวในอนาคตเช่นกันและในเวทียังช่วยกันให้เหตุผลเพิ่มเติมอีกว่าเยาวชนในเขตชุมชน โนนสมบูรณ์ปัจจุบันมักทำอะไรโดยไม่ใช้สติไตร่ตรอง ขาดความยั้งคิดทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและ ชุมชนมากมาย ปัญหาที่ทีมได้สังเกตเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในกลุ่มของเยาวชนโนนสมบูรณ์คือ ปัญหาการดื่ม สุรา ซึ่งพบปรากฏการณ์แบบใหม่ๆ ที่เป็นกลุ่มเยาวชนที่ยังมีอายุน้อย พบมากในช่วงที่มีการแข่งขันกีฬา เทศกาลงานบุญประเพณีต่างๆ ประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นที่มีข้อวิพากษ์ในทีมมากมาย ดังนั้นในท้ายที่สุดแล้ว ทีมงานจึงได้ค้นพบหัวข้อที่ต้องการศึกษา คือประเด็นการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนโนนสมบูรณ์นี้แหละที่จะช่วยไข ข้อข้องใจในประเด็นที่ถกเถียงและวิพากษ์ในเวทีที่ผ่านมาได้ จึงเป็นที่มาของโครงการศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่ม สุราในการแข่งขันกีฬาในงานบุญฮีตสิบสอง ของกลุ่มเยาวชน 3 หมู่บ้านชุมชนโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ ปี 2551

2.ขั้นเตรียมทีมวิจัย และ ชี้แจงโครงการวิจัย

วันที่ 2 กรกฎาคม 2551 หลังจากที่เรามีทีมงานเป็นรูปเป็นร่างแล้ว จึงเรียกทีมงานมาร่วมปรึกษาหารือ กันโดยมีวัตถุประสงค์ในการประชุมกันในครั้งนี้เพื่อแบ่งหน้าที่กันทำงานซึ่งทีมงานได้มีมติให้ คุณพ่อคลังสิทธิ์ สมเหนือ เป็นประธานโครงการศึกษาในครั้งนี้ จากนั้นก็เป็นคณะทำงานที่แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นเหรียญญิก และเลขานุการ ส่วนที่เหลือก็เป็นคณะทำงานร่วมกัน

ทีมงานวิจัยได้มีการประชุมชี้แจงโครงการทั้งหมด 2 ครั้ง ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2551 และวันที่ 4 กรกฎาคม 2551 ซึ่งเป็นเวทีพูดคุยรายละเอียดเกี่ยวกับกรอบของการดำเนินงานโครงการวิจัย ส่วนในช่วงหลัง เริ่มเป็นการขับเคลื่อนในระยะแรกโดยการช่วยกันระดมความคิดเพื่อตั้งวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้ และ ส่วนอื่นก็เป็นการเตรียมความพร้อมของคณะทำงานด้วย ที่ต้องประชุมกันบ่อยครั้งก็เนื่องจากสมาชิกทีมบาง ท่านยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดการทำงานวิจัยในครั้งนี้ และมีข้อจำกัดในเรื่องของภาระงานอย่างอื่นทำให้ สมาชิกบางท่านเข้าร่วมประชุมไม่สม่ำเสมอ เป็นผลให้มีสมาชิกทีมบางท่านได้ขอลาออกจากการเป็นทีมวิจัย แต่มีปรากฏการณ์หนึ่งที่น่ายินดี ก็คือในกลุ่มของเด็กเยาวชนกลับให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมการทำงานมากขึ้นจากการที่ครั้งแรกนั้นมากับเพื่อนเป็นผู้มาสังเกตการณ์เฉยๆ พอได้มาสัมผัสบ่อยมากขึ้นก็เกิดความสนใจ อยากเรียนรู้ด้วยจึงทำให้เด็กกลุ่มนี้ขอเข้าร่วมกระบวนการทำงานคิดเป็นส่วนเกือบครึ่งเทียบกับกลุ่มของ ผู้ใหญ่

การเปลี่ยนแปลงของสมาชิกทีมงานวิจัยจากเหตุผลข้างต้นทำให้ทางทีมงานวิจัยต้องส่งหนังสือเพื่อ ขอปรับสมาชิกทีมวิจัยใหม่จากเดิม 16 คน เป็น 22 คน และทีมที่ปรึกษา 4 คน ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ ผู้นำชุมชน 4 คน เยาวชน 11 คน นักวิชาการ(ครู) 1 คน เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข (สอ.โนนสมบูรณ์) 2 คน และตัวแทนกลุ่มสตรีแม่บ้าน 1 คน ส่วนทีมที่ปรึกษาทั้งหมดมี 4 ท่านซึ่งมาจากตัวแทนทางด้าน ศาสนา 1 รูป หัวหน้าสถานศึกษาในพื้นที่ 1 คน องค์กรชุมชน 1 คนและปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน

3. ทีมวิจัยร่วมกันทบทวนวัตถุประสงค์โครงการวิจัย และกำหนดประเด็นศึกษา

วันที่ 17 กรกฎาคม 2551 จัดเวทีประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นอีกครั้งโดยใช้สถานที่ห้องประชุม ชั้นบนสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ในครั้งนี้เป็นการประชุมเพื่อทบทวนวัตถุประสงค์และกำหนดประเด็นศึกษาวิจัยให้ทีมงานได้เข้าใจตรงกัน ซึ่งทางทีมงานใช้เวทีการประชุมทั้งหมด 4 ครั้ง จึงได้ประเด็นศึกษาสรุปดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเยาวชนในชุมชนมีการดื่มสุรามากเท่าไร ดื่มที่ไหน ดื่มนับกับใครและบ่อยแค่ไหน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้ดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน
3. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราของเยาวชนในชุมชน
4. เพื่อค้นหาแนวทางในการ ลด / ละ/เลิก ดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน

4. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

ในช่วงกำหนดกลุ่มเป้าหมายนั้นได้ไล่เรียงไปแต่ละกลุ่มและมีเหตุผลในการกำหนดดังนี้

4.1 กลุ่มเยาวชน ทางคณะทำงานมีความคิดเห็นว่าควรจะศึกษาทั้งหมดทั้งหญิงและชายที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปี ถึง 24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน ด้วยเหตุผลจากทีมงานที่ว่าเป็นชุมชนที่ไม่ใหญ่มากถ้าศึกษาทั้งหมดจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุดจึงใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลประชากรของสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องอีกทีโดยให้ทีมงานช่วยกันคัดกรองในส่วนที่ไปทำงานต่างจังหวัดและไปเรียนต่างถิ่นไม่ค่อยได้กลับบ้านซึ่งเป็นส่วนที่มีความลำบากในการเก็บข้อมูลก็ตัดออกไป สุดท้ายจึงได้จำนวนเยาวชนที่ต้องศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 180 คน

4.2 ผู้ปกครองของเยาวชน ในกลุ่มนี้ทางทีมวิจัยได้ให้ข้อเสนอที่จะเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลเชิงลึกและเป็นการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นการศึกษาผลกระทบของการดื่มสุราในเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์ โดยคิดสัดส่วนที่จะศึกษาเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนผู้ปกครองเยาวชนทั้งหมด 180 คน จึงได้กลุ่มผู้ปกครองที่จะศึกษาจำนวน 50 คน ซึ่งในจำนวน 50 คนนี้ทางทีมได้เฉพาะเจาะจงลงไปว่าเป็นผู้ปกครองของเยาวชนที่ดื่มสุราเท่านั้นเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบประเด็นมากกว่าในกลุ่มที่ไม่ดื่มในส่วนรายละเอียดเพิ่มเติมในการเก็บข้อมูลนั้นทางทีมวิจัยได้ตกลงที่จะเลือกศึกษาในผู้ปกครองเพียงคนเดียว เช่น ถ้ามามีเพียงพ่อหรือ แม่ ของเยาวชนที่ดื่มสุรา

4.3 ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน จากการระดมความคิดในทีมได้มติที่จะศึกษาในกลุ่มนี้คือผู้นำชุมชนและผู้ช่วยผู้นำชุมชน หมู่บ้านละ 2 คน เพื่อศึกษาอีกมุมมองของผู้นำต่อปัญหาการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน

4.4 นักวิชาการในชุมชน 3 คน ซึ่งเป็นข้าราชการครูที่เป็นคนท้องถิ่นมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตของชุมชนโนนสมบูรณ์

5. สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่มีแนวทางในการศึกษาที่ชัดเจนขึ้นแล้ว จึงช่วยกันหาแนวทางในการเก็บข้อมูลจึงมีการนัดหมายเพื่อประชุมระดมความคิด ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ จึงเกิดเวทีการประชุมครั้งที่ 9 โดยใช้สถานที่ คือที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน บ้านศรีอุดม ซึ่งเป็นบ้านของคุณพ่อสังสิทธิ์ สมเหนือ ประธานทีมวิจัย เทคนิคการสร้างเครื่องมือแบบมีส่วนร่วมโดยให้คณะทำงาน ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นข้อคำถาม ที่จะช่วยให้เราได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ เป็นการช่วยกันร่างกรอบข้อคำถาม ส่วนใหญ่เน้นไปที่ทีมวิจัยที่เป็นเยาวชนเป็นตัวหลักในการกำหนดประเด็นหรือข้อคำถาม เพราะทีมงานมองเห็นว่า ตัวต้นเหตุน่าจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเองได้ดีกว่าคนต่างวัย ในช่วงแรกยังสับสนกันอยู่ว่า จะใช้รูปแบบของชุดคำถามที่ได้ช่วยกันสร้างขึ้นมานั้นนำไปเรียบเรียงอย่างไรดี จึงได้เรียนปรึกษาจากผู้ประสานงานได้รูปแบบของแบบสอบถามนำมาปรับใช้ให้เข้ากับเนื้อหาของตนเอง ในรูปแบบของ แบบสอบถามทีมงานได้ช่วยกันวิเคราะห์ สังเคราะห์เพิ่มเติมกันอยู่บ่อยครั้ง จนได้แบบสอบถามที่จะนำไปทดลองใช้ ซึ่งวิธีการในการตอบแบบสอบถามโดยการขีดเครื่องหมาย (/) ในช่องที่เป็นจริงที่ตรงกับผู้ตอบแบบสอบถามที่สุด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วนตามประเด็นศึกษาวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการดื่มสุราของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้ดื่มสุรา

และ ส่วนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากการดื่มสุรา

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราของเยาวชนนั้นทางทีมงานวิจัยได้ประชุมปรึกษาหารือในการที่จะสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมเกี่ยวกับผลกระทบได้ผลสรุปว่าควรจะเป็นรูปแบบการศึกษาเชิงคุณภาพมากกว่าโดยการจัดเสวนากลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่เพื่อที่จะให้เกิดความหลากหลายมากที่สุด จะทำให้เราได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้จึงเป็นชุดคำถามปลายเปิดที่เป็นกรอบนำทางในการค้นหาประเด็นศึกษาดังนี้

1. ท่านมีความรู้สึกรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องเยาวชนในชุมชนของท่านมีการดื่มสุรา?
2. ในครอบครัวของท่านได้รับผลกระทบอะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องนี้?
3. ถ้าท่านเป็นคนหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ท่านจะมีวิธีจัดการอย่างไรบ้าง?

6. วิธีการเก็บข้อมูล

หลังจากสร้างเครื่องมือแล้ว ทางทีมวิจัยก็ได้ทำการทดลองใช้แบบสอบถาม เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปลายเดือนสิงหาคม โดยแบ่งเป็นเก็บข้อมูลในกลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้ปกครอง โดยใช้เทคนิคการ สุ่มตัวอย่างกลุ่มเยาวชน จำนวน 10 คน ในการตอบแบบสอบถาม ทีมงานมีวิธีในการแจกแบบสอบถามให้กับ

เยาวชนทีมวิจัยได้ไปทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายแล้วส่งแบบสอบถามให้ทำ แล้วนัดหมายในการเก็บแบบสอบถามคืนอีก 2 วัน

จากการทดลองวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มข้อมูลชุดทดลอง พบว่าเนื้อหาของคำตอบที่ส่งกลับมามีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง สูงมาก เช่น ในข้อคำถามที่ถามว่า *ท่านดื่มสุราหรือไม่* ? ในแบบสอบถามจะตอบว่า *ไม่ดื่ม* ซึ่งขัดแย้งกับส่วนที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับปริมาณการดื่มกลับได้รับคำตอบในแบบสอบถามส่วนนี้ว่า ดื่มทีละ 1- 2 ถ้วย เป็นต้น ทีมวิจัยที่เป็นเยาวชนได้ตั้งข้อสังเกตถึงข้อมูลที่ได้รับนี้ว่า เป็นข้อมูลที่ไม่เป็นจริง เพราะพวกเขาจะมีข้อมูลเชิงประจักษ์ของกลุ่มเป้าหมายมาบ้างพอสมควร โดยมากจะระบุได้ชัดเจนว่าใครดื่มหรือไม่ดื่ม เพราะกลุ่มเป้าหมายส่วนมากเป็นเพื่อนสนิทที่พวกเขารู้จักคุ้นเคยดี แต่ว่าข้อมูลที่ตอบกลับจากแบบสอบถามมันขัดแย้งจากความเป็นจริง ดังนั้นเมื่อเกิดประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทางทีมวิจัยต้องกลับมาทบทวนกันใหม่อีกครั้ง โดยตั้งข้อสงสัยในเบื้องต้นไว้ว่าอาจจะเกิดจากปัญหาดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายไม่ไว้วางใจต่อการตอบแบบสอบถาม เพราะกลัวว่าจะนำความลับเหล่านี้ไปเปิดเผย
2. ไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยนี้

หลังจากนั้นทางทีมวิจัยก็ได้ประชุมกัน ในการปรับเปลี่ยนกลวิธีดำเนินงาน โดยปรับกลยุทธ์เป็นการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยผ่านสื่อทุกชนิดในชุมชน เช่น ให้นำชุมชนประกาศผ่านหอกระจายเสียงประจำหมู่บ้าน ปรับเทคนิคการเก็บข้อมูลจากที่เป็นเชิงปริมาณล้วน ๆ มาเป็นแบบเชิงคุณภาพมากขึ้น โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งมาจากแบบสอบถามเดิม แต่ปรับมาใช้นั่งสัมภาษณ์พูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายแทนการให้เขาตอบแบบสอบถาม

ก่อนที่จะลงเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์ ทีมงานก็มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนดังนี้ ในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชน ก็ให้น้องๆเยาวชนทีมวิจัยเป็นคนลงไปสัมภาษณ์กันเอง ในส่วนของกลุ่มผู้ใหญ่ ก็ให้ผู้ใหญ่ไปสัมภาษณ์กันเอง ในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่ต้องเก็บข้อมูลถึง 180 คน เยาวชนทีมวิจัยได้แบ่งอัตรากำลังทำงานกันเป็นคู่หู ดังนี้

นางสาวนิดา(แอน) และ นางสาวฉวีวรรณ(มะ) สัมภาษณ์กลุ่มเยาวชนเป้าหมายจำนวน 30 คน

นายปิยะณัฐ(โจ้) และ นางสาวสุภาพร(เอ๋ว) “

นายณภดล(ตั้ม) และ นายอานนท์(นนท์) “

นางสาวพลอยไพลิน(พลอย) และ นางสาวอัมพร(พร) “

นางสาวกัลยาณี(หน้อย) และ นางสาวธัญญรัตน์(หมีว) “

นางสาวศุภฎี(ป้อม) และ นางสาวทัศนีย์(แป้ง) “

ในช่วงที่กำลังสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือนี้เองที่มีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงสมาชิกบางคนในส่วนที่เพิ่มขึ้นมานั้นโดยส่วนใหญ่เป็นเพื่อนกันกับทีมวิจัยที่เป็นเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมจนจบกระบวนการในระยะแรกและมีสมาชิกเก่าบางส่วนที่มีภารกิจไม่สามารถที่จะทำกิจกรรมต่อได้ จึงมีการเปลี่ยนแปลงรายชื่อสมาชิกดังรายละเอียดแนบท้าย(ภาคผนวก)

วันที่ 4 กันยายน 2551 ทีมงานได้นัดประชุมกันอีกครั้ง เพื่อติดตามการดำเนินงานและค้นหาปัญหาอุปสรรคในการทำงาน บรรยายการประชุมโดยส่วนใหญ่เป็นการถอดบทเรียนการทำงาน ในขณะที่ลงไปปฏิบัติงานจริง ว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไรหรือไม่ ก็ยังพบประเด็นปัญหา เช่น ยังเจอคำตอบแบบกวนๆบ้าง ตอบไม่ตรงคำถามบ้าง บางคนกลัวเขาไม่ตอบก็มี เช่น

“ กลัวเขาไม่ตอบ บางทีเขาก็ตอบแบบกวนๆ กลับมา ”

วนิดา ละคำภา : ห้องประชุมสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ 4 กันยายน 2551

“ จักติดตามไปเฝ้าหยั่ง กะสู้ๆกันอยู่ ” (ไม่รู้จะถามทำไม ก็รู้ๆกันอยู่แล้ว)

อานนท์ เกตุสีนา : ห้องประชุมสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ 4 กันยายน 2551

“ กลัวจะไม่ปลอดภัย ”

นางสาวธัญญารัตน์ บุบผา : ห้องประชุมสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ 4 กันยายน 2551

“ กลัวว่าเขาจะตอบไม่จริง ”

นางสาวทัศนีย์ ศรีเมืองใหม่ : ห้องประชุมสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ 4 กันยายน 2551

“ กลัวว่าเขาจะรำคาญ เวลาเราไปสัมภาษณ์ ”

นางสาวอัมพร แพน้อย : ห้องประชุมสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ 4 กันยายน 2551

“ กลัวเขาใช้ถ้อยคำออกย้อนเราเวลาเราถาม ”

นางสาวสุภาพร โสภาคย์ : ห้องประชุมสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ 4 กันยายน 2551

ในช่วงของการดำเนินการเก็บข้อมูลในรอบใหม่นั้น ทีมงานวิจัยได้ประชุมกันอีกครั้งในวันที่ 2 ตุลาคม 2552 เพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ที่จะใช้สัมภาษณ์และให้น้องๆได้ซ้อมเทคนิคการสัมภาษณ์ แบบไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้ว่ากำลังถูกเก็บข้อมูล เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ตรงความจริง ในการประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยการให้ฝึกปฏิบัติกันเป็นคู่ๆ ทดลองสัมภาษณ์และฝึกจำเค้าโครงของชุดคำถามโดยไม่ไปทางแบบสัมภาษณ์ต่อหน้าผู้ถูกสัมภาษณ์ฝึกให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด ในช่วงกระบวนการนี้พบว่าในกลุ่มเด็กเยาวชนทีมวิจัยมีความกระตือรือร้นในการฝึกฝนเป็นอย่างดี ในช่วงท้ายของการประชุมเรามีชุดคำถามที่ช่วยในการถอดบทเรียนรู้ของพวกเราในการหาแนวทางการทำงานในช่วงการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

- เริ่มต้นสัมภาษณ์ด้วยท่าทีที่เป็นมิตร

- เริ่มต้นแบบเป็นธรรมชาติ
- ค่อยไปเรื่อยๆ
- ไปกันเป็นคู่หู
- ช่วยกันเก็บข้อมูลในสมอง (จำๆ) แล้วนำมาเขียน หรือบันทึกทีหลัง ไม่เขียนต่อหน้า
- สัญญาว่าจะเป็นความลับไม่เปิดเผย (ช่วงแรกเจอปัญหา ไม่กล้าตอบ)
- สอบถามกับคนรอบข้างเพื่อตรวจสอบข้อมูล ว่าเป็นความจริงหรือไม่

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นชุดคำถามที่แปลงมาจากแบบสอบถามเดิม แต่เปลี่ยนให้เป็นคำพูดที่เข้าใจง่าย เป็นธรรมชาติไม่เป็นทางการจนเกินไป เช่นถ้าอยากรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เขาอยากดื่มสุราเราก็จะใช้คำถามว่า โดยปกติแล้ว ดื่มสุราหรือเปล่า? ถ้าเขาตอบว่า ดื่ม ก็จะชวนคุยต่อว่า มีแรงจูงใจอะไรบ้างที่ทำให้เราอยากดื่มสุราในขณะนั้น? เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งก็แล้วแต่เทคนิคของแต่ละคนที่จะพลิกแพลง หลอกล่อ แต่ละกลุ่มจะพบเจอปัญหาที่ไม่เหมือนกันทีมจึงจัดเวทีให้อภิปรายแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มทีมวิจัยที่เป็นเยาวชน

สรุปผลการอภิปรายของเยาวชนได้แนวทางการแก้ปัญหาดังนี้

1. ถามแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่เร่งรีบเอาคำตอบ
2. สร้างสัมพันธภาพก่อน แล้วค่อยๆดึงเข้าคำถาม
3. ไม่ทำให้เขารู้สึก ว่ากำลังตอบคำถาม ให้เป็นบรรยากาศของการนั่งคุยกัน
4. ไม่นำสมุดหรือกระดาษไปด้วย ถามเสร็จค่อยรับกลับมาจดใส่กระดาษ
5. ทำตัวให้กลมกลืนกันไปเลย แล้วคำตอบจะค่อยๆออกมาเอง

7. การรวบรวมข้อมูล

ทีมงานประชุมติดตามผลการเก็บข้อมูลกันอีกครั้ง ในวันที่ 7 ตุลาคม 2551 ในช่วงระยะดำเนินงาน ก็มีการประเมินผลเป็นระยะ จนได้คำตอบที่น่าชื่นใจว่ากลุ่มน้องๆเยาวชนสามารถประยุกต์ใช้เทคนิคในการสัมภาษณ์ได้ดี ทำให้ได้ทราบข้อมูลเชิงลึกหลายอย่างเพิ่มเติมมาจากแนวทางสัมภาษณ์เดิม

ทีมงานวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือน กันยายน – ตุลาคม 2551 ในช่วงแรกของการวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในกลุ่มเยาวชนที่ดื่มสุรามาลงบันทึกในตารางข้อมูลของแต่ละหัวข้อโดยทำเป็นตารางแจกแจงในแต่ละวัตถุประสงค์ ในระยะแรกนั้น ยังไม่มีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจนในการจัดการข้อมูล ทำให้ข้อมูลที่ได้นั้น ไม่เกิดการวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความผิดพลาดของข้อมูลเชิงปริมาณ และเป็นเหตุผลหนึ่งของการไม่ยอมรับข้อเท็จจริงในข้อมูลชุดนั้น ทั้งยังมีความผิดพลาดในการสื่อสารข้อมูลจนทำให้สมาชิกบางคนยังไม่ทราบด้วยซ้ำว่า ผลจากการที่เราไปศึกษาแล้วได้อะไรบ้าง

ต่อมาในเวทีประชุม เพื่อติดตามผลการดำเนินงานในวันที่ 8 ธันวาคม 2551 ทีมงานจึงได้ข้อตกลงที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดมาเริ่มต้นวิเคราะห์ข้อมูลกันใหม่ โดยทำเป็นตารางแจกแจงในแต่ละ

วัตถุประสงค์และให้เด็ก ๆ ร่วมกันลงข้อมูลในช่วงต้นเดือนธันวาคม ซึ่งในช่วงนี้เองที่น้องๆเยาวชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานมากขึ้น พบข้อบกพร่องและปัญหาอุปสรรคก็ช่วยกันแก้ไขจนสำเร็จ ได้ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแจกแจงความถี่ ฝึกการใช้สูตรคำนวณสูตรแบบบัญญัติไตรยางศ์ ซึ่งเป็นทักษะการคำนวณง่ายๆ โดยเพิ่มความละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้นกว่าเดิม จากการทำงานทำให้พวกเขาได้มองเห็นคุณค่าของข้อมูลที่ได้อะไรและเกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม

ภาพที่ 1. กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลของทีมวิจัยเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน

การสร้างแบบรวบรวมข้อมูลที่เป็นตารางที่สามารถมองเห็นแนวโน้มของปัญหาได้เชื่อมโยงกันมากขึ้น โดยไม่ได้แบ่งเฉพาะตายตัว ทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลบางตัวซึ่งเป็นเหตุเป็นผลกันอยู่เช่น จากข้อมูลพบว่าเด็กที่ดื่มสุราเป็นเด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่เป็นส่วนใหญ่ซึ่งสวนทางกับข้อมูลแนวคิดของชุมชน ที่บอกว่าเด็กที่มีปัญหาการดื่มสุรามักเป็นเด็กที่ไม่มีพ่อแม่อยู่ด้วย ทางทีมงานจึงได้จัดกลุ่มเด็กเยาวชนทีมวิจัย ลงไปสัมภาษณ์เชิงลึกในเด็กกลุ่มเป้าหมายอีกครั้ง พบความเชื่อมโยงของข้อมูลเพิ่มเติมมากกว่าวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก่อนการศึกษาเสียอีก ทำให้มองเห็นข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

การรวบรวมข้อคิดจากการศึกษาผลกระทบก็จะเป็นลักษณะคล้ายกันแต่เป็นตารางที่ไม่ซับซ้อนเท่ากับ กลุ่มที่ดื่มสุราโดยมากจะแบ่งเป็นหัวข้อใหญ่แล้วแจกหัวข้อย่อยลงมา เมื่อได้ภาพรวมของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แล้วทีมงานได้นัดประชุมกันอีกครั้งเพื่อให้ทีมงานได้เห็นแนวโน้มร่วมกันเพื่อนำสู่ประเด็นในการระดมความคิดในการแก้ปัญหาที่เห็นร่วมกันก่อนที่จะนำข้อมูลคืนสู่สาธารณชน

8. การคืนข้อมูลวิจัย

การคืนข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ใช้ 2 รูปแบบคือ (1.) การเปิดเวทีใหญ่ระดมทุกภาคส่วนในชุมชนเข้ามา รับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นโดยจัดขึ้นครั้งแรกในวันที่ 28 มกราคม 2551 โดยใช้สถานที่ห้องประชุม

โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ และเป็นภาพการคืนข้อมูลวิจัยในระดับจังหวัดซึ่งเป็นการจัดเวทีร่วมกับทีมวิจัยอื่นในจังหวัดที่ศึกษาประเด็นเด็กและเยาวชน ในวันที่ 11 มกราคม 2553 ที่ห้องประชุมอนาลโย ศาลากลางจังหวัดหนองบัวลำภู (2.) การเปิดเวทีย่อยในแต่ละหมู่บ้านเพื่อเก็บตกข้อมูลสะท้อนกลับในวันที่ 2 ธันวาคม 2551 ที่ศาลากลางบ้านโนนสมบูรณ์ในช่วงเย็น และในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2553 ที่ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

9. การสรุปผลการวิจัย

จากเวทีคืนข้อมูลทั้งที่เป็นเวทีใหญ่และเวทีย่อยพบว่าข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ทางชุมชนมีความเห็นพ้องกันกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งยังช่วยกันระดมความคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเป็นอย่างดี

10. การนำผลข้อมูลการวิจัยไปทดลองปฏิบัติการ

วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2551 ทีมวิจัยได้จัดประชุมทีมวิจัยและกลุ่มองค์กรผู้นำในชุมชนเพื่อนำเสนอภาพรวมการทำงานซึ่งรวมถึงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและข้อมูลที่เป็นส่วนข้อเสนอแนะจากชุมชนมาพัฒนาเป็นรูปแบบโครงการเพื่อทดลองแก้ไขปัญหาคือ 4 แนวทางดังนี้ (1) โครงการแข่งขันกีฬา 3 วัยเป็นหนึ่งได้ไม่ต้องพึ่งเหล้า (2) โครงการค่ายคน 3 วัยสู่การพัฒนาเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน (3) โครงการค่ายพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากร (4) โครงการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์

บทที่ 4

บริบทชุมชน

ทีมวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าประวัติชุมชน/ภูมิหลังของชุมชนโนนสมบูรณ์ ประกอบด้วยบริบทด้านต่างๆ จากสัมภาษณ์และคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในชุมชน แยกศึกษา 4 ด้าน คือ

1. ด้านสังคม
2. ด้านการศึกษา
3. ด้านประชากร
4. ด้านเศรษฐกิจ

1. ด้านสังคม

เดิมมีครอบครัวนายคำ นายเคน และนายจำสุกริ์ เริ่มมาก่อตั้งหมู่บ้านเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “ บ้านโสกหมาบ่อหยาก ” เมื่อประมาณ พ.ศ. 2497 มีผู้อพยพมาจาก อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย มาจับจองที่นาอยู่บริเวณนี้ ซึ่งอยู่ที่บริเวณนี้มีต้นหว้าเกิดขึ้นมากมาย มีความอุดมสมบูรณ์ทำให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมากจึงตั้งรกราก และให้ชื่อหมู่บ้านนาหว้าแต่ยังไม่เป็นทางการใช้เรียกกันเฉพาะเท่านั้น ใน พ.ศ. 2503 ได้มีผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นั่นเพิ่มมากขึ้นประมาณ 60 ครัวเรือน จึงระดมความคิดส่งตัวแทนขอจดทะเบียนจัดตั้งหมู่บ้านและให้ชื่อบ้านตามความสมบูรณ์ของพื้นที่ ประกอบกับตั้งอยู่พื้นที่ราบสูงหรือเนินจึงให้ชื่อว่า “บ้านโนนสมบูรณ์” มีนายถวิล เลิศชนะ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ประมาณ พ.ศ. 2508 มีผู้อพยพมาจากบ้านห้วยกระเจาและหมู่บ้านใกล้เคียงของอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวนมาก เนื่องจากได้รับอุทกภัย

อย่างรุนแรงไร้ที่อยู่อาศัย ไม่มีที่ทำกิน สาเหตุมาจากการสร้างเขื่อนอุบลรัตน์ นอกจากนี้ยังมีผู้อพยพมาจากถิ่นฐานอื่นๆเช่นกัน ทำให้บ้านโนนสมบูรณ์มีจำนวนประชากรมากขึ้นเรื่อยๆ ละเพิ่มจาก 60 ครัวเรือน เป็น 246 ครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2526 ทำให้ยากต่อการปกครอง ชาวบ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เห็นควรให้แบ่งเขตการปกครองเพื่อให้ง่ายต่อการปกครองดูแล จึงขอแยกบ้านออกหนึ่งหมู่บ้านคือ “ บ้านศรีอุดม ” ตั้งชื่อบ้านตามนามสกุลผู้ที่มาอยู่คนแรก (คำว่าศรีอู้อย บวกกับ ความอุดมสมบูรณ์) ซึ่งมีนายบุญมี เทชะ ขึ้นปกครองเป็นผู้ใหญ่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 93 ครัวเรือน แต่ทั้งนี้บ้านโนนสมบูรณ์ยังคงมีจำนวนหลังคาเรือนมาอยู่และมีการย้ายเข้ามาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงขอแยกหมู่บ้านออกอีก หนึ่งหมู่บ้าน ในปีพุทธศักราช 2528 และให้ชื่อหมู่บ้านตามพื้นที่เรียกกันดั้งเดิม คือ “บ้านนาหว้า” เพราะเป็นฝั่งบริเวณที่อพยพมาครั้งแรก โดยมี

นายทองสุข พิมขมาตร ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 61 ครัวเรือน ปัจจุบันมีเด็กเยาวชนที่มีอายุ 10 -24 ปี ในชุมชนโนนสมบูรณ์ มีจำนวน 180 คน เป็นเยาวชนชายทั้งหมด 86 คน และเยาวชนหญิงทั้งหมด 94 คน

ในปัจจุบันทั้ง 3 ชุมชนถึงแม้จะมีการแยกหมู่บ้านออกเป็น 3 หมู่บ้าน แต่ก็ยังคงมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันไม่แตกแยกกัน มีวัด โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน และสถานบริการด้านสุขภาพ ก็ยังใช้ร่วมกัน ช่วยกันดูแลรักษาเป็นอย่างดี แต่ประสบปัญหาที่แก้ไม่ตก คือปัญหาการดื่มสุรากลุ่มเยาวชน แล้วสร้างความเดือดร้อนในชุมชน โดยเป็นการทะเลาะกันสาเหตุหลักมาจากการดื่มสุราในช่วงในงานบุญประเพณีที่เคยสืบทอดปฏิบัติร่วมกันมายาวนาน ประจำแต่ละเดือนเรียกว่า “ ฮีต ” ซึ่งยังมีการปฏิบัติสืบทอดกันอยู่ตามคำบอกเล่าของผู้สูงอายุอาวุโสในชุมชน ได้แก่

ฮีตที่ 1 บุญเข้ากรรม (ปริวาสกรรม) / บุญเดือนอ้าย

บุญเข้ากรรมนั้นเป็นกิจกรรมทางพระสงฆ์ ที่ภิกษุต้องชำระศีลให้บริสุทธิ์สำหรับพระภิกษุที่กระทำความผิดศีล เป็นเวลา 3 วัน 7 วัน และ 10 วัน ซึ่งทางพระสงฆ์หรือเจ้าอาวาสจะกำหนด โดยนิยมทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย คนในหมู่บ้านเรียกว่าเดือนอ้ายเพราะว่าเป็นเดือนแรก โดยคำว่า “ อ้าย ” หมายถึง ผู้ชายที่เกิดคนแรก แต่ก่อนนั้นทำกันทุกวัดในภาคอีสานแต่ปัจจุบันได้มีการรวมตัวของพระภิกษุจัดขึ้นบางแห่ง แล้วนิมนต์พระภิกษุไปประกอบพิธีร่วมกัน ตามวัดในระดับตำบล อำเภอ หรือจังหวัด

ฮีตที่ 2 บุญคูณลาน หรือ บุญกุ่มข้าวใหญ่

เป็นบุญที่ชาวบ้านในชุมชนจัดขึ้นเพื่อบูชาพระแม่โสภพหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว ซึ่งเป็นผลผลิตตลอดปี โดยนำข้าวมารวมกันที่ลาน ซึ่งลานข้าวสมัยเก่าคือ พื้นที่เก็บเกี่ยวข้าวที่เกี่ยวแล้วมัดมารวมกัน ลานที่มีไว้สำหรับเก็บข้าวทำจากซี้ควายสดๆ นำมาลาดพื้นดินที่คายหญ้าออกให้เกลี้ยงปล่อยให้แห้งก่อนแล้วนำข้าวที่เกี่ยวมาจัดขึ้นเป็นชั้นๆ เรียกว่า “ ลอมข้าว ” จัดวางให้ได้รูปยอดปลายแหลม ที่เกี่ยวตากให้แห้งแล้วมัดจากนั้นก็จะมีการระดมกำลังช่วยดีโดยใช้ไม้ไผ่ 2 ท่อนผูกด้วยเชือกยาวประมาณ 2 สอกคล้องมัดข้าวแล้วดีใส่ไม้กระดานเป็นแผ่นจะได้เมล็ดข้าวที่หล่นจากร่วงข้าวแล้วนำมารวมกันเป็นกองเมล็ดข้าว เรียกว่า “ กุ่มข้าว ” หลังจากนั้นเจ้าของลานข้าวก็จะนิมนต์พระมาเทศนาที่ลานข้าวเพื่อบูชาพระแม่โสภพหรือบูชาพระคุณข้าวจึงเรียกว่า “ บุญคูณลาน ” หรือ “ บุญกุ่มข้าวใหญ่ ” ฮีตนี้บางที่จะมีการนำสุรา (เหล้าสาโท) ที่ชาวบ้านทำขึ้นเองมาดื่มตามลานข้าวด้วย ปัจจุบันฮีตนี้ถูกรวมเข้ากับบุญข้าวจีในฮีตที่ 3

ฮีตที่ 3 บุญข้าวจี หรือ บุญเดือนสาม

บุญข้าวจี คำว่าข้าวจีมาจากภาษาพูดทางภาคอีสาน หมายถึง ข้าวที่ทำให้ใหม่ด้วยความร้อนของถ่าน บุญข้าวจีนี้นิยมทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ตรงกับวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะทำข้าวจีรับประทานเองและนำไปทำบุญถวายพระที่วัดพร้อมกับบริวารอื่นๆ ในตอนเช้าในตอนกลางคืนมีพิธีตั้งมุงคุณ(มงคฺล)คือมีพระสาวกมนต์ให้ศีลให้พรที่ศาลาวัด ข้าวจีทำจากข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วปั้นเป็นรูปยาวรี หรือกลมๆ ขนาดประมาณเท่ากำมือเด็กแล้วนำไม้ไผ่มาเสียบเข้าตรงกลาง จึงนำไปย่างด้วยไฟอ่อนๆ ข้าวบางส่วนจะไหม้มีสีเหลืองอ่อน จากนั้น

นำมาทาด้วยไขไก่ที่ดีที่สุดให้เข้ากันผสมน้ำตาลปีบ หรือน้ำตาลทรายและเกลือเล็กน้อยแล้วนำไปย่างไฟอีกครั้งก็จะได้ข้าวจีมีสีเหลืองหอมหวานน่ารับประทานชาวบ้านจะเลือกข้าวจีปั่นที่สวยๆไปวัดที่เหลืองก็จะรับประทานเองภายในครอบครัว ในบุญฮิตนี้เด็กๆจะชอบมากเพราะได้รับประทานข้าวจีกันอย่างอิมหนาสำราญกันอย่างทั่วหน้า อีกทั้งไม่มีการดื่มสุราในฮิตนี้ด้วย

ฮิตที่ 4 บุญพระเวส

ทำบุญพระเวสฟังเทศน์มหาชาติ มูลเหตุเนื่องจากพระกัมภีร์พระมาลัยหมื่นและมาลัยแสนว่าถ้าผู้ใดปรารถนาที่จะพบพระศรีอริยเมตไตรย หรือเข้าถึงพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าแล้ว จงอย่าฆ่าบิดามารดา สมณะ พราหมณาจารย์ อย่ายุพระสงฆ์ให้แตกความสามัคคีกัน ฟังเทศนาเรื่องพระเวสสันดรชาดกให้จบสิ้นภายในวันเดียวกัน ประมาณต้นเดือน 4 เจ้าอาวาสวัดจะตีกองเรียกชาวบ้านประชุมที่วัดเพื่อหาหรือจัดงานบุญมหาชาติหรือบุญพระเวส บุญพระเวส หมายถึง ผ้าที่ใช้ห่ออบหมูบ้านในงานบุญซึ่งจะบรรยายถึงประวัติของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ 13 ชาติก่อนประสูติเป็นพระเจ้า พระเวสสันดรเป็นชาติหนึ่งก่อนประสูติเป็นพระพุทธเจ้า จะบรรยายเป็นภาพเป็นกัณฑ์เทศน์ได้ 13 กัณฑ์ ทางวัดและชาวบ้านจะมีการเตรียมงานโดยจัดไม้ไผ่เหลาให้เรียวยาวสำหรับยกผ้าที่ใช้ห่อในงานบุญพระเวส ห่ออบๆหมู มีการปักธง 8 ธง 8 ทิศ นำหมอน้ำตั้งไว้ใต้ธรรมมาศบนศาลา วัด ในหมอน้ำมีจอก แหน บัวหลวง เต่า และมีกระเปาะสำหรับใส่ดอกไม้ตามธงที่ปักเตรียมไว้บริเวณตั้งขบวนแห่ ซึ่งจะจัดไว้ที่บริเวณต้นทางเข้าหมู่บ้านที่มีแม่น้ำ ชาวบ้านเรียกบริเวณนี้ว่าท่าพระเวส มีการทำอุปลครฐไว้ใต้น้ำซึ่งเป็นกระเปาะไม้ไผ่สานคาบ 3 ด้านอีกด้านหนึ่งเปิด ตั้งไว้บริเวณท่าน้ำสำหรับวางบาตร และพระพุทธรูป พอเสร็จพิธีแล้วจะนำอุปลครฐนี้ไปเก็บไว้ที่หอเพิงตาของวัด (เป็นหอระดับสายตา) ซึ่งมีผ้า รองเท้า ร่ม ผ้าไตร กาน้ำ ไม้เท้าเหล็ก พอถึงวันโฮมหรือวันรวมตัวกันวันก่อนถึงวันบุญจริงตอนประมาณบ่ายสองโมงจะมีการแห่ผ้าเวทตั้งแต่ก่อนทางเข้าหมู่บ้านมารอบๆหมู่บ้านเข้าวัดเป็นขบวนผ้ายาวๆที่เตรียมไว้มีไม้เสียบเป็นที่จับ โดยมีพระสงฆ์-สามเณรเดินนำหน้าขบวนตามหลังด้วยชาวบ้านเดินตามหลัง มีการนำดอกไม้มาสักการบูชาด้วย พอถึงตอนเย็นจะมีฟังเทศน์พระมาลัยหมื่น พระมาลัยแสน รับศีลรับพร เช้าวันต่อมาจะเป็นวันบุญพระเวส ประมาณตีสองตีสามจะมีการแห่ข้าวพันก้อนรอบศาลา วัด 3 รอบ รับศีลรับพร พระสงฆ์จะผลัดกันขึ้นธรรมมาศเทศนาพระเรื่องพระเวสสันดรชาดกที่วัดทั้ง 13 กัณฑ์ ชาวบ้านก็จะมานั่งฟังเชื่อกันว่าถ้าฟังพระเทศน์ให้ครบ 13 กัณฑ์ในวันนี้จะได้ขึ้นสวรรค์ ตอนเช้ามีการทำบุญตักบาตรที่วัด รับศีล – รับพร งานบุญฮิตนี้อิ่มบุญและไม่มีการดื่มสุรา

ฮิตที่ 5 บุญสงกรานต์หรือบุญเนา

บุญสงกรานต์ตั้งกับช่วงวันที่ 13 – 15 เมษายน ของทุกปี ชุมชนโนนสมบูรณ์ตอนกลางวันจะมีการสาดน้ำ สงน้ำพระพุทธรูปที่วัด รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เหมือนสงกรานต์ทั่วไป ในตอนกลางคืนมีการตั้งสวดมนต์มุงคุณตลอด 3 คืน เสร็จพิธีแล้วในตอนกลางคืนจะมีการเล่นการละเล่นแบบไทยๆ ทั้งสามเณร ชาวบ้านทั้งเด็ก

วัยรุ่นและผู้สูงอายุ เช่น มอญซ่อนผ้า เสือกินวัว แมวกินปลาอย่าง หนอนอี หนอนซ้อน หนอนอีเม้ง ชีม้า หลังโกรก รีรีข้าวสาร ฯลฯ ในบ่ายวันสุดท้ายของวันสงกรานต์จะมีการขนทรายเข้าวัดตั้งเป็นเจดีย์ทรายรูปต่างๆแห่ดอกไม้รอบๆบ้านเชื่อกันว่าทำแล้วจะได้บุญ และอานิสงส์จากการทำนั้นเป็นการสร้างเสริมความสามัคคีในหมู่บ้าน ผู้คนมีโอกาสดูพบปะสังสรรค์กัน ถามสารทุกข์สุขดิบซึ่งกันและกัน ประมาณ พ.ศ. 2545 การละเล่นตอนกลางคืนเริ่มจางหายไปพร้อมกับมีการดื่มสุราในเทศกาลนี้มากยิ่งขึ้น

ฮีตที่ 6 บุญบั้งไฟหรือบุญบ้องไฟหรือบุญเดือนหก

บั้งไฟ มาจาก คำว่าบ้องไฟ เพราะบั้งไฟในอดีตทำจากบ้องไม้ไผ่ นำมาอัดด้วย ดินเหนียว ดินประสิว และกำมะถัน ถ้านำมาโขลกให้ละเอียดรวมกันจะได้สารชนิดหนึ่งที่ชาวบ้านแถบภาคอีสานเรียกว่า **หม้อ** จากนั้นนำไปอัดใส่บ้องไม้ไผ่ให้แน่นจึงเจาะรูในบ้องไม้ไผ่ และมัดด้ามด้วยไม้ไผ่ที่เล็กกว่าตามด้วยด้าย ต่อมามีการใช้ท่อเหล็กแทนบ้องไม้ไผ่แต่เนื่องจากมีราคาแพงและเวลาบั้งไฟตกลงมา เสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากบั้งเหล็กแข็งอาจทำให้ตกถูก คน สัตว์หรือทรัพย์สินของชาวบ้านเสียหายได้ ปัจจุบันได้เปลี่ยนจากบั้งเหล็กเป็นบั้ง พี วี ซี เนื่องจาก เบา ราคาถูกกว่า เสี่ยงอันตรายตอนที่ตกลงพื้นน้อยกว่า การทำบั้งไฟนี้เป็นการเสี่ยงทำนาย 3 อย่างในช่วงก่อนฤดูทำนา

1. **ฝน** ถ้าฝนดี ให้ บั้งไฟขึ้น ถ้าฝนไม่ดีหรือฝนแล้งให้บั้งไฟไม่ขึ้น หรือสู้(บั้งไฟไม่ขึ้น มีแต่ควัน)
2. **คน** ถ้าอยู่ดีกินดี ให้ บั้งไฟขึ้น ถ้าคนจะลำบาก อยู่ร้อนนอนทุกข์ให้บั้งไฟไม่ขึ้น หรือเกิดอาการ **บั้งไฟสู้** (บั้งไฟไม่ขึ้น มีแต่ควัน)
3. **สัตว์** เช่น วัว ควาย ถ้าสัตว์ อยู่ดีไม่มีโรคระบาด ให้ บั้งไฟขึ้น ถ้าจะเกิดโรคระบาด ให้บั้งไฟไม่ขึ้น หรือ **บั้งไฟสู้** (บั้งไฟไม่ขึ้น มีแต่ควัน)

ก่อนถึงเดือนหกเจ้าอาวาสวัดจะมีการดึกลองเรียกชาวบ้านประชุม เพื่อหารือกำหนดวันบุญบั้งไฟล่วงหน้าประมาณ 1 เดือนเพื่อเตรียมงานเตรียมความพร้อมสำหรับจัดขบวนแห่ เช่น ช่อมพ็อนรำแห่บั้งไฟ ซึ่งแต่ก่อนมีการประกวดพ็อนรำกันทั้ง 3 หมู่บ้าน ปัจจุบันจัดรวมเป็นขบวนเดียวกัน ก่อนถึงวันจุดบั้งไฟจะเป็นวันแห่ขบวนบั้งไฟรอบหมู่บ้านก่อน มีการตกแต่งขบวนแห่อย่างสวยงาม ในขบวนจะมีแต่งกายแปลกๆ มีการยกคนลงบ่อโคลน มีการพ็อนรำแบบสนุกสนาน มีรถขบวนแห่ผาแดง – นางไอ่ มีการดื่มสุราทั้งทำขึ้นเอง (เหล้าสาโท) และซื้อจากร้านค้า และพอถึงวันจุดบั้งไฟจริงชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงจะเดินทางมาดูบั้งไฟที่วัด บรรยายกาศภายในวัดศรีครื้นไปด้วยผู้คนที่มาเที่ยวงาน มีคนบรรยายเวลาจุดบั้งไฟ มีการประกวดบั้งไฟถ่านไหนขึ้นได้สูง และทำเวลาในการอยู่บนอากาศได้นานก็จะได้คะแนนมากมีรางวัลเป็นเงินสดแล้วแต่ผู้จัดการแข่งขันได้ตกลงกันไว้ โดยส่วนมากเจ้าของบั้งไฟจะชอบดื่มเหล้า ถ้าบั้งไฟไม่ขึ้นจะมีการยกคนหรือหามเจ้าของบั้งไฟลงบ่อโคลนที่จัดเตรียมไว้บริเวณใกล้ๆ ปัจจุบันประเพณีบุญบั้งไฟยังคงมีและถือเป็นบุญประจำปีที่สร้างความสนุกสนานรื่นเริงของชุมชนอยู่แต่มีการพนันบั้งไฟมาแทรกเพิ่มมากขึ้น มีการดื่มสุราและมีการทะเลาะเบาะแว้งเกิดขึ้นบ้าง

อิตที่ 7 บุญชำระ (ชำระ) หรือ บุญเบิกบ้าน

บุญชำระ (ชำระ) หรือ บุญเบิกบ้าน เป็นบุญที่สร้างขึ้นเชื่อกันว่าเป็นการชำระขับไล่ สิ่งที่มาครอบงำหมู่บ้าน ภูตผี สิ่งที่ไม่ดีออกจากหมู่บ้าน เป็นการเบิกทางให้หมู่บ้านพบแต่ความร่มเย็นเป็นสุข พิธีกรรมทางศาสนาจะมีการตั้งมุงคุณที่ศาลากลางหมู่บ้าน 3 คั่น คั่นที่ 3 มีการหว่านก้อนหิน ก้อนกรวดขึ้นบนหลังคาบ้านทั่วหมู่บ้านเพื่อชำระ ในตอนเช้าของวันที่ 4 หลังจากตั้งมุงคุณจะมีการถวายภัตตาหารเช้า บริวารแด่พระสงฆ์ที่ศาลากลางหมู่บ้าน และ จะมีการทำกระทงหน้าวัวสามเหลี่ยม ครอบครวละ 1 กระทง ทำจากกาบกล้วย ข้างในใส่ ข้าวดำ ข้าวแดง ข้าวขาว ข้าวเหลือง อาหาร ส้ม หวาน คาว หมากพลู ยาสูบ 1 มวน เทียน 1 คู่ ดอกไม้ 1 คู่ นำมาให้พระสงฆ์พรมน้ำมนต์ในตอนเช้าแล้วให้ชาวบ้านทยอยนำไปทิ้งท้ายหมู่บ้านทั้ง 4 ทิศเป็นการเสร็จพิธีทำบุญชำระหรือบุญเบิกบ้าน ปัจจุบันอิตนี้ยังคงมีอยู่และไม่มีการดัดแปลง

อิตที่ 8 บุญเข้าพรรษา

บุญเข้าพรรษาเป็นช่วงระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าได้กำหนดไว้ว่า มิให้พระสงฆ์เดินธุดงค์ หรือเดินทางออกไปจำวัดที่อื่น มีระยะเวลายกกำหนดคือ 3 เดือน เพราะว่าหนานี้เป็นหน้าที่ชาวบ้านกำลังทำการเกษตรเกรงว่าจะไปเหยียบย่ำพืชผลของชาวบ้านเสียหายโอกาสที่พุทธศาสนิกชนก็เลยร่วมกันทำบุญตักบาตรที่วัด มีการนำเทียนพรรษามามถวายพระ ช่วงเข้าพรรษา 3 เดือนนี้บางคนจะถือโอกาสปรับเปลี่ยนตัวเองดแลใน ช่วง 3 เดือนเข้าพรรษานี้ อุบาสก อุบาสิกา มักจะมารักษาศีล ฟังธรรมที่วัด ตลอดระยะเวลาเข้าพรรษา ทุกวันพระ ในวันเข้าพรรษาชาวบ้านจะพากันไปทำบุญ ตักบาตร ฟังพระเทศน์ ถวายผ้าอาบน้ำฝน แด่พระสงฆ์ที่วัด ในบุญจะมีการเวียนเทียน รอบอุโบสถ 3 วัน จนถึงปัจจุบันบุญเข้าพรรษานี้จากอดีตมาถึงปัจจุบันยังไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงไปเท่าใดนัก ซึ่งในงานประเพณีนี้จากอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นว่าประเพณีที่ไม่มีเหลือ เข้ามาเกี่ยวข้องเลย

อิตที่ 9 บุญข้าวประดับดิน

บุญนี้ชาวบ้านจัดขึ้นในวันเพ็ญ เดือน 10 บุญนี้ทำขึ้นในภาคอีสานเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ญาติผู้ล่วงลับไปแล้วมีการถวายจังหันในตอนเช้า และมีการทำห่อข้าวใส่ใบตองใส่อาหารคาวหวาน ปลา หมากพลู อาหารการกินนำไปฝังไว้ดินในบริเวณวัด จึงเรียกว่า “บุญข้าวประดับดิน” อิตนี้ไม่มีการดัดแปลง ปัจจุบันอิตนี้ชาวบ้านยังถือปฏิบัติอยู่เช่นเคย

อิตที่ 10 บุญข้าวสากหรือบุญเดือนสิบ

บุญนี้ชาวบ้านจะเตรียมอาหารไปทำบุญที่วัดในช่วงเช้า ทำห่อข้าวน้อยและห่อข้าวใหญ่ใส่ใบตอง ข้างในใส่อาหารหวาน คาว ขนม ผัก ผลไม้ ปลา เหมือนห่อข้าวประดับดิน ห่อข้าวใหญ่ จะนำไปถวายพระที่วัดให้

พระฉัน ส่วนห่อข้าวน้อยจะนำไปไม้ตามรั้ว ต้นไม้ที่วัดเพื่ออุทิศให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว ส่วนหนึ่งนำไปไว้ที่หวนา
เชื่อว่านำไปให้ผีตาแฮก หรือผีที่ดูแลท้องถิ่น อิตนี้ ไม่มีการดื่มเหล้าและยังมีการปฏิบัติต่อกันมา

ฮีตที่ 11 บุญออกพรรษา

บุญออกพรรษา จะทำขึ้นในวัน 14 ค่ำ 15 ค่ำ เดือน 11 และ 1 ค่ำ เดือน 12 เดือนนี้ถือว่าพระสงฆ์ได้
จำพรรษาครบ 3 เดือน คนในหมู่บ้านจะทราบว่าจะต้องเตรียมอาหาร คาว หวาน ขนม ข้าวต้ม เพื่อเตรียมตัว
ใส่บาตร ทั้ง 3 วัน มีการถวายผ้าจันทาพรรษา ผ้าสบงแด่พระสงฆ์ และในวันที่ 3 จะมีการ ตักบาตรเทโว ใน
ตอนกลางคืนบุญออกพรรษานี้ จะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ 3 วันตั้งมุงคุณ ที่ศาลาวัด จุดประทัด จุด
เทียนไว้บริเวณหน้าบ้านเพื่อบูชาเทวดาที่ดูแลบ้าน อิตนี้ ไม่มีการดื่มเหล้าและยังมีการปฏิบัติต่อกันมา

ฮีตที่ 12 บุญกฐิน/บุญมหากฐิน

บุญกฐิน เดิมนั้นจะมีกำหนดการจัดบุญกฐินไว้คือ ช่วง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ถึง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เชื่อ
ว่าการทำบุญกฐินนั้นจะเกิดกุศลจิตขึ้น 3 กาล คือ ก่อนทอดกฐิน ระหว่างทอดกฐิน หลังทอดกฐิน และจะ
ส่งผลให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จ ประสบแต่ความสุข ทั้งในโลก นี้ และโลกหน้า ก่อนที่จะถึงวันทำบุญกฐินนั้น
แต่ละครอบครัวจะส่งตัวแทนมาร่วมกันจักสานไม้ไผ่ทำเครื่องกฐิน ทำพลุไม้ไผ่ ทำโคมไฟ ร่วมกัน เวลานั้นก็จะ
มีเด็ก ลูกหลานมาวิ่งเล่น หรือมาดูการทำงานของพ่อ แม่ ตา ยาย หลังจากทำเครื่องกฐินเสร็จแล้ว นอกจากนี้มี
การถวายผ้ากฐิน คือบริวาร 8 ประกอบด้วย ผ้า 4 ผืนคือ ผ้าสังคหิ ผ้าจีวร ผ้าสบง และผ้าประคตคาดเอว
รวมถึง บาตร มิดโกน เข็ม/กล่องเข็ม ธรรมกรก/ผู้กรองน้ำ ถวายแด่พระสงฆ์ที่วัดด้วย อิตนี้ยังถือปฏิบัติสืบ
ต่อกันมา

2. ด้านการศึกษา

การศึกษาในชุมชนโนนสมบูรณ์ส่วนมากจบระดับประถม (ป.4) จากโรงเรียนในหมู่บ้านคือโรงเรียน
บ้านโนนสมบูรณ์ ทั้ง 3 หมู่บ้านในชุมชนเรียนโรงเรียนเดียวกัน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2540 ประชาชนเริ่มมี
การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ผู้ปกครองเริ่มต้นตัวในการส่งบุตร หลาน ไปเรียนต่อในตัวอำเภอ หรือตามเมือง
ใหญ่ๆ เช่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดขอนแก่น แต่บางกลุ่มก็เลือกเรียนในโรงเรียนใกล้บ้านในระดับมัธยมศึกษา
ซึ่งมีโรงเรียนใกล้ๆ 2 แห่งคือ โรงเรียนบ้านยางหล่อห่างจากหมู่บ้านประมาณ 7 กิโลเมตร มีรถโดยสารผ่าน
และโรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ ซึ่งอยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 5 กิโลเมตร มีรถรับส่งนักเรียน แต่ทั้งนี้ใน
ปัจจุบันยังมีกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือและเรียนหนังสือในระบบ มีการดื่มสุรากันในงานแข่งขันกีฬาฮิต
12 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทีมวิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมในครั้งนี้

3. ด้านประชากร

ประชากรในชุมชนโนนสมบูรณ์เป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ในภาคอีสานโดยกำเนิด ส่วนใหญ่อพยพมาจากอำเภอโนนสัง จ.หนองบัวลำภู และจังหวัดใกล้เคียงและเป็นระบบเครือญาติตระกูลใหญ่ๆหลายตระกูล บ้านเรือนจะปลูกกันเป็นกระจุกไม่ห่างกันมาก

ชุมชนโนนสมบูรณ์มี 348 หลังคาเรือน ประชาชนทั้งหมด 1,941 คน แยกเป็นหมู่บ้านได้ดังนี้

บ้านโนนสมบูรณ์ มีประชากรทั้งหมด 576 คน ชาย 283 คน หญิง 293 คน

บ้านศรีอุดม มีประชากรทั้งหมด 851 คน ชาย 421 คน หญิง 438 คน

บ้านนาหว้า มีประชากรทั้งหมด 506 คน ชาย 256 คน หญิง 250 คน

4. ด้านเศรษฐกิจ

เดิมชุมชนโนนสมบูรณ์มีอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ เป็นภาคเกษตรในครัวเรือนทำขึ้นเพื่อกินเองและแบ่งปันให้เพื่อนบ้านกินด้วยลักษณะเป็นแบบเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ปอ และฝ้าย ปลูกกันในพื้นที่ไม่มากนักเครื่องมือเครื่องจักรก็เป็นแรงงานคนและสัตว์เช่น วัว ควาย เป็นส่วนใหญ่ ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงที่ใช้ คนในชุมชนสามารถหาได้และสร้างขึ้นเองเช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยน้ำหมัก ส่วนอาหารการกินหาได้จากธรรมชาติ ในป่า เช่น เห็ด หน่อไม้ แยม กิ่งก่า ผักตามป่า ในทุ่งนา แม่น้ำลำคลองมี กุ้ง หอย ปู ปลา แมลง อีงอ่าง กบ เขียด ซึ่งมีมากพอให้ชาวบ้านหากินได้เนื่องจากรอบๆหมู่บ้านยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแม่น้ำลำคลอง และทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมใช้เส้นไหมทอเสื้อผ้าที่สวยงาม ส่วนฝ้ายก็ไว้ทำที่นอน ผ้าห่มในฤดูหนาว ครอบครัวยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา มีบางครอบครัวเท่านั้นที่หมดฤดูทำนาแล้วไปทำงานที่กรุงเทพฯหรือต่างจังหวัด

ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจในชุมชนมีความเปลี่ยนแปลง อาหารพื้นบ้านเริ่มหายากขึ้นเนื่องจากการหาอาหารที่ได้จากธรรมชาติมีจำนวนมากเพื่อนำมาขายและไม่ค่อยมีการแบ่งปันกันเหมือนเช่นเคย การบริโภคอาหารได้จากการซื้อตามร้านค้าในหมู่บ้าน รถเร่ขายในหมู่บ้าน การเกษตรจะเป็นในรูปแบบทำเพื่อค้าขาย ประมาณ พ.ศ. 2551 เริ่มมีการบุกเบิกป่าและที่นาเพื่อปลูกอ้อยเป็นจำนวนมาก มีการสูบน้ำตามแม่น้ำลำคลองมากขึ้นส่งผลให้น้ำตามลำคลองลดลง ป่าเริ่มลดน้อยลง อาหารตามธรรมชาติเริ่มหายาก มีการใช้สารเคมีในการฆ่าหญ้าตามป่าอ้อย ฆ่าปู หอยในนาข้าว ใช้ปุ๋ยเคมีแทนปุ๋ยแบบเดิม การบริโภคอาหารได้จากการซื้อตามร้านค้าในหมู่บ้าน รถเร่ขายในหมู่บ้าน ประชากรในวัยทำงานมีการอพยพไปทำงานที่กรุงเทพฯ ต่างจังหวัดและต่างประเทศมากขึ้นทั้งในฤดูทำนาและฤดูอื่นๆขึ้นเหลือเพียงผู้สูงอายุ เยาวชนและเด็กอยู่ในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ความแตกต่างวัยระหว่างช่วงวัยจึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนขาดการดูแลเอาใจใส่ ความเข้าอกเข้าใจอย่างแท้จริงจากพ่อแม่หรือคนใกล้ชิดซึ่งอาจส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไปในทางที่ไม่ดีเช่นการดื่มเหล้า การเที่ยวเตร่ การทะเลาะแวงตามงานบุญ หรือเทศกาลต่างๆ พฤติกรรมทางเพศก่อนวัยอันควร และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่นๆเกิดได้มากขึ้นได้

บทที่ 5

ผลที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ผลการศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราในการแข่งขันกีฬางานบุญฮิตสิบสองของกลุ่มเยาวชน 3 หมู่บ้าน ชุมชนโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2551
นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. พฤติกรรมการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน 10 - 24 ปี
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน 10 - 24 ปี
4. ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกิดจากการดื่มสุราของกลุ่มเยาวชน 10 - 24 ปี

5.1. ข้อมูลทั่วไป

5.1.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษานี้ได้แบ่งกลุ่มศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 1) กลุ่มเยาวชนอายุ 10 - 24 ปี ในชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน จำนวน 180 คน
  - เยาวชนที่ดื่มสุรา จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 67.22
  - เยาวชนที่ไม่ดื่มสุรา จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 32.77
- 2) กลุ่มผู้ปกครองของเยาวชนที่ดื่มสุรา จำนวน 50 คน
- 3) กลุ่มข้าราชการท้องถิ่น จำนวน 3 คน
- 4) ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน

กลุ่มเยาวชนที่ดื่มสุราจะทำการศึกษาคอบคลุมทุกวัตถุประสงค์ ส่วนกลุ่มเป้าหมายอื่นที่กล่าวถึงทำการศึกษาเฉพาะวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

5.1.2 ลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากรของเยาวชนอายุ 10-24 ปีในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้านจากการศึกษาในกลุ่มที่ดื่มสุราที่เป็นเพศชายจำนวน 67 คน และที่เป็นเพศหญิง จำนวน 54 คนพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 16 - 18 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.53 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 13 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.58

ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวน 71 คน ส่วนที่จบการศึกษาแล้วปัจจุบันไม่ได้เรียนต่อมีจำนวน 50 คน

สถานภาพของครอบครัวของกลุ่มเยาวชนที่ดื่มสุราพบว่าส่วนมากที่ดื่มสุราเป็นเยาวชนที่อาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีพ่อ-แม่อยู่ด้วย จำนวน 100 คน รองลงมาคือเยาวชนที่พ่อ-แม่ทำงานต่างจังหวัด จำนวน 14 คน

ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบประเด็นที่น่าสนใจว่าในกลุ่มเยาวชนที่อาศัยอยู่กับผู้ปกครองนั้น ที่ดื่มสุราเพราะว่าผู้ปกครองโดยส่วนมากจะเป็นแม่ที่ให้เงินเยาวชนโดยที่บางครั้งก็ไม่ว่าเด็กจะนำไปซื้อเหล้า แต่มีบางรายที่รักลูกมากให้เงินลูกไปซื้อเหล้าโดยเฉพาะในช่วงงานบุญหรือเทศกาลนั้น การขอเงินแม่ไปซื้อเหล้ากลายเป็นเรื่องปกติสำหรับเยาวชนไปแล้ว

**ตารางที่ 1. ลักษณะทางประชากรของเยาวชนอายุ 10 – 24 ปีเฉพาะกลุ่มที่ดื่มสุรา ในเขตชุมชน
โนนสมบูรณ์ ปี 2551**

ลักษณะทางประชากร	กลุ่มเยาวชน10-24 ปีที่ดื่มสุรา	
	จำนวน (n = 121)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	67	55.37
หญิง	54	44.62
กลุ่มอายุ		
10 – 12 ปี	8	6.61
13 – 15 ปี	37	30.57
16 – 18 ปี	43	35.53
19 – 24 ปี	33	27.27
การศึกษา		
-กำลังศึกษาระดับประถมศึกษา	8	6.61
-กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	35	28.92
-กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	22	18.18
-กำลังศึกษาระดับอนุปริญญา	6	4.96
-จบการศึกษาระดับประถมศึกษา	5	4.13
-จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	36	29.75
-จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	7	5.79
-จบการศึกษาระดับอนุปริญญา	2	1.65
สถานภาพของครอบครัว		
-พ่อ-แม่ แยกกันอยู่ (หย่าร้าง)	7	5.79
-พ่อ-แม่ทำงานต่างจังหวัด	14	11.57
-อาศัยอยู่กับพ่อ-แม่	100	82.64

5.2 ศึกษาพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชน

การศึกษากฎการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนอายุ 10 – 24 ปีในครั้งนี้ได้ศึกษากฎการดื่มทั้ง 3 ด้าน และได้ผลการศึกษาดังนี้

5.2.1 ด้านปริมาณ

ผลการศึกษาพบว่าในการดื่มสุราของเยาวชนอายุ 10-24 ปี มีปริมาณ 1-2 ถ้วย มากที่สุด จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.10 รองลงมาคือ ปริมาณ 9-11 ถ้วย จำนวน 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.14 (หมายเหตุ 1 ถ้วย = 1/4 แก้ว)

จากการสัมภาษณ์พบข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่าสาเหตุที่เยาวชนมีพฤติกรรมการดื่มอยู่ในช่วง 1-2 ถ้วยมากที่สุดเพราะว่าจริงแล้วในการดื่มสุราในแต่ละครั้งนั้นพวกเขาไม่ได้อยากดื่มแบบจริงจังแต่ต้องการดื่มเพียงเพื่อให้ได้กลิ่นองรสชาดก็พอ ซึ่งก็เป็นข้อมูลที่สัมพันธ์กับชุดข้อมูลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้เยาวชนดื่มสุราพบว่าดื่มเพราะอยากลองอยากรู้มากที่สุด ส่วนอีกกลุ่มที่รองลงมาที่พบว่ามีปริมาณมากในแต่ละครั้งนั้นจากข้อมูลการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่าในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่ากลุ่มแรกขึ้นมาอีกและเป็นกลุ่มที่มักจะดื่มเป็นประจำอยู่แล้ว ในวงสุราที่ร่วมดื่มมักมีผู้ใหญ่ที่เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณร่วมอยู่ในวงด้วยจึงทำให้กลุ่มนี้มีกำลังซื้อสุราค่อนข้างมากเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการดื่มแปรผันตามไปด้วย

5.2.2 ด้านสถานที่

ผลการศึกษาพบว่าสถานที่ในการดื่มสุราของเยาวชนอายุ 10-24 ปี มากที่สุด คือบ้านของเพื่อน จำนวน 108 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.38 รองลงมาคือ ห้างร้าน จำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.97

จากข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกพบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานที่ในการดื่มสุรามักจะเลือกสถานที่ที่เป็นบ้านของเพื่อนที่ไม่มีผู้ปกครองอยู่ด้วยในขณะนั้นโดยส่วนมากผู้ปกครองจะไปทำงานต่างจังหวัดเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้สะดวกต่อการนั่งล้อมวงดื่มสุรา

5.2.3 ด้านบุคคลที่ร่วมดื่มสุรา

ผลการศึกษาพบว่าในการดื่มสุราของเยาวชน อายุ 10-24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ กลุ่มบุคคลที่ร่วมดื่มมากที่สุด คือ กลุ่มเพื่อน จำนวน 120 รายคิดเป็นร้อยละ 81.08 รองลงมา คือ ดื่มกับผู้ใหญ่ จำนวน 24 รายคิดเป็นร้อยละ 16.22 ในข้อมูลชุดนี้มีประเด็นที่น่าสนใจอีกอย่างก็คือมีการดื่มกับผู้ใหญ่ค่อนข้างมากซึ่งสัมพันธ์กับชุดข้อมูลในการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากตัวผู้ใหญ่เองที่ทำเป็นตัวเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีทำให้เด็กทำตาม

5.2.4 เทศกาลงานบุญที่ดื่มสุรา

ผลการศึกษาพบว่าในช่วงบุญประเพณีบุญบั้งไฟเป็นช่วงที่มีการดื่มสุราของเด็กกลุ่มนี้มากที่สุดจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 21.09 รองลงมาคือ งานบุญปีใหม่ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 20.67 และเทศกาลสงกรานต์ จำนวน 93 คนคิดเป็นร้อยละ 19.62

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มเยาวชนที่ดื่มสุราในงานบุญอื่นๆต่าง ๆ นั้นพบว่าในช่วงงานประเพณีบุญบั้งไฟที่เป็นช่วงที่มีการดื่มมากที่สุดนั้น เป็นเพราะว่าพวกเขามีแรงจูงใจจากการที่พบเห็นการดื่มสุราทั่วทุกหนทุกแห่งในชุมชนโดยเฉพาะก่อนวันงานบุญประเพณีหนึ่งวันหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ วันโฮมแอ้ง ” หรือวันซุ่มนุ้มเพื่อการดื่มกินโดยเฉพาะ จนเกิดเป็นประเพณีขึ้นใหม่ในงานบุญบั้งไฟต้องมีการดื่มสุราอย่างเสรีทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนกันอย่างครึกครื้น กินเวลาติดต่อกันไปอีกประมาณ 3-4 วัน โดยเริ่มมีการดื่มสุราตั้งแต่ก่อนถึงวันงานบุญและต่อเนื่องหลังเสร็จงานไปอีก 1-2 วัน

ตารางที่ 2. แสดงพฤติกรรมการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551

พฤติกรรมการดื่มสุรา	จำนวน (n=121)	ร้อยละ
ด้านปริมาณ		
- 1 – 2 ถัง	34	28.10
- 3 – 4 ถัง	13	10.74
- 5 – 8 ถัง	23	19.00
- 9 – 11 ถัง	28	23.14
- 12 – 14 ถัง	2	1.65
- 15 – 20 ถัง	13	10.74
- มากกว่า 20 ถัง	8	6.61
สถานที่		
-ทุ่งนา		
-บ้านเพื่อน	37	18.97
-ร้านค้า	108	55.38
-บริเวณโรงเรียน	28	14.35
	22	11.28
บุคคลที่ร่วมดื่ม		
-เพื่อน	(n=148)	
-ครอบครัว	120	81.08
-ผู้ใหญ่	4	2.70
	24	16.22

ตารางที่ 2. (ต่อ) แสดงพฤติกรรมการดื่มสุรากลุ่มเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551

พฤติกรรมการดื่มสุรา	จำนวน (n=195)	ร้อยละ
เทศกาลงานบุญฮิดที่มีการดื่มสุรา	(n=474)	
-บุญบั้งไฟ	100	21.09
-เทศกาลสงกรานต์(แข่งขันกีฬา)	93	19.62
-บุญปีใหม่(แข่งขันกีฬา)	98	20.67
-บุญผาเหว	39	8.22
-บุญกฐิน	60	12.66
-บุญทอดเทียน(แข่งขันกีฬา)	50	10.55
-ลอยกระทง	34	7.17

5.3 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี

ในการศึกษาครั้งนี้ได้หัวข้อที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการดื่มสุราของเยาวชนทั้งหมด 6 หัวข้อ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ความอยากรู้อยากลอง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 45.13 รองลงมา คือ จากการถูกเพื่อนชวน จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 24.34

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มที่ดื่มเพราะความอยากรู้อยากลองได้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนนี้พบว่าในเด็กกลุ่มนี้ส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 13-15 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายสูงมาก ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของพวกเขาด้วย เพื่อนมีอิทธิพลต่อพวกเขามาก บางคนเชื่อฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ของตัวเองเสียอีก

ตารางที่ 3. แสดงร้อยละของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มสุราของเยาวชน 10 – 24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551

ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการดื่มสุรา	จำนวน (n=226)	ร้อยละ
อยากรู้อยากลอง	102	45.13
เพื่อนชวน	55	24.34
เพื่อความโก้เก๋	33	14.60
ออกหัก	22	9.73
เลียนแบบคนในครอบครัว	5	2.21
มีปัญหาครอบครัว	4	1.77

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าในกลุ่มที่มีปัจจัยเอื้อต่อการดื่มสุราจากความอยากรู้อยากลองนั้น โดยส่วนใหญ่สัมพันธ์กับข้อมูลวิจัยที่ได้

5.4. ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกิดจากการดื่มสุราของเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี ในเขตชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551

ในกลุ่มของผู้ปกครองและกลุ่มอื่นที่ศึกษาผลกระทบจากการดื่มสุรา ทางคณะวิจัยมีข้อคิดเห็นร่วมกันว่าน่าจะจัดเป็นการเสวนากลุ่ม ให้เป็นวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน น่าจะเป็นบรรยากาศที่ได้ข้อคิดเห็นหลากหลายมากขึ้น จึงจัดเวทีเสวนากลุ่มอยู่ 3 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งก็ได้แนวคิดที่หลากหลายมากขึ้น เช่น

“ มันขอเงินไปซื้อเหล้า กะให้มันอีเหล้านั้นแหลว ข่อยย่านมันหว่าข่อยบ่อดี ” (จ่ายเงินให้ลูกไปซื้อเหล้า กลัวว่าลูกจะไม่รัก) นางแหว บ้านศรีอุดม ผู้ปกครองเยาวชนที่ดื่มสุรา : ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

“ ถ้าไม่กินเหล้า ก็ไม่ก่อกวน แต่ถ้ามีเหล้า เข้าไปอยู่ในกระแสเล็ด บับ พวกเขาจะเปลี่ยนไปทันที จะเกิดการชิงรถ แข่งรถ เสี่ยงดังรบกวนชาวบ้าน ”

นายไกร ผู้ปกครองเยาวชนกลุ่มที่ไม่ดื่มสุรา : ศาลากลางบ้านโนนสมบูรณ์

“ มันกะหาซื้อง่าย ร้านใต้กะขายให้เด็กน้อย มันกะลึงอันตัว ร้านค้ากะอยากได้แต่เงิน ”
(ร้านค้าขายเหล้าให้กับเด็กโดยไม่คำนึงถึงกฎหมาย เด็กก็เลยเคยตัว)
นายเสถียร สิงห์ทุย : ห้องประชุมสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์

“ ผู้ใหญ่พากิน เด็กๆก็เลยไม่เกรงใจ ไม่เคารพ ”

นางเอา นารินทร์ กลุ่มผู้ปกครองบ้านโนนสมบูรณ์ : ศาลากลางบ้านบ้านโนนสมบูรณ์

“ ผู้ใหญ่เองก็ควรจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กๆ ทุกวันนี้ผู้ใหญ่เน้นแหละแยะ ”

นายชุมพล โนนศรีคำ นักวิชาการในท้องถิ่น : ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

“ พ่อแม่ตามใจลูกไม่ถูกทาง เด็กๆวันนี้ก้าวร้าวมากขึ้น ไม่ให้ความเคารพครูด้วยซ้ำ เมื่อก่อนเด็กพูดง่ายกว่านี้เยอะ ” นางพิศสมัย จันทรศิริ นักวิชาการในท้องถิ่น : ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

ในการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ได้ทำการศึกษาโดยการจัดเสวนากลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการเพื่อที่จะได้ระดมข้อคิดเห็น ทั้งในกลุ่มของเยาวชนเองและกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ เช่นกันคือกลุ่มผู้ปกครองของเยาวชน รวมทั้งผู้นำชุมชน ข้าราชการในพื้นที่ด้วยเช่นกัน สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4. แสดงผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราของเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี ในชุมชนโนนสมบูรณ์ ปี 2551

ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม	ด้านสุขภาพ	ด้านสิ่งแวดล้อม
-สูญเสียเงินโดยเปล่าประโยชน์ -เสียเวลาในการประกอบอาชีพ(ขาดรายได้) -เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน	-ขาดความน่าเชื่อถือ -มีการลักขโมย -เกิดความวุ่นวายไม่สงบสุข -เกิดความทะเลาะวิวาท -สังคมก้าวร้าว ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจ -เด็กมีพฤติกรรมเลียนแบบ	-ร่างกายอ่อนแอ -เสียสุขภาพจิต -ขาดสติ -พิกการ / อุบัติเหตุ	-ส่งเสียงดังรบกวน -เกิดเด็กแว้นแข่งรถซึ่ง

5.4.1 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กโดยตรง

“ เด็กนักเรียนไม่มาเรียน ถ้าพวกเขามีการดื่มสุรา จะขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุ ”

อาจารย์พิศสมัย จันทรศิริ : ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

“ พวกเขามักจะหายไปเลยในเช้า หลังจากที่มีงานบุญแล้ว ”

อาจารย์ชุมพล โนนศรีคำ : ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

“ เด็กน้อยสินอนตื่นสาย เหลวจะบ่ไปโรงเรียนเลย โตเตอยู่บ้าน ”

นายบุญจันทร์ แสนแก้ว : ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

5.4.2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน

“ พวกมันนั่งกินเหล้า เหลวจะขับรดซึ่งเล่นผ้าบ้าน เสียงดังปานฟ้าผ่า รบกวนไต่บ้านเฝ้า ”

นางสุบรรณ ไชยชาติ : ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

“ตอนกลางคืนมันกะพากันไปลักไก่ไต่บ้านเฝ้ามาดื่มกิน ลักสอด ดันหอมที่ปลุกอยู่กระถางหน้าบ้าน”

นายโสภณ เพี้ยปลัด : ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

“ ยามมีบุญมีงาน ได้เล่นน้ำแต่ลูก ยานเขาตีลูกเจ้าของ บ่ได้ม่วนนำเขาจกเถื่อ ”

นางกรรณิการ์ ศรีเชียงพิมพ์ : ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราในครั้งนี้ ได้เก็บข้อมูล(สัมภาษณ์)เพิ่มเติมในกลุ่มของเยาวชนอีกกลุ่มที่ไม่ดื่มสุราจำนวน 59 คน พบข้อมูลที่น่าสนใจคือ ที่พวกเขาไม่ดื่มสุราเพราะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดื่มสุราว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ให้ข้อคิดเห็นว่าเป็นการทำให้เสียสุขภาพมากที่สุดถึง 50 คน รองลงมา คือ ทำให้เสียเงินโดยเปล่าประโยชน์ จำนวน 43 คน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกในเยาวชนกลุ่มที่ไม่ดื่มสุรายังพบว่าส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ฐานะทางครอบครัวที่ค่อนข้างดี มีพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ดูแลเอาใจใส่ดีและเป็นเด็กที่ตั้งใจเรียน มารยาทเรียบร้อย ตารางที่ 5. แสดงร้อยละของข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน 10 – 24 ปี ในชุมชนโนนสมบูรณ์ของกลุ่มเยาวชนที่ไม่ดื่มสุรา ปี 2551

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการ ดื่มสุรา	จำนวน	ร้อยละ
ทำให้เสียสุขภาพ	50	27.32
ทำให้เสียเงินโดยเปล่าประโยชน์	43	23.50
ทำให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาท	38	20.77
การดื่มสุราทำให้เสียภาพลักษณ์	36	19.67
ดื่มสุราแล้วเสียการเรียน	16	8.74

5.5 ปรากฏการณ์จากชุดข้อมูลงานวิจัย

เมื่อได้ข้อมูลออกมาเป็นส่วนตัวแล้ว ทีมวิจัยได้จัดประชุมกันเองก่อนเพื่อดูความเชื่อมโยงของปัญหาผ่านข้อมูลวิจัยไปที่ละประเด็น พอสรุปได้ดังนี้

1. จากชุดข้อมูลทั่วไป

- เด็กเริ่มดื่มสุราตั้งแต่อายุ 10 ปี หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.4
- เด็กที่ดื่มสุราส่วนใหญ่อยู่ในช่วงกำลังศึกษา เป็นนักเรียน นักศึกษาเป็นส่วนใหญ่
- เด็กเพศหญิงมีอัตราที่ดื่มสุราที่ใกล้เคียงกับเพศชายมาก
- เด็กที่ดื่มสุราส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีผู้ปกครองอยู่ด้วย

2. จากชุดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่1. (ศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา)

- มีปริมาณการดื่มที่ไม่มากในแต่ละครั้งในเด็กกลุ่มที่ยังมีอายุน้อย และดื่มหนักไปเลยในเด็กกลุ่มที่มีอายุมากขึ้นไปอีก
- ดื่มสุราที่บ้านเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ โดยบ้านเพื่อนที่กล่าวถึงนี้หมายถึงบ้านเพื่อนที่ไม่มีผู้ปกครองอยู่ด้วยเป็นส่วนใหญ่และมีบางส่วนที่เป็นบ้านเพื่อนที่มีผู้ปกครองอยู่ด้วย ยังพบสถานที่ที่ทีมวิจัยคาดไม่ถึงอีกก็คือใช้สถานที่โรงเรียนและร้านค้าเป็นที่ดื่มสุรา
- ดื่มกับเพื่อนเป็นส่วนมาก พบข้อมูลที่น่าสนใจว่านั่งดื่มกับผู้ใหญ่และนั่งดื่มกับคนในครอบครัว

- ค่ำในช่วงงานบุญบั้งไฟมากที่สุด รองลงมาคือช่วงเทศกาลปีใหม่และเทศกาลสงกรานต์ทั้งที่มีการแข่งขันกีฬาและไม่มีการแข่งขันกีฬา

3. จากชุดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 (ปัจจัยที่มีผลในการดื่มสุรา)

- จากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของวัยรุ่นทำให้เกิดความคึกคะนองอยากลองอยากรู้
- ขาดทักษะชีวิตถูกเพื่อนชักชวนดื่มสุราได้ง่าย

5.6 การตรวจสอบข้อมูลวิจัยและการนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติการ

วันที่ 28 มกราคม 2552 จัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชนที่ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน เข้าร่วมงานเป็นอย่างมากและทางทีมงานวิจัยได้เชิญตัวแทนของกลุ่มเยาวชนเทศบาลนวมะเพื่อได้มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดีๆกับน้องๆเยาวชนของเราด้วย เพื่อเป็นแนวทางต่อยอดแนวคิดในการดำเนินงานในอนาคต การนำเสนอข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้มีน้องเยาวชนที่เป็นทีมงานหลักคือ น้องพร น้องหมีว น้องเป้ง น้องหน้อย น้องป้อม น้องพลอย และน้องแต้ว ส่วนผู้ใหญ่ใจดีที่คอยให้การสนับสนุน และให้กำลังใจอย่างใกล้ชิดก็มีคุณพ่อล้งสิทธิ์ที่เป็นประธานโครงการวิจัย ป้าหมอนุ่ม(สุกัญญา) คุณพ่อโสภณและคุณแม่ทองคำ ที่คอยเป็นที่เล็งการเตรียมข้อมูลที่จะนำเสนอพร้อมทั้งเทคนิควิธีการนำเสนอต่างๆ ในช่วงของการเตรียมงานพวกเราได้มีโอกาสเห็นสิ่งดีๆอีกครั้ง มองเห็นความพยายามความมุ่งมั่นมีอยู่ในสายตาของน้องๆทุกคน บางวันต้องนอนกันดึกดื่นในการจัดทำเอกสารวิชาการ เพราะตอนกลางวันติดภารกิจในการเรียนหนังสือ จากที่ไม่ได้มีโอกาสที่จะแสดงภาวะผู้นำเลยในกิจกรรมนี้ พวกเด็กๆรีบไปเต็มๆกลุ่มเด็กเยาวชนเหล่านี้มีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เป็นอย่างมาก จึงทำให้ผู้ใหญ่ใจดีทั้งหลายที่ไม่ค่อยเอาไหนเลยเรื่องเทคโนโลยีทำให้ผู้ใหญ่ใจดีทั้งหลายเบาแรงไปได้เยอะ

ด้วยข้อจำกัดด้านการจัดการเวทีซึ่งทางคณะทำงานไม่สามารถบริหารจัดการเวลาให้กับผู้เข้าร่วมงานที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เสนอแนวคิดหลังจากที่ได้เห็นข้อมูลวิจัยแล้วได้ตรงตามกำหนดการจัดงานได้ จากการที่มีภาคส่วนที่เป็นนักการเมืองถิ่นได้ใช้เวลาช่วงเช้าย้อออกไปกับเรื่องราวที่เป็นผลประโยชน์ส่วนตนมากไป และด้วยความที่ไม่เจนจัดด้านเวทีของพิธีกรมือใหม่จึงทำให้เวทีในเช้าวันนั้นเป็นการบอกเล่าเรื่องราวงานวิจัยท้องถิ่นที่ไ้ร่วมแรงร่วมใจกันทำมาในระดับหนึ่งแล้ว และพบชุดข้อมูลบางอย่างที่ต้องการจะบอกเล่าให้กับชุมชนของตนเองได้รับรู้ โดยทีมงานมีความคาดหวังมากไปกว่านั้นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากชาวบ้านเมื่อพวกเขาได้รับรู้ข้อมูลที่เกิดขึ้น แต่ปัญหาอุปสรรคข้างต้นทำให้เวทีไม่สำเร็จดังที่คาดหวัง จึงทำให้ทีมวิจัยไม่สามารถที่ทำเวทีคืนข้อมูลในครั้งนี้ให้เป็นเวทีที่เป็นการสื่อสารสองทางได้ ในวันนั้นจึงเป็นเวทีคืนข้อมูลให้กับชุมชนเพียงฝ่ายเดียว แต่ไม่มีเวทีตรวจสอบข้อมูลที่ไ้จากงานวิจัยที่มาจากชุมชนเลย

ดังนั้นทางคณะทำงานจึงได้จัดเวทีขึ้นอีกครั้งในเย็นวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552 บรรยายภาคต่างๆเป็นการประชุมชาวบ้าน โดยมีการนัดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ข้อมูล ที่ทีมวิจัยได้ทำการ

เก็บรวบรวมและผ่านกระบวนการวิเคราะห์มาแล้ว ซึ่งในเวทีคิ่้นนั้นพวกเราได้แนวคิดมากมายในการแก้ไข
ปัญหาเยาวชนที่ได้จากกลุ่มที่เป็นเยาวชนเอง และกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชนที่ให้ความสนใจเข้าร่วมฟังและเสนอ
ข้อคิดเห็นอย่างหลากหลาย เช่น

“ เด็กน้อยมันเลียนแบบโทรศัพท์หลายตัวหมอ มันเลียบอดี “

แม่สังัด บุญประคม : ศาลากลางบ้านโนนสมบูรณ์

“ เมื่อก่อนนี้เด็กน้อยมันบ่ก้าวร้าวจั่งซี่ เด๋วนี้พ่อกับแม่มันตามใจโพด พวกเขaleyเสียคน ”

นายสี แก้วแก่นคุณ : ศาลากลางบ้านโนนสมบูรณ์

“ ผมว่างานนี้เดี๋ยว ยามมีบุญมีงานเฮาจะบ่ให้ร้านค้ามาขายเหล้าในงาน “

นายอนนต์ ปัดเสน : ศาลากลางบ้านโนนสมบูรณ์

ในบรรยากาศคิ่้นนั้นดำเนินไปอย่างเข้มข้นในการเสนอความคิด ซึ่งมีเป้าหมายของคิ่้นๆเป็น
ดำเนินรายการ การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ให้เป็นเวทีสาธารณะ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
ถกเถียงภายใต้ข้อมูลที่ทีมวิจัยได้นำเสนอ โดยทีมวิจัยจะติดกระดาษข้อมูลไว้ที่หน้าเวทีตลอดเวลาคำดำเนิน
รายการ สภาพกระดาษข้อมูลในช่วงหลังจึงเลอะเทอะพอสมควรจากการโยกโยยให้เห็นภาพ และจากการ
เพิ่มเติมข้อเสนอจากชุมชนเอง แต่เป็นกระดาษที่ทรงคุณค่า ช่วยให้ชุมชนพวกเราได้เห็นทางออกหลายๆทาง
ซึ่งเป็นทางออกที่พวกเราได้ร่วมแรงร่วมใจกันระดมความคิดออกมา โดยภาพรวมหลังจากทีมวิจัยได้คิ่้นข้อมูล
แล้วทางชุมชนเองก็มีความเห็นร่วมพร้อมทั้งยังมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข สรุปได้ดังนี้

ชุดข้อมูลวิจัย	ข้อเสนอ / แนวทางพัฒนา / แก้ไข
1.ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการดื่มสุราของเยาวชน - อยากรู้อยากลอง ร้อยละ45.13 - เพื่อนชวนร้อยละ24.34 2. พฤติกรรมการดื่มสุราของเยาวชน - ดื่มที่บ้านเพื่อนร้อยละ55.38 - เพื่อนเป็นบุคคลที่ร่วมดื่มมากที่สุดร้อยละ81.08	1.ควรมีการจัดประกวดเยาวชนต้นแบบเพื่อเป็น ตัวอย่างที่ดี 2.มีชมรมเยาวชนต้นแบบทำดีให้โลกรู้ 3.เยาวชนร่วมพลังสร้างสรรค์ความดี เอาหัวหน้าแก่ง มารวมกันจัดกิจกรรมดีๆ 4..มีการจัดค่ายธรรมะ ผู้ใหญ่พาเด็กเข้าวัด อบรม คุณธรรมจริยธรรม
3.ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการดื่มสุราของเยาวชน - เลียนแบบคนในครอบครัวร้อยละ2.21 - พฤติกรรมการดื่มสุราของเยาวชนพบว่า ดื่มกับผู้ใหญ่ร้อยละ16.22 ดื่มกับคนในครอบครัว ร้อยละ 2.70	1.ผู้ใหญ่ทำดีให้เด็กดู เลิกดื่มเหล้า เป็นตัวอย่างที่ดี ให้กับลูกหลาน 2.ผู้ใหญ่อย่าโทษเด็กฝ่ายเดียว 3.ควรจะเลิกผลิตเหล้า 4.มีครอบครัวต้นแบบที่เป็นครอบครัวอบอุ่น ส่งเสริมให้ครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน 5.มีกฎของชุมชนห้ามพ่อแม่ให้เงินลูกไปซื้อเหล้า

ข้อมูลข้างต้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ทีมงานได้จัดประชุมอีกครั้งในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2552 ที่ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ในช่วงเย็น ซึ่งเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในชุมชนเข้าร่วมจำนวน 23 คนรวมถึงเยาวชนที่เข้ามาสังเกตการณ์อีก 5 คน วาระการประชุมในวันนี้ต้องการระดมความคิดในการจัดทำแผนงานโครงการที่จะดำเนินการในระยะที่ 2 โดยใช้กรอบแนวคิดภายใต้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยและข้อมูลจากเวทีประชาคมในหมู่บ้านเป็นตัวตั้ง ในเวทีได้มีข้อเสนอแนะมากมายทั้งจากกลุ่มของเยาวชนเองและกลุ่มของผู้ใหญ่ที่ช่วยกันระดมความคิดช่วยกัน

“ผมอยากให้มีการจัดกิจกรรมที่ให้เยาวชนมารวมกลุ่มกัน เพื่อทำความรู้จักกันและทำกิจกรรมดีๆ ร่วมกันจะได้ไม่เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกัน ” : นายเกษม นามเทพา ทีมวิจัยเยาวชนโนนสมบูรณ์ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551

“ควรมีการรวมกลุ่มของเยาวชนอาจจะเป็นชมรมเยาวชนคนรักถิ่นก็ได้เพื่อจะเป็นเวทีให้เด็กได้มีกิจกรรมร่วมกัน” : วิสิทธิ์ พูลเทกอง ที่ปรึกษาทีมวิจัย ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551

“จัดค่ายเหมือนตอนที่อบต.จัดให้เยาวชนไปทำกิจกรรมร่วมกันก็ดีนะจะ จะทำให้เกิดความสามัคคีและเป็นการทำความรู้จักกันด้วย” : นื่องหิวิ สมาชิกทีมวิจัย ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551

“น่าจะมีการสร้างเครือข่ายเยาวชนในโรงเรียนที่มีเยาวชนของพวกเราไปเรียนอยู่เพื่อเป็นการขยายพื้นที่การเรียนรู้ออกไป” : อ.สมมิตร จลาดคิด สมาชิกทีมวิจัย ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2551

หลังจากที่ทีมงานวิจัยได้เห็นแนวโน้มจากข้อมูลที่ผ่านมาการวิเคราะห์แล้วนั้น จึงได้นัดประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางที่เป็นแนวความคิดของสมาชิกในทีมวิจัยด้วยตนเองก่อนซึ่งได้แนวทางในการวางแผนงานโครงการเพื่อทดลองปฏิบัติการดังนี้

1. โครงการแข่งขันกีฬา 3 วัยเป็นหนึ่งในได้ไม่ต้องพึ่งเหล้า
2. โครงการค่ายคน 3 วัยสู่การพัฒนาเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน
3. โครงการพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากร
4. โครงการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์

5.7 กิจกรรมพัฒนาภายใต้ชุดข้อมูลวิจัย

5.7.1 โครงการแข่งขันกีฬา 3 วัยเป็นหนึ่งในได้โดยไม่ทิ้งเหล้า

วันที่ 19 มีนาคม 2552 ทีมวิจัยนัดประชุมกลุ่มเยาวชนและผู้ใหญ่เพื่อจัดเวทีคืนข้อมูล และร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรมทดลอง เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาจากผลการวิจัย มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 60 คน ใช้สถานที่ที่เป็นห้องประชุมชั้นบนสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ หลังจากผ่านขั้นตอนการคืนข้อมูลแล้วทางคณะทำงานได้เสนอให้มีการจัดงานกีฬาก่อน โดยหารื้อช่วงระยะเวลาในการจัดงานว่าควรเป็นก่อนประเพณีวันสงกรานต์ เพราะจะได้สร้างกระแสเรื่องการดื่มสุร่าไปในตัวด้วยและโดยปกติในช่วงสงกรานต์ชุมชนมักจะมีการจัดแข่งขันกีฬาทุกปีอยู่แล้วจึง ได้มติที่ประชุมการจัดกีฬาในครั้งนี้ควรจะเป็นช่วงก่อนวันสงกรานต์เพราะช่วงสงกรานต์จะเป็นเวลาครอบครัวโดยส่วนใหญ่มักจะไปเที่ยวนอกบ้านแล้วจึงเสนอว่าควรจะเป็นช่วงก่อนวันสงกรานต์ได้ลงมติ 54 คน จากจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 60 คน

เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นภายใต้ข้อมูลการวิจัยที่พบว่าการดื่มสุราในกลุ่มเด็กและเยาวชนของชุมชนเกิดจากการถูกเพื่อนชักชวนและโดยปัจจัยทางด้านร่างกายสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจของวัยรุ่นเองที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนี้ การสร้างการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมจะเป็นการจุดประกายการทำงานแบ่งปันเป็นเจ้าของร่วมกัน ในส่วนลึกแล้วทางคณะทำงานได้คาดหวังเกี่ยวกับการจัดกีฬาโดยทดลองให้เยาวชนในพื้นที่เป็นเจ้าภาพงานร่วม ให้เยาวชนได้มีที่ยืนในสังคม ดึงเข้ามาส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มเตรียมงานตั้งแต่การแบ่งหน้าที่ การเตรียมสถานที่ การจัดสรรงบประมาณการเตรียมงานซึ่งก่อนวันงานทางชุมชนได้มีการประชุมกันบ่อยถึง 6 ครั้ง ในส่วนของเยาวชนซึ่งนำทีมโดยนายเกษม นามเทพา ได้นำทีมเด็กเยาวชนดูแลเรื่องสถานที่และอุปกรณ์การแข่งขันกีฬา ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

ระยะเวลา : 10 – 11 เมษายน 2552

กิจกรรมการดำเนินงาน

- (1) ขบวนพาเหรดของนักกีฬาในชุมชนซึ่งแบ่งเป็น 3 สี โดยจัดแบ่งคนแต่ละสีใน 3 หมู่บ้าน รวมทั้งขบวนฟ้อนรำพื้นบ้านของกลุ่มสตรีและกลุ่มเยาวชนที่เป็นสาวประเภทสองหรือเรียกขบวนนางฟ้าจำแลง รวมผู้เข้าร่วมงานจำนวนเกือบหนึ่งพันคน ได้เคลื่อนขบวนผ่าน 3 หมู่บ้านอย่างยิ่งใหญ่
- (2) พิธีเปิดโดยนายอำเภอศรีบุญเรือง ซึ่งกล่าวรายงานโดยคุณพ่อสังสิทธิ์ สมเหนือ ประธานทีมวิจัย
- (3) ราเปิดงานโดยน้องพรเยาวชนทีมวิจัยและได้รับอภินันทนาการแสง สี เสียง ในการเปิดงานจากอภิญญาการพลุ ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการของคนในชุมชนโนนสมบูรณ์เอง
- (4) กิจกรรมการแสดงของเด็กๆจากศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน
- (5) การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านโดยให้เด็กผู้ใหญ่และคนชราอยู่คละกันในแต่ละทีม

(6) การแข่งขันกีฬาฟุตบอล วอลเลย์บอล เซปักตะกร้อ และกีฬาเปตอง ซึ่งแบ่งเป็นทีมเยาวชนและทีมพ่อแม่บ้านมีรอบคัดเลือกและรอบตัดสิน แบ่งตามรางวัล

ผลการดำเนินงาน

(1) การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมมากถึงเกือบ 1,000 คน

(2) เวลาประมาณ 07.30น ขบวนพาเหรดเริ่มเดินจากบ้านนาหว้าผ่านบ้านโนนสมบูรณ์และบ้านศรีอุดม ก่อนที่จะเดินเข้าในสนามโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ ได้รับความสนใจและกระแสดอรับเรื่องการดื่มสุราในการแข่งขันกีฬาในชุมชนเป็นอย่างดี

(3) เวลา 10.00น. ประธานในพิธีเดินทางมาถึงสนามกีฬาโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ คุณพ่อตั้งสิทธิ์ สมเหนือกล่าวรายงานต่อประธานในพิธี (นายอำเภอศรีบุญเรือง) จากนั้นนายอำเภอกล่าวเปิดงานพร้อมทั้งกล่าวชื่นชมชุมชนที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันในการจัดกีฬาเพื่อการรณรงค์เรื่องของสุรา

(4) เยาวชนทีมวิจัย(น้องพร)ได้ร่ายวพรหลังจากประธานเปิดงาน ต่อด้วยการแสดงชุด “รำเซ่ง” ของกลุ่มสตรีแม่บ้าน การแสดงจากเด็กฯศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชน โนนสมบูรณ์และปิดท้ายด้วยการแสดงของเยาวชนที่เป็นสาวประเภทสองชุด ” นางฟ้าจำแลง ”

(5) เปิดการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน โดยแบ่งเป็นสามสี่เริ่มแข่งเรือบก(รายละเอียดดังภาพภาคผนวก) วิธีการคือให้แต่ละสีก่อนนักกีฬาให้มีครบทั้งสามวัยแล้วนั้นได้นั่งคาบบนไม้ไผ่ลำเดียวกันแล้ววิ่งไปพร้อมๆ กันสร้างความสนุกสนานให้กับผู้เข้าร่วมแข่งขันและผู้ชมเป็นอย่างมาก จากการสังเกตพบว่าเมื่อจัดให้ทีมมีทั้งผู้ใหญ่และเด็กอยู่ร่วมกันทำให้เกิดการพูดคุยกันมากขึ้นจากการที่ทำกิจกรรมร่วมกันทำให้สร้างสัมพันธภาพระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ให้ดีขึ้น

(6) ในระหว่างวันได้จัดการแข่งขันกีฬารอบคัดเลือกทุกชนิด คั้นรายการด้วยกีฬาพื้นบ้านสลับกันไปตลอดวัน

(7) ในวันที่สองของการจัดงานกีฬาเป็นไปอย่างคึกคักเพราะโดยส่วนใหญ่จะเป็นรอบตัดสิน ในระหว่างรายการแข่งขันก็จะจัดกีฬามหาสนุกแทรกด้วยจึงทำให้บรรยากาศในงานไม่เงียบเหงา เด็กๆเยาวชนก็แบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างแข็งขันบางคนก็เป็นกรรมการตัดสินกีฬา ดูแลเรื่องความสงบเรียบร้อย โดยมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของเยาวชนในการดูแลกันเอง โดยปกติถ้ามีการจัดงานในชุมชนจะต้องมีอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยของชุมชนที่เรียกว่า อพปร. ต้องมีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในงาน แต่ในการจัดงานในครั้งนี้ทางชุมชนได้มอบหมายให้ทีมเยาวชนเป็นเจ้าภาพในการจัดงานเอง ให้อำนาจการตัดสินใจรับฟังความคิดเห็นของเด็กมากขึ้น โดยเป็นผู้เฝ้าดูอยู่ห่างๆ กลุ่มเยาวชนทีมวิจัยได้เรียนรู้ขั้นตอนในการเตรียมงานมากขึ้นและมีเทคนิคในการขยายเครือข่ายแบ่งงานให้กับเด็กคนอื่นอย่างกลมกลืน

จากการสังเกตก็ไม่พบว่ามีเด็กเยาวชนหรือรวมถึงผู้ใหญ่ดื่มสุราในงานแข่งขันกีฬาในครั้งนี้เลย โดยส่วนใหญ่จะสนใจในเกมกีฬามากกว่า ตัวเยาวชนเองก็มีหน้าที่ของตัวเองและทำหน้าที่อย่างดีที่สุด

ซึ่งก่อนหน้านี้จะมีการจัดงานกีฬาในครั้งนี้ได้สร้างข้อตกลงร่วมกันในชุมชนจากเวทีประชุมเตรียมงานห้ามไม่ให้มีการดื่มสุราในการแข่งขันกีฬาในครั้งนี้ก็ไม่พบคนฝ่าฝืนกฎกติกาที่ตั้งไว้

ในการจัดการแข่งขันกีฬานี้ชุมชนให้ความสำคัญว่าเป็นการสร้างกระแสที่ดีในการหันมาสนใจเรื่องผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราซึ่งรวมทั้งจากตัวเด็กเยาวชนเองและผู้ใหญ่ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

5.7.2 โครงการค่ายคน 3 วัย เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน

กิจกรรมนี้เกิดขึ้นจากชุดข้อมูลวิจัยที่พบว่าปัจจัยเอื้อที่ทำให้เด็กเยาวชนดื่มสุรานอกจากปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวเด็กเองแล้วยังมีปัจจัยแวดล้อมตัวเด็กอีกหลายอย่างที่เป็สาเหตุชักนำให้เด็กมีการดื่มสุราเช่นพื้นฐานการเลี้ยงดูของคนในครอบครัวและรวมทั้งข้อเสนอจากเวทีคืนข้อมูลในชุมชนหลังจากที่ได้เห็นข้อมูลวิจัยแล้วเสนอให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหนึ่ง อีกแง่มุมหนึ่งก็มีการสะท้อนถึงภาพของผู้ใหญ่เองก็เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับลูกหลาน ขาดการสืบทอดประเพณีที่ดีงาม เด็กห่างจากผู้เฒ่าผู้แก่ไม่ให้ความเคารพ ห่างจากหลักศีลธรรม ห่างจากวัดมากขึ้น ทำให้เกิดความก้าวร้าว จึงเกิดแนวคิดที่จะทำให้คนในชุมชนทั้ง 3 วัย (เด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ) ได้มาพบกัน อยู่ร่วมกันเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน มองปัญหาเป็นของคนในชุมชนทั้งหมดที่ต้องร่วมด้วยช่วยกันแก้ไข

ระยะเวลา : 4 - 6 กรกฎาคม 2552

ผลการดำเนินงาน

- (1) การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมงานมากถึง 250 คน รวมทั้งเด็กและผู้ใหญ่
- (2) พิธีเปิดค่ายโดยนายกเทศมนตรีตำบลยางหล่อ กล่าวรายงานโดยอาจารย์สมมิตร ฉลาดคิด หลังจากนั้นประธานได้กล่าวถึงนโยบายการดูแลกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งต้องมีผู้ใหญ่ใจดีเข้ามาหนุนเสริมด้วย จึงจะทำให้ภาพการพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน
- (3) กิจกรรมทำความรู้จักกัน(ละลายพฤติกรรม)โดยพี่ๆทีมวิทยากรที่เป็นกลุ่มเยาวชนและทีมผู้ใหญ่ใจดีคุณครูสมมิตรและป้าหมอนุ่มเป็นผู้ดูแลช่วยเรื่องกระบวนการบางส่วน ผู้เข้าอบรมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแม้จะมีวิทยากรเยาวชนที่เป็นมือใหม่ ซึ่งบางครั้งยังขาดความมั่นใจแต่ก็สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้ผ่านพ้นไปได้
- (4) แบ่งกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยและให้นำเสนอ ได้เห็นข้อเสนอที่หลากหลายในการดูแลปัญหาเด็กและเยาวชน เด็กต้องการมีที่ยืนในสังคม ผู้ใหญ่ต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก จนถึงเรื่องการขยายผลออกไปสู่ระดับตำบลเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองงบประมาณที่จะขับเคลื่อนงานให้ต่อเนื่อง
- (5) จัดฐานการเรียนรู้ 6 ฐาน เพื่อสร้างความสนุกสนานและความสามัคคีให้กับเด็กเยาวชนดังนี้
  1. ฐานลูกโป่งสามัคคี 2. ฐานเป่าแป้งหาสมบัติ 3. ฐานตักน้ำ 4. ฐานเก้าอี้ดนตรี 5. ฐานปิดตาหาสมบัติ
  6. ฐานประคองรัก หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมในแต่ละฐานให้พี่ที่ประจำฐานได้สรุปบทเรียนให้กับน้องๆ

(6) สรุปบทเรียนหลังการทำงานทุกวัน พบว่าในกลุ่มเยาวชนที่เป็นพี่เลี้ยงมีความรู้สึกว่าตัวเองมีความมั่นใจในการแสดงออกในที่ชุมชนมากขึ้น ภาคภูมิใจที่มีส่วนช่วยให้กิจกรรมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในกลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมเกรงหลังจากที่ได้เข้าร่วมงานก็มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

“ผมอยากเป็นคนได้อย่างคนอื่นบ้าง” : นายพายุ ยิ้มกลัด เยาวชนบ้านโนนสมบูรณ์ที่เข้าร่วมงานกับทีมวิจัยในการจัดค่ายครั้งนี้ : 4 กรกฎาคม 2552

“ เพื่อนชวนมาทำก็เลยมาลองดู สนุกดีครับ ” นายวรุฒิ ดันโพธิ์ เยาวชนบ้านโนนสมบูรณ์ : 4 กรกฎาคม 2552

(7) กิจกรรมตอนกลางคืนเป็นกิจกรรมรำลึกพระคุณแม่ซึ่งได้ให้ทุกคนจุดเทียนเดินขอพรจากผู้ใหญ่ที่ยืนเรียงแถวรอการโอบกอดลูกหลานเยาวชนด้วยความรักและความเมตตา มีน้องๆเยาวชนบางคนที่เป็นเด็กขาดทั้งพ่อและแม่คือน้องมิตซู ถึงกับหลังน้ำตานองหน้าเมื่อถูกโอบกอดด้วยความรักซึ่งในบทบรรยายในคำคิณันได้ฝากถึงผู้ใหญ่ใจดีหลายๆท่าน ให้ได้จุกคิดถึงการเลี้ยงดูเด็กเยาวชนในทุกวันนี้อย่าทุ่มแต่เรื่องวัตถุ จงให้ความรักความอบอุ่นเพราะจะเป็นฐานในการปรับตัวของเด็กได้เป็นอย่างดี

5.7.3 โครงการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนของชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน

กิจกรรมนี้เกิดขึ้นจากการเห็นชุดข้อมูลวิจัยที่พบว่าปัจจัยที่เกิดจากตัวเด็กเองมีผลต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและเป็นข้อเสนอจากชุมชนในช่วงที่จัดเวทีคิณข้อมูลที่ต้องการเห็นเด็กเยาวชนรวมกลุ่มกันชักชวนกันทำสิ่งสร้างสรรค์

ระยะเวลา : 29- 30 มิถุนายน 2552

ผลการดำเนินงาน

(1) จัดเวทีอบรมบทบาทหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชน มีกลุ่มผู้เข้าร่วมที่เป็นองค์กรในชุมชนเช่น สมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำชุมชน ผู้ที่สนใจ และกลุ่มเด็กเยาวชน จำนวน 245 คน

(2) พิธีเปิดการอบรมโดยนายกเทศมนตรีฯ ยงหล่อ กล่าวรายงานโดยนางสาวธัญญารัตน์ บุปผา ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์ จากนั้นเป็นการกล่าวให้โอวาทและชื่นชมในการทำงานของคณะทีมวิจัยที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชุมชนต่อไป

(3) การบรรยายพิเศษ “ เยาวชนกับการพัฒนาชุมชน ” โดยพระครูสิทธิวิการ วัดใหม่ศรีทอง ตำบลกุดสะเทียน อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้กล่าวถึงประเด็นการทำงานในพื้นที่ได้นำเด็กใกล้ชิดกับชุมชนโดยให้เข้ามาเป็นผู้ประสานงานและจัดกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

(4) ได้รับการสนับสนุนวิทยากรชุดของกรมตำรวจได้ให้ความรู้กับเด็กเยาวชนและผู้เข้าร่วมอบรมในเรื่องการป้องกันภัยจากยาเสพติด ซึ่งได้รับความร่วมมือจากเด็กในการสะท้อนปัญหาในชุมชนของพวกเขาว่ามีผู้ใหญ่เป็นผู้นำเข้ามาและล่อลวงให้เด็กซื้อ

(5) เยาวชนทีมวิจัยเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมสันติภาพในระหว่างอบรม

(6) ได้โครงสร้างของชมรมเด็กและเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้านภายใต้ชื่อ ”เครือข่ายเด็กรักดีชุมชนโนนสมบูรณ์ ” โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับหมู่บ้านมีประธาน รองประธาน ดังนี้

ประธานคือ น้องพร (นางสาวอัมพร แพน้อย)

รองประธาน 1. นางสาวธัญญารัตน์ บุปผา

2. นายณกมล พิมพวัน

3. นางสาวพลอยไพลิน ศรีไชย

และประกอบด้วยคณะกรรมการอีก 20 คน ส่วนหนึ่งคือเยาวชนทีมวิจัยทั้งหมด

(7) ร่วมกันระดมความคิดภายใต้ชุดข้อมูลวิจัยเพื่อจัดทำแผนงาน โครงการในการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนของชุมชนโนนสมบูรณ์ได้ 3 แผนงานดังนี้

1.ชมรมดนตรี

2.ชมรมกีฬา

3.ชมรมพี่สอนน้อง

4.ชมรมศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

5.7.4 ค่ายพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากร

จากการสรุปบทเรียนการทำงานในพื้นที่ของเด็กและเยาวชนทำให้ได้ข้อเรียนรู้หลายประการสิ่งแรกเลยคือทักษะการนำกระบวนการซึ่งเด็กๆ ยังขาดความมั่นใจอยู่มากจากการสัมภาษณ์พบว่าที่ไม่มั่นใจเพราะยังขาดองค์ความรู้หลายด้าน ยังผลให้เกิดเวทีประชุมกันในระหว่างทีมวิจัยของจังหวัดหนองบัวลำภูซึ่งนำทีมโดยผู้ประสานงาน สกว. จังหวัดหนองบัวลำภูอาจารย์พิภพ หัสสา ได้ร่วมกันจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะเหล่านี้ขึ้นที่ศูนย์ฝึกอาชีพ (มิตซัง) จังหวัดหนองคาย มีทีมวิจัยที่เข้าร่วมอยู่ 3 ทีมที่เป็นประเด็นเด็กและเยาวชนที่อยู่ในโซนเดียวกัน

ผลการดำเนินงาน

(1) เยาวชนโนนสมบูรณ์เข้าร่วมจำนวน 19 คน และผู้ใหญ่ใจดีร่วมทีมอีก 5 คน

(2) กิจกรรมในค่ายเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงบางช่วงจะเป็นการทดลองฝึกเป็นผู้นำ

กระบวนการเอง หลังจากที่ได้รับชุดความรู้เรื่องการเป็นวิทยากรในวันแรกแล้ว ในคืนวันที่สองของการจัดค่ายทางทีมวิจัยได้จัดพิธีไหว้ครูให้กับผู้ประสานงานจังหวัดหนองบัวลำภู คือท่านอาจารย์พิภพ หัสสา ทีมวิจัยได้

มีความเห็นตรงกันว่าท่านเป็นผู้มีคุณงามความดีที่ทีมงานวิจัยเห็นควรยกย่องให้เป็น *ครูสำหรับชาววิจัยไต้หวัน* แม้เส้นทางจะลำบากแค่ไหน ห่วงไกลสักเพียงใด ถ้าลูกศิษย์ไม่เข้าใจ ครูคนนี้จะเข้าไปดูแลจนพวกเราผ่านกระบวนการไปได้ด้วยดี

(3) เยาวชนที่เข้าร่วมให้สัมภาษณ์ว่ามีความมั่นใจมากขึ้น ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายอื่นอีกด้วย

5.8 กิจกรรมขยายผลพัฒนาต่อยอดงานวิจัย

5.8.1. โครงการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตำบลยางหล่อ

ความพยายามที่จะขับเคลื่อนให้มีเครือข่ายเด็กและเยาวชนในระดับตำบลซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองจากส่วนราชการเพื่อให้กิจกรรมของเด็กและเยาวชน ได้ขับเคลื่อนไปอย่างยั่งยืนทางทีมวิจัย ชุมชนโนนสมบูรณ์จึงเสนอโครงการพิเศษไปยังหน่วยงานภาคเอกชน คือมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยที่มีการดำเนินงานในพื้นที่อยู่ก่อนหน้านี้แล้ว หลังจากทีทีมงานได้เสนอข้อมูลโครงการเพื่อการขยายผลสู่ระดับตำบลทางมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้อนุมัติในหลักการ และให้การสนับสนุนงบประมาณในการอบรมพร้อมศึกษาดูงาน ให้กับตัวแทนเยาวชนซึ่งมาจากทุกหมู่บ้านของตำบลยางหล่อจำนวน 60 คน

ระยะเวลา : 20 – 22 มกราคม 2553

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- (1) ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนแนวคิดเครือข่ายเด็ก ” กลุ่มหน่อไม้หวาน ” จังหวัดเลย
- (2) จัดกระบวนการกลุ่มในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- (3) ถอดบทเรียนในแต่ละช่วงกระบวนการ
- (4) จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลยางหล่อ

ผลการดำเนินงาน

- (1) เยาวชนได้เกิดการแลกเปลี่ยนจุดประกายแนวคิดระหว่างเครือข่าย
- (2) เกิดเครือข่ายเยาวชนของตำบลยางหล่อภายใต้ชื่อกลุ่ม “ เด็กแสงตะวัน ”
- (3) ได้โครงสร้างของสภาเด็กและเยาวชนตำบลยางหล่อ
- (4) ได้แผนงานในการขับเคลื่อนผ่านภารกิจรณรงค์นี้ 1. ชมรมดนตรี 2. ชมรมกีฬา 3. ชมรมฟิสิกส์ 4. ชมรมทำขนมและน้ำสมุนไพร 5. ชมรมศิลปะ- หัตถกรรมพื้นบ้าน

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินกิจกรรมการศึกษาวิจัยโครงการศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราในการแข่งขันกีฬาในงานบุญฮิตสิบสองของกลุ่มเยาวชน 3 หมู่บ้านในชุมชนโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2551 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยคือ (1) ศึกษาพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชน (2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชน (3) ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในการแข่งขันกีฬาในงานบุญฮิตสิบสอง (4) เพื่อหาแนวทางในการทำให้เยาวชนในชุมชนลด /ละ/เลิก การดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีช่วงระยะเวลาในการศึกษาวิจัยตั้งแต่ พ.ศ.2551 - พ.ศ. 2553 โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นการศึกษาเพื่อทราบข้อมูลจริง ภายใต้อิทธิพลของพื้นที่ ส่วนในช่วงหลังเป็นการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพัฒนา ภายใต้อิทธิพลของพื้นที่เพื่อหารูปแบบการพัฒนาที่ตรงกับบริบทของพื้นที่ให้มากที่สุด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีหลายรูปแบบทั้งส่วนที่เป็นเชิงวิชาการที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งแรกเป็นแบบสอบถาม ซึ่งในช่วงนี้ได้ชุดข้อมูลที่เป็นหมวดหมู่ แต่พบว่าในชุดข้อมูลที่ได้นั้นยังขาดความละเอียดบางส่วนที่เป็นเหตุเป็นผลในเชิงลึก ทางทีมวิจัยจึงปรับแบบสอบถามมาใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งต้องใช้เทคนิคหลายอย่างเข้ามาช่วยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากที่สุด รวมถึงการใช้เทคนิคการสังเกตการณ์ การจัดเวทีเสวนาทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย หลังจากที่ได้ชุดข้อมูลแล้วก็มีมีการคืนข้อมูลให้กับชุมชนจนมั่นใจว่าชุดข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ถูกต้อง ครบถ้วนจริงๆ ข้อมูลทุกตัวมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง เป็นเหตุเป็นผลกัน เพื่อเป็นตัวหลักในการวางแผนสู่การทดลองปฏิบัติการจริง หัวใจสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้คือสามารถนำไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนาได้ตรงตามบริบทของชุมชนได้จริงและยั่งยืน

6.1. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ลักษณะทางประชากรของกลุ่มศึกษาเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี ชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้านกลุ่มที่ดื่มสุราจำนวนทั้งหมด 121 คน จากจำนวนทั้งหมด 180 คน พบว่าเพศชายกับเพศหญิงมีส่วนร่วมในการดื่มที่ใกล้เคียงกันมากคือเพศชาย 67 คน เพศหญิง 54 คน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สวนทางกับแนวคิดของคนในชุมชนที่คิดว่าเพศหญิงจะดื่มน้อยมาก ช่วงอายุที่ดื่มสุรามากที่สุดคือ 16 - 18 ปี ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาเป็นเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานภาพของครอบครัวของเด็กที่ดื่มส่วนมากเป็นเด็กที่อยู่กับผู้ปกครองคือพ่อ-แม่ ส่วนน้อยเป็นเด็กที่ไม่มีพ่อ-แม่อยู่ด้วย เป็นอีกชุดข้อมูลหนึ่งที่สวนทางกับสมมุติฐานของคนในชุมชนที่เคยคิดว่า เด็กที่มีปัญหาคือเด็กที่ไม่มีพ่อ-แม่อยู่ด้วย ซึ่งจากการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเชิงลึกพบว่าครอบครัวเลี้ยงลูกแบบตามใจมากเกินไป พฤติกรรมการดื่มโดยส่วน

ใหญ่มีปริมาณการดื่มต่อครั้ง ครั้งละไม่มากคือจำนวน 1 - 2 แก้ว ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในช่วงวัยรุ่นที่ทำให้เด็กกะนอง อยากสู้อยากลอง รวมถึงภาวะที่เด็กมีภูมิคุ้มกันยังไม่ดีพอและยังมีปัจจัยภายนอกเข้ามากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเหล่านี้มากขึ้น การตั้งวงดื่มสุราของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันได้กลายเป็นเรื่องปกติไปแล้วในสังคมของชุมชน โนนสมบูรณ์ นั่งดื่มกับเพื่อนโดยส่วนใหญ่ สถานที่นั้นมักจะเป็นบ้านของเพื่อนที่ไม่มีผู้ปกครองอาศัยอยู่ด้วยในขณะนั้น บางครั้งก็นั่งดื่มร่วมกับวงสนทนาของผู้ใหญ่ ปัจจัยหลักที่ทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มมีการดื่มสุรานั้นจากการศึกษาพบปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้วยกัน 2 ด้าน ดังนี้ (1) ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายในช่วงวัยรุ่นที่ทำให้เกิดความกระตือรือร้น ถูกเพื่อนชักชวนทำเพื่อความโก้เก๋ และการปรับตัวในช่วงออกหักเรื่องความรัก (2) ปัจจัยทางด้านครอบครัวและสังคม ที่ส่งผลต่อการเข้าถึงสุราของเยาวชน

6.1.1 ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกิดจากการดื่มสุราของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาทั้งกลุ่มผู้ปกครอง เยาวชนที่ดื่มสุราและเยาวชนที่ไม่ดื่มสุรา จากการเก็บข้อมูลโดยเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ สังเกต การเสวนากลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยนั้นพบว่า มีผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราของกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้นส่งผลในทางลบทั้งต่อตนเองและสังคมครอบคลุมทุกมิติทางสังคม พอสรุปได้ 4 ด้าน คือด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านการศึกษา

6.1.2 แนวทางในการทำให้เยาวชนในชุมชนลด / ละ / เลิก การดื่มสุรา

จากการศึกษาวิจัยได้ชุดข้อมูลการวิจัยแล้วนั้น เห็นข้อมูลบางส่วนที่นำมาเชื่อมโยงกันแล้ว สามารถที่จะนำไปจัดกระบวนการเพื่อที่จะเป็นการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมบนการปฏิบัติการนั้นได้ ปฏิบัติการ “ แข่งขัน กีฬา 3 วัยเป็นที่หนึ่งได้ไม่ต้องพึ่งเหล้า “ จึงเกิดขึ้นหลังจากที่ทีมงานได้ประมวลข้อมูลได้ว่าผู้ใหญ่ไม่ให้ความสำคัญ กับเด็กและเยาวชนเท่าที่ควร มองปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กอย่างวางเฉย การทดลองปฏิบัติการครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เยาวชนในพื้นที่ได้แสดงศักยภาพเชิงบวกโดยให้เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดงานในครั้งนี้ เพื่อให้เยาวชนได้มีการแสดงออกที่เหมาะสม ได้มีบทบาทในสังคมมากขึ้น เงื่อนไขที่สำคัญคือเป็นงานแข่งขันกีฬาที่ไม่มีเหล้า และยังเป็นงานเปิดตัวงานวิจัยในพื้นที่อีกด้วย พร้อมกันนั้นก็มีการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับชุมชนโดยการจัดเวทีให้เด็กและผู้ใหญ่ได้มีโอกาสได้อยู่ร่วมกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกันในรูปแบบการอยู่ร่วมกันของคน 3 วัย ภายใต้อาณัติ “ ค่ายคน 3 วัยสู่การพัฒนาเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน “ เป็นเวทีที่ทำให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ประเด็นปัญหาของเด็กและเยาวชนรวมถึงสถานการณ์ในชุมชนตนเองมากขึ้น ต่อยอดการทำงานโดยการขับเคลื่อนผ่านระบบ *สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล* ซึ่งเป็นการจัดการบนฐานชุดข้อมูลของงานวิจัย ที่ว่าเด็กและเยาวชน ที่ต้องการรวมกลุ่มกันสร้างพื้นที่ดีๆ สำหรับแสดงพลัง และศักยภาพที่ตนเองมีได้อย่างอิสระมากขึ้น และเป็นการสร้างช่องทางประสานงานกับองค์กรอื่นเพื่อต่อยอดแนวคิดการทำงานให้มีความต่อเนื่อง สามารถเข้าไปใช้พื้นที่อื่นในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีมาก

ขึ้น ในปฏิบัติการครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ตำบลยางหล่อคือมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยที่เข้ามาประสานการทำงานแบบบูรณาการ ร่วมกับทีมวิจัย ชุมชนโนนสมบูรณ์หลังจากที่ได้ทราบว่ามีกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ โดยจัดโครงการ พัฒนาสภาพเด็กและเยาวชนตำบลยางหล่อขึ้น จนเกิดการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนซึ่งเกิดจากการขยายผล ในระดับชุมชนไปสู่ระดับตำบลภายใต้ชื่อกลุ่มว่า “ เด็กแสงตะวัน ” ซึ่งในปัจจุบันเด็กกลุ่มนี้ได้มีพื้นที่อื่นในระดับตำบล โดยมีผู้ใหญ่ใจดีที่คอยประคับประคองเป็นที่เลี้ยงอยู่ห่างๆ ขับเคลื่อนกิจกรรมของสภาโดยมีการรวมกลุ่มกันทำในสิ่งที่ชอบและถนัด ในปัจจุบันมีการดำเนินกิจกรรมของชมรมทำงานชมรมกีฬา ชมรมดนตรี ชมรมศิลปะ หัตถกรรมพื้นบ้าน ชมรมเกษตรพอเพียง และชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการเชื่อมประสานระหว่างองค์กรที่อยู่ในพื้นที่คือเทศบาลตำบลยางหล่อ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย หน่วยงานราชการและภาคประชาชน ที่ช่วยกันระดมพลังในการพัฒนาประเด็นปัญหาเด็กและเยาวชนต่อไป

6.2 อภิปรายผล

การศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราในงานแข่งขันกีฬางานบุญฮีตสิบสองของเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน ได้ชุดข้อมูลและข้อค้นพบหลายประการที่เป็นสาเหตุ ปัจจัยส่งเสริมที่ส่งผลต่อการเข้าถึงสุราได้ง่าย ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในของตัวเด็กเองจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ของตัวเด็กเองที่มีผลต่อพฤติกรรมส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัย สิ่งแวดล้อมภายนอกเช่น ปัจจัยพื้นฐานด้านการเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีผลต่อทักษะชีวิตของเด็กเยาวชน สภาพแวดล้อมทั้งด้านบุคคล สิ่งเร้า สื่อภายนอก มีผลต่อการเปลี่ยน พฤติกรรมของเยาวชน วิธีของชุมชนที่มองเรื่องการดื่มสุราเป็นเรื่องปกติทำให้เยาวชนเลียนแบบ และการเข้าถึง การซื้อ ขายสุรา มีผู้ใหญ่เป็นผู้ให้การสนับสนุน มุมมองที่เคยบอกว่าเด็กเป็นปัญหาแต่เพียงฝ่ายเดียว เริ่มเปลี่ยนแปลงหลังจากที่ชุมชนได้ทราบข้อมูลจากการวิจัยมากขึ้น ข้อมูลสะท้อนกลับในเวทีการคืนข้อมูลทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ประเด็นปัญหาของเด็กและเยาวชนในมุมมองที่กว้างออกไปมากยิ่งขึ้น ตัวผู้ใหญ่เองที่มีส่วนในการทำให้เกิดปัญหาก็หันมาทบทวนตัวเองมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคสมัยของระบบทุนนิยม ทำให้คนหลงลืมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่สมควรสืบทอด การวิ่งตามกระแสอย่างไม่มีสติหุ้ลมตาทำให้มองไม่เห็นหัวใจที่ใสสะอาด เกิดคำถามในใจของทุกคนว่าปัญหาที่เกิดขึ้น ใครเป็นก่อกำ และใครจะเป็นคนแก้ ในชุดข้อมูลวิจัยที่ค้นพบนั้น คนทั้ง 3 วัยจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ เพราะเป็นทั้งคนก่อกำ และคนแก้ เด็กและเยาวชนที่ทุกคนมองว่ามีปัญหานั้นสาเหตุบางส่วนเกิดจากตัวเอง แต่สาเหตุส่งเสริมที่ทำให้เขามีพฤติกรรมในทางลบนั้นมีส่วนมากกว่า การละเลยต่อปัญหาที่อยู่ตรงหน้านั้นเลวร้ายยิ่งกว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำวิจัยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้คนในชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน ในครั้งนี้คือได้เรียนรู้หลักคิดในการแก้ไขปัญหามาโดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเป็นฐานในการคิดและตัดสินใจ เรื่องการงดดื่มสุราในการแข่งขันกีฬางานบุญฮีตสิบสอง และในช่วงเทศกาลรื่นเริงในชุมชนให้ตื่นตัวมากขึ้น สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน จากกิจกรรมพัฒนาการแก้ไขปัญหามาจากการดื่มสุราในชุมชน ส่วนสมาชิกทีมวิจัยเองก็ได้รับ

องค์ความรู้การทำวิจัยและสามารถทำการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมได้ ซึ่งเป็นที่น่าภาคภูมิใจว่าเป็น งานวิจัยของไทบ้าน ชื่นแรกของชุมชนโนนสมบูรณ์ สิ่งที่เกิดความภาคภูมิใจมากกว่าคือผลจากการปฏิบัติการพัฒนาชุมชน ได้มีนวัตกรรมในพื้นที่คือ *กลุ่มแสงตะวัน* หรือชื่อเป็นทางการคือ สภาเด็กและเยาวชนตำบลยางหล่อ ซึ่งเกิดจากการ ขยายผลจากชมรมเด็กและเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน

สู่ระดับตำบล โดยมีฐานงานวิจัยเป็นตัวขับเคลื่อนและพัฒนาต่อยอด ปัจจุบันก็เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการ เข้าถึงระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อผลักดันงบประมาณและองค์กร ภาคี อื่นๆ ที่ต้องการพัฒนา เด็กและเยาวชน

6.2.1 บทเรียนรู้การทำงานโครงการวิจัยระยะที่ 1

การมีส่วนร่วมของทีมงาน

ต้องยอมรับว่า งานวิจัยนั้นเป็นศัพท์ใหม่สำหรับชาวบ้านและโดยพื้นฐานความเข้าใจเดิมๆเกี่ยวกับงานวิจัยนั้นแล้วเป็นเรื่องที่ยาก ต้องใช้ความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการอย่างเข้มข้นใน การเริ่มต้นที่คั่น ถือว่ามีชัยไปกว่าครึ่ง ระยะแรกๆบางคนในทีมมานั่งประชุมแบบไม่ได้พกพาจิตวิญญาณมาด้วย มาเพราะถูกคัดเลือกให้เข้าร่วมบางคนถูกเพื่อนชวน การไม่เข้าใจเป้าหมายและบทบาทหน้าที่ก็ถือว่าในเวทีการแข่งขันก็แพ้ไปแล้วกว่าครึ่งเหมือนกัน ดังนั้นในช่วงระยะของการประชุมชี้แจงโครงการที่เราจะดำเนินการร่วมกันจะต้องให้เป้าหมายการทำงานเข้าไปนั่งอยู่ในหัวใจเขาให้ได้ ให้เป็นภารกิจของทุกคนไม่ใช่คนใดคนหนึ่ง และเป็นข้อบกพร่องของการสื่อสารในทีมเราเองด้วยที่ทำบรรยากาศในการประชุมให้เคร่งเครียด จนปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของใครหลายๆคน รวมถึงบรรยากาศที่อบอุ่นสนทนาสนทนกันเคยก็ละลายไปพร้อมกับการเปิดประชุมที่เคร่งเครียดกับเป้าหมายข้างหน้า การจัดสรรเวลาที่ไม่มีความสุขแลกเปลี่ยน การชี้แจงรายละเอียดที่เข้าใจยากจนบางคนไม่รู้แม้กระทั่งเส้นทางเดินที่เราจะก้าวไป

การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์จนลืมนึกถึงซึ่งกันและกันทำให้เกิดบรรยากาศการทำงานแบบแบ่งกลุ่มอายุ เด็กอยู่ส่วนเด็ก ผู้ใหญ่อยู่ส่วนผู้ใหญ่ มีบรรยากาศการใช้อำนาจสิทธิ์ขาดในการตัดสินใจแทนโดยไม่รับฟังความคิดเห็นจากใครจนทำให้เกิดความคิดว่าตัวเองต้องทำงานหนักคนเดียวลืมนึกเอาศักยภาพของเพื่อนร่วมงาน การทำงานภายใต้คำสั่งจนทำให้ปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน การถูกลดทอนบทบาทจนทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมทางความคิดในทีมงานลืมหลวยอย่างไม่เป็นท่า เป็นผลให้ขาดความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองจนเป็นเหตุให้ต้องอาศัยตัวช่วยมากไป มีเรื่องราวอีกมากมายที่พรุ้งพรูออกจากปากน้อยๆของกลุ่มเด็กเยาวชนในทีมวิจัยครั้งนี้ที่สะท้อนทำให้ผู้ใหญ่ต้องกลับมาทบทวนตัวเองอยู่หลายเรื่อง ถ้าย้อนอดีตคืนได้เราจะทำทีมงานให้ทำงานอย่างมีความสุขเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีเวทีพูดคุยที่สร้างสรรค์และอบอุ่นพร้อมที่จะเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน

การบริหารจัดการโครงการ

จากการทำงานวิจัยในครั้งนี้ได้ให้บทเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณที่มาสะดุดในช่วงหลังของการจัดการ ทางทีมงานเราพบว่ามิงงบประมาณไม่พอที่จะบริหารกิจกรรมที่ยังไม่ได้ทำ สืบเนื่องจากว่าไม่มีการกำกับงบประมาณตั้งแต่ในช่วงแรก ในหมวดค่าตอบแทนก็จ่ายกันตามจำนวนที่ตั้งไว้ ซึ่งในความเป็นจริงการประชุมมีบ่อยครั้งมากกว่าแผนงานที่ตั้งไว้ และเป็นความผิดพลาดที่ทีมงานเราไม่ได้นำเรื่องงบประมาณเข้ามาพูดคุยหารือในทุกครั้งที่มีการประชุม การทำงานที่ใช้เงินเป็นตัวล่อบางครั้งก็ทำให้ลดทอนจิตวิญญาณของความเสียสละ..... แต่ในความคิดพลานั้นเรากลับพบปัญหาและกำลังใจที่มีให้ซึ่งกันและกัน ทางผู้นำชุมชนยินดีให้งบประมาณสนับสนุนในส่วนที่ไม่พอในการดำเนินกิจกรรม ทุกคนที่เข้าร่วมงานไม่สนใจเรื่องค่าตอบแทน กลุ่มเยาวชนทีมงานวิจัยมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วงแม้ไม่ได้รับเบี้ยประชุมเหมือนเช่นเคย ได้เห็นการทำงานของน้องๆเยาวชนที่เอาหัวใจหัวใจเข้าแลก เห็นผู้ใหญ่ใจดีที่คอยให้กำลังใจกับลูกหลาน ท้ายที่สุดแล้วพวกเราต้องขอขอบคุณอุปสรรคด้วยซ้ำไป ถ้าไม่มีสิ่งเหล่านี้พวกเราอาจจะไม่เห็นในอีกบางแง่มุมก็เป็นได้ (สังเคราะห์และเรียบเรียงจากเวทีถอดบทเรียนการทำงานของทีมวิจัยชุมชนโนนสมบูรณ์ วันที่ 6 มกราคม 2552 โดย สุกัญญา ดวงเจริญกุล)

6.3 ปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราในการแข่งขันกีฬาในงานบุญฮีสบสองของกลุ่มเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ด้านดังนี้

ด้านตัวบุคคล

- (1) พื้นฐานความรู้ทำให้เกิดข้อจำกัดการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นวิชาการทำให้ชาวบ้านที่มิใช่บางกลุ่มไม่เข้าใจในเนื้อหางานวิจัยเท่าที่ควร
- (2) การขาดประสบการณ์ในการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมทำให้การดำเนินงานเกิดปัญหาและอุปสรรคในช่วงแรกของการทำงาน
- (3) ชุมชนในพื้นที่วิจัยบางส่วนยังไม่ทราบถึงโครงการวิจัยของชุมชนจากการขาดการประชาสัมพันธ์โครงการจึงทำให้การดำเนินงานช่วงแรกไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

ด้านกระบวนการทำงาน

- (1) ทีมวิจัยขาดประสบการณ์ในการทำงานวิจัยมาก่อนจึงทำให้เรียงลำดับความสำคัญของงานที่จะทำไม่เป็นขั้นตอนในช่วงแรกแต่ในช่วงระยะที่ 2 ของการทำงานทีมจึงมีประสบการณ์การเรียนรู้มากขึ้น
- (2) การบันทึกข้อมูลเชิงวิชาการยังขาดความละเอียดของข้อมูลโดยส่วนมากจะพบในทีมวิจัยที่เป็นผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก จึงทำให้ข้อมูลเชิงลึกบางอย่างขาดความสมบูรณ์

6.4 ข้อเสนอแนะ

(1) การทำงานวิจัยกับชาวบ้านต้องใช้คำพูดที่ฟังเข้าใจง่าย เพราะพื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำวิจัยของทีมต่างกัน ส่วนที่เป็นนักวิชาการในทีมต้องคอยดูแล และสามารถถ่ายทอดให้ทีมฟังให้เข้าใจตรงกันได้

(2) ในการทำงานเป็นทีมซึ่งมีความแตกต่างที่หลากหลายต้องหาศักยภาพของแต่ละคนให้เจอและใช้ให้ตรงกับที่เขาถนัด ไว้วางใจ เชื่อมั่นศรัทธาซึ่งกันและกันคือหัวใจของความสำเร็จ

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

โครงการ ศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราในการแข่งขันกีฬาในงานบุญฮ่อสิบสองของกลุ่มเยาวชน 3 หมู่บ้าน
ในชุมชนโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มี เนื้อหา 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้เยาวชนดื่มสุรา

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการดื่มสุราของกลุ่มเยาวชน

ตอนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราของกลุ่มเยาวชน

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเยาวชน ในชุมชนของท่านและข้อมูลจากการตอบ
แบบสอบถามของท่านทางทีมวิจัยจะเก็บเป็นความลับ และนำไปวิเคราะห์ผลในภาพรวมเท่านั้น

ขอขอบคุณทุกท่านที่ ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามนี้ อย่างดียิ่ง

นายลัทธิ สมเหนือ และคณะ

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

- ( ) ชาย   ( ) หญิง

2. อายุ

- ( ) 10-12 ปี   ( ) 13-15 ปี
( ) 16-18   ( ) 19-24 ปี
( ) 24 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

- ( ) กำลังศึกษาอยู่ ระบุ.....
( ) จบการศึกษา ระบุ.....
( ) ไม่ได้เรียน

4. ความเป็นอยู่ และความสัมพันธ์กับครอบครัวในปัจจุบัน

(กรอกแบบสอบถามข้อนี้เฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเยาวชน)

- ( ) บิดา-มารดา แยกกันอยู่ ท่านอาศัยอยู่กับ.....
( ) บิดา-มารดา ไปทำงานต่างจังหวัด ท่านอาศัยอยู่.....
( ) บิดา-มารดา และตัวท่านอยู่ร่วมกัน

5. อาชีพ

- ( ) เกษตรกร   ( ) รับจ้างทั่วไปในจังหวัด
( ) รับราชการ   ( ) รับจ้างทั่วไปต่างจังหวัด
( ) ผู้นำชุมชน   ( ) ว่างาน

6. สถานภาพ

- ( ) โสด   ( ) คู่
( ) มีชาย   ( ) หย่าร้าง

7. สถานภาพทางสังคม

- ( ) บิดา-มารดา หรือ ผู้ปกครอง   ( ) ผู้นำชุมชน
( ) เยาวชน   ( ) กรรมการหมู่บ้าน

8. ท่านดื่มสุราหรือไม่

( ) ค้ม ( ) ไม่ค้ม

(ถ้าท่านค้มสุรากรุณาตอบแบบสอบถามใน ตอนที่ 2 , ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ในหน้าต่อไป)

ตอนที่ 2

ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้ท่านค้มสุรา

คำชี้แจง

แบบสอบถามตอนนี้ต้องการทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้ท่านค้มสุราในการแข่งขันกีฬา งานบุญฮีดสิบสองของกลุ่มเยาวชน 3 หมู่บ้านในชุมชนโนนสมบูรณ์ ซึ่งมีปัจจัยมากน้อยเพียงใดแล้วกาเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับท่านที่สุด

ลำดับ	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	ระดับของปัจจัยที่ทำให้ค้ม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ค้มเพื่อให้เกิดความกล้าตัดสินใจ					
2.	เพื่อนชักชวนให้ค้ม					
3.	เพื่อความโก้เก๋ เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน					
4.	อยากลอง อยากรู้					
5.	เลียนแบบพฤติกรรมของคนในครอบครัว เช่น บิดา-มารดา					
6.	ค้มเพื่อสร้างความสนใจ					
7.	อื่นๆ ระบุ.....					

ตอนที่ 3
พฤติกรรมการดื่มสุราของท่าน

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1.ช่วงเวลาของการดื่ม

- ( ) ดื่มเฉพาะในงานบุญ   ( ) ดื่มเฉพาะในงานกีฬา ในงานบุญฮีดลิบสอง
( ) อื่นๆระบุ

2.สถานที่ดื่ม

- ( ) ดื่มที่บ้าน/บ้านเพื่อน
( ) ข้างถนน
( ) ในงานต่างๆ
( ) ร้านค้า

3.ดื่มกับใคร

- ( ) ดื่มคนเดียว
( ) กลุ่มเพื่อน
( ) ครอบครัว
( ) อื่นๆ ระบุ.....

4.ปริมาณการดื่ม

ในแต่ละครั้งท่านดื่มประมาณ กี่.....กีก

ตอนที่ 4

ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราของกลุ่มเยาวชนในชุมชน

คำชี้แจง

แบบสอบถามตอนนี้ต้องการทราบถึงผลกระทบจากการดื่มสุราของเยาวชนในชุมชน ซึ่งมีผลกระทบมากน้อยเพียงใดแล้วกาเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับท่านที่สุด

ลำดับ	ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน	ระดับของปัจจัยที่ทำให้ดื่ม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ทำให้เสียทรัพย์สิน					
2.	ส่งเสียดังรบกวนชาวบ้าน					
3.	เสียสุขภาพ					
4.	ขับรถซิ่ง / แข่งรถ จนเป็นบ่อเกิดอุบัติเหตุ					
5.	ทะเลาะวิวาท / ซกต่อยกับเพื่อนในชุมชน และเพื่อนในชุมชนใกล้เคียง					
6.	เมาแล้วก้าวร้าวกับคนในครอบครัว					
7.	ดื่มแล้วขาดสติ ควบคุมอารมณ์ไม่ได้					
8.	ลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น เพื่อมาทำกับแกล้ม (ตลอดจนลักขโมยทรัพย์สินของครอบครัว)					
9.	ครอบครัวแตกแยก					
10.	ไม่สนใจต่อหน้าที่ การงาน การเรียนของตนเอง					
11.	มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทางเพศ					
12.	อื่นๆ ระบุ.....					

แนวทางการสัมภาษณ์

ชื่อ - ที่อยู่ (โดยส่วนใหญ่ผู้สัมภาษณ์จะทราบล่วงหน้าแล้ว จะข้ามขั้นตอนนี้ไป)

ปัจจุบันท่านดื่มสุราหรือไม่

แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจดื่มสุราในแต่ละครั้งที่ดื่ม

ดื่มกับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ ดื่มครั้งละเท่าไร? ดื่มในช่วงเทศกาลไหน

หลังจากดื่มแล้วเกิดอะไรขึ้นบ้าง ผลที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ผลที่เกิดขึ้นกับคนอื่น

ท่านมีแนวทางที่จะลด ละ เลิก หรือไม่ ถ้ามี จะมีวิธีใดบ้าง

ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรม โครงการ

ประชุมชี้แจงโครงการ

เปิดประเด็นศึกษาวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มเยาวชน

เวทีระดมความคิดด้านผลกระทบ ครั้งที่ 1

เวทีระดมข้อมูล ครั้งที่ 2

การเก็บข้อมูลในด้านผลกระทบครั้งที่ 3

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เวทีประชุมแลกเปลี่ยนในระดับจังหวัด

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย

โครงการกีฬา 3 วัยเป็นที่ 1 ได้ไม่ต้องพึ่งเหล้า

กิจกรรมจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนชนโนนสมบูรณ์

กิจกรรมค่ายคน 3 วัย เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน

ค่ายพัฒนาทักษะวิทยากร

ข้อมูลสมาชิกทีมวิจัยชุมชนโนนสมบูรณ์

1. ประธานโครงการวิจัย

ชื่อ นายลัทธิ สมเหนือ อายุ 61 ปี โทร.087-0843601

เกิด วันที่ 17 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2490

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 11 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จ.หนองบัวลำภู

ประวัติการศึกษา เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประวัติการทำงาน เป็นผู้ใหญ่บ้าน บ้านศรีอุดม เมื่อปี พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน

หน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมาย 1. อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

2. อาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

3. อาสาสมัครพัฒนาสังคมฯ เพื่อช่วยเหลือคนพิการ (อพมก.)

4. ประธานเครือข่ายแก้ไขปัญหาเสพติด บ้านศรีอุดม

5. รองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านศรีอุดม

2. ทีมวิจัย

นางสุกัญญา ดวงเจริญกุล อายุ 37 ปี โทร 081-1849414

เกิดวันที่ 9 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2515

ที่อยู่ปัจจุบัน 324 หมู่ที่ 13 ตำบลเมืองใหม่ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

จบการศึกษาประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครอุดรดิษฐ์

ประวัติการทำงาน เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ 1 เมษายน 2535 ที่โรงพยาบาลศรีบุญเรือง อ.ศรีบุญเรือง จ.

หนองบัวลำภู

พ.ศ. 2549 ย้ายเข้ามารับราชการที่สถานีอนามัยโนนสมบูรณ์ ต.ยางหล่อ อ.ศรีบุญเรือง

งานพิเศษ วิทยากรกระบวนการ

3. ทีมวิจัย

นายปณิษฐ์ กาพย์มณี อายุ 49 ปี ที่ติดต่อได้ 081-7990050 หรือ 042-314548

เกิดวันที่ 13 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2502

บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 14 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จ.หนองบัวลำภู 39180

การศึกษา/การทำงาน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขา เกษตรกรรม เริ่มบรรจุ 17 กรกฎาคม 2521

ร.ร บ้านคำหาญแดง จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลยางหล่อ

4. ทีมวิจัย

นายบุญจันทร์ แสนแก้ว อายุ 56 ปี โทร .089-9371737

เกิดวันที่ 2 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2495

บ้านเลขที่ 62 หมู่ที่ 11 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180

ประวัติการศึกษา/การทำงาน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านศรีอุดม หมู่
ที่ 11

5. ทีมวิจัย

นางสาว มะลิวรรณ พรหมกล้า อายุ 15 ปี เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ (ไม่มี)
เกิดวันที่ 4 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2536
บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 11 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180
ประวัติการศึกษา กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร.ร บ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ

6. ทีมวิจัย

นางสาว วนิดา ละคำภา อายุ 15 ปี เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ (ไม่มี)
เกิดวันที่ 19 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2536
บ้านเลขที่ 41/1 หมู่ที่ 11 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180
ประวัติการศึกษา กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร.ร บ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ

7. ทีมวิจัย

นายโสภณ เพ็ญปลัด อายุ 57 ปี โทร. 087-9466019
เกิดวันที่ 13 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2494
บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 3 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180
ประวัติการศึกษา/การทำงาน จบชั้นประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านโนนสมบูรณ์

8. ทีมวิจัย

นายสุรัช บุญผา อายุ 42 ปี โทร. 087-1535457
เกิดวันที่ 5 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2509
บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180
ประวัติการศึกษา/การทำงาน จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
ยางหล่อ (ส.อบต. ยางหล่อ)

9. ทีมวิจัย

นางทองคำ ศรีบุญเรือง อายุ 38 ปี โทร. 084-5543287
เกิดวันที่ 5 เดือน เมษายน พ.ศ. 2513
บ้านเลขที่ 81 หมู่ที่ 3 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180
ประวัติการศึกษา/การทำงาน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง
ประธานกลุ่มแม่บ้านโนนสมบูรณ์

10. ทีมวิจัย

นายสมมิตร ฉลาดคิด อายุ 50 ปี โทร. 086-2358997 หรือ 042-314548

เกิดวันที่ 20 เดือน มกราคม พ.ศ. 2501

บ้านเลขที่ 101 หมู่ที่ 11 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180

ประวัติการศึกษา/การทำงาน จบการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง
ครูผู้สอน ร.ร บ้านโนนสมบูรณ์

11. ทีมวิจัย

นางสาวกัลยาณี เข็นวัฒนา อายุ 17 ปี โทร. 085-6473547

เกิดวันที่ 26 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2533

บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 3 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180

กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร.ร ยางหล่อวิทยาคาร ต.ยางหล่อ

12. ทีมวิจัย

นางสาวธัญญารัตน์ นุปผา อายุ 15 ปี โทร. 085-7523632

เกิดวันที่ 1 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2535

บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 3 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180

กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร.ร ยางหล่อวิทยาคาร ตำบลยางหล่อ

13. ทีมวิจัย

นายเสถียร สิงห์ทุย อายุ 45 ปี โทร. 087-9550549

เกิดวันที่ 1 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2506

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 3 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39180

จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ

14. ทีมวิจัย

นายอานนท์ เกตุสีนา อายุ 16 ปี โทร 084-7636260

เกิดวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535

ที่อยู่ปัจจุบัน 4 หมู่ที่ 11 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนยางหล่อวิทยาคาร ตำบลยางหล่อ

15. ทีมวิจัย

นายณภดล พิมพวัน อายุ 17 ปี โทร 089-8821937

เกิดวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2534

ที่อยู่ปัจจุบัน 30 หมู่ที่ 11 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ

16. ทีมวิจัย

นางสาวพลอยไพลิน ศรีไชย อายุ 16 ปี โทร 087-0560732

เกิดวันที่ 30 กันยายน พ.ศ 2535

ที่อยู่ปัจจุบัน 41 หมู่ 14 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ อ.ผาขาว จ.เลย

17. ทีมวิจัย

นางสาว อำพร แพงน้อย อายุ 16 ปี โทร 080-1986211

เกิดวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535

ที่อยู่ปัจจุบัน 47 หมู่ที่ 14 ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสันติวิทยาสรรพ์ อ.ผาขาว จ.เลย

18. ทีมวิจัย

นางสาวทัศนีย์ ศรีเมืองใหม่ อายุ 17 ปี

เกิดวันที่ 8 มิถุนายน 2534

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 97 หมู่ที่ 3 บ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

19. ทีมวิจัย

นางสาวสุภาพร โสภากย์ อายุ 16 ปี

เกิดวันที่ 2 ตุลาคม 2535

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 8/1 หมู่ที่ 11 บ้านศรีอุดม ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

20. ทีมวิจัย

นายเกษม นามเทพา อายุ 36 ปี

เกิดวันที่ 11 มกราคม 2552

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 66 หมู่ที่ 11 บ้านศรีอุดม ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

อดีตประธานสภาเยาวชนตำบลยางหล่อ

21. ทีมวิจัย

นางสาวคุษฎี เพียปลัด อายุ 17 ปี

เกิดวันที่ 3 สิงหาคม 2534

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 15 หมู่ที่ 11 บ้านศรีอุดม ตำบลยางหล่อ อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

22. ทีมวิจัย

นางนวพร พหลทัฬห อายุ 45 ปี

เกิดวันที่ 9 พฤศจิกายน 2507

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 76/1 หมู่ที่ 3 บ้านคอกวัว ตำบลหนองกุงแก้ว อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

เริ่มบรรจุเข้ารับราชการ 7 มิถุนายน 2528

จบการศึกษาปริญญาตรีสาขารณศาสตรบัณฑิต ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีอนามัยโนนสมบูรณ์

(ขอเปลี่ยนแปลงทีมวิจัยคือนางอารยา โพนบุญมา ได้ย้ายไปปฏิบัติราชการที่ตำบลหนองกุงแก้วตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2552 เป็นต้นไปจึงทำให้ไม่สะดวกในการดำเนินงานต่อ)

ที่ปรึกษา

1. นายบุญจันทร์ ฉลาดคิด ประธานชมรมผู้สูงอายุสถานีนามย์โนนสมบูรณ์ เบอร์โทรศัพท์ 089-8437761
2. ดร. บุญถม ธรรมศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลยางหล่อเบอร์โทรศัพท์ 042-314548
3. นาย วิลักษณ์ พูลเททอง ประธานสภาองค์กรชุมชน โทร 080-4045145
4. พระครูสิริชโยภาส เจ้าคณะตำบลยางหล่อ (พระนักพัฒนา)